

**Шукаєте ідеальну освіту
для вашої дитини у 5–6 класах?**

**Зустрічайте проєкт
«Освіта. Діти. Майбутнє. 5–6»
(ОДМ. 5–6)!**

Забудьте про нудне зазубрювання та застарілі підходи. ОДМ.5–6 — це інноваційна освітня модель, створена спеціально для комфортної адаптації учнівства до базової середньої освіти. Ми перетворюємо навчання на захопливу та корисну подорож!

Ми залишили репродуктивне навчання в минулому. Наша філософія — це діяльнісне, компетентнісне та імерсійне (занурювальне) навчання. Діти не просто слухають, вони діють, розуміють цінність знань і вчаться застосовувати їх у реальному житті.

Програма охоплює абсолютно всі предмети! Від якісної англійської мови та сучасних занять фізичної культури до життєво важливих знань з безпеки та валеології (науки про здоров'я).

Навчання на зручних цифрових платформах, робота в команді та дружнє формувальне оцінювання, яке мотивує, а не лякає. Ми будуємо міцне партнерство між закладом освіти, родиною та громадою!

Ваша дитина не хоче вчитися? Тепер буде інакше! Ми впровадили унікальну систему внутрішньої валюти — «ОДМ-коїн». За свою ініціативність та відповідальність учні отримують винагороду. Це найкращий спосіб змалечку прокачати фінансову грамотність, самостійність та лідерські якості.

«Освіта. Діти. Майбутнє. 5–6» — це не просто модельна навчальна програма. Це доказово ефективна інвестиція у впевнене майбутнє вашої дитини.

Практико-орієнтоване видання

**Випуск 1
2026**

PRIVATE INSTITUTION
INSTITUTE OF APPLIED PEDAGOGY

TEACHING PRACTICES

Практико-орієнтоване видання
Випуск 1

Київ / Kyiv
2026

УДК 373.5.091:005.591.6(082)

DOI

*Рекомендовано до друку вченою радою ПУ
«Інституту прикладної педагогіки»
(протокол № 3 від 13 січня 2026 р.)*

Рецензенти:

Тетяна Василевська — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Тетяна Зорочкіна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової і спеціальної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Освітні практики. Практико-орієнтоване видання. Київ: ПУ «Інститут прикладної педагогіки», 2026.

У виданні висвітлено актуальні питання модернізації сучасного навчального процесу крізь призму реалізації інноваційного освітнього проекту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ). Автори розкривають концептуальні засади проекту від ідеї до практичного впровадження, аналізують тенденції змін в освітньому менеджменті та пропонують дієві адаптивні підходи до дизайну освітнього досвіду. Окрема увага приділяється траєкторії безперервного професійного розвитку педагогів, трансдисциплінарній інтеграції та новітнім методикам роботи з учнівством (зокрема, засобами бібліотерапії). Видання адресоване керівникам закладів загальної середньої освіти, вчителям-практикам, науковцям, методистам та всім, хто цікавиться інноваційними освітніми стратегіями.

*Recommended for publication by the Academic Council
of the PI «Institute of Applied Pedagogy»
(Minutes No. 3 of January 13, 2026)*

Reviewers:

Tetiana Vasylevska — Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Tetiana Zorochkina — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Primary and Special Education of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Educational Practices. Practice-oriented publication. Kyiv: PI «Institute of Applied Pedagogy», 2026.

The publication highlights current issues in the modernization of the modern educational process through the prism of the implementation of the innovative educational project «Education. Children. Future» (ECF). The authors reveal the conceptual foundations of the project from idea to practical implementation, analyze trends in educational management, and offer effective adaptive approaches to the design of educational experience. Special attention is paid to the trajectory of continuous professional development of teachers, transdisciplinary integration, and the latest methods of working with students (in particular, through bibliotherapy). The publication is addressed to the heads of general secondary education institutions, practicing teachers, scientists, methodologists, and everyone interested in innovative educational strategies.

ISBN

© ПУ «Інститут прикладної педагогіки»
© «Освітні практики», 2026

Головний редактор:

Василь Шуляр — доктор педагогічних наук, професор, заслужений вчитель України, директор Приватної установи «Інститут прикладної педагогіки».

Заступник головного редактора:

Тетяна Бевз — доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, заступник директора з наукової роботи, Приватної установи «Інститут прикладної педагогіки».

Відповідальний секретар:

Володимир Тименко — доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник Приватної установи «Інститут прикладної педагогіки».

Редакційна колегія:

Таміла Бережна — кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач сектору експериментальної педагогіки Приватної установи «Інститут прикладної педагогіки».

Володимир Бордюк — кандидат педагогічних наук, заступник директора Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Буртовий Сергій — кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-дослідної діяльності та міжнародного співробітництва Комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Володимир Гладішев — доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова.

Сергій Грицай — проректор з наукової роботи Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (КЗ СОІПО)

Світлана Кириленко — кандидат педагогічних наук, старший дослідник, заступник директора, завідувач відділу аналітики та експериментальної педагогіки Приватної установи «Інститут прикладної педагогіки».

Оксана Колотило — кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач сектору дошкільної та початкової освіти Приватної установи «Інститут прикладної педагогіки».

Марина Крісов — експертка з питань інклюзії, директорка IIF — International Inclusion Foundation, керівниця освітніх програм The Association for Assistance and Inclusion, співзасновниця підходу та методології SEB (Ізраїль–Німеччина) «СЕР підхід: Сенсорно-Емоційно-Поведінковий (SEB) підхід в освітньому контексті під час війни» (Ізраїль).

Editor-in-Chief:

Vasyl Shuliar — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Honored Teacher of Ukraine, Director of the Private Institution «Institute of Applied Pedagogy».

Deputy Editor-in-Chief:

Tetiana Bevz — Doctor of Historical Sciences, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Deputy Director for Scientific Work of the Private Institution «Institute of Applied Pedagogy».

Executive Secretary:

Volodymyr Tymenko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Chief Researcher of the Private Institution «Institute of Applied Pedagogy».

Editorial Board:

Tamila Berezna — Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Head of the Sector of Experimental Pedagogy of the Private Institution «Institute of Applied Pedagogy».

Volodymyr Bordiuk — Candidate of Pedagogical Sciences, Deputy Director of the Rivne Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education.

Serhiy Burtovyi — Candidate of Pedagogical Sciences, Deputy Director for Research and International Cooperation of the Communal Institution «Kirovohrad Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after Vasyl Sukhomlynskyi».

Volodymyr Hladyshch — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Acting Head of the Department of Pedagogy and Educational Management, Admiral Makarov National University of Shipbuilding.

Serhiy Hrytsai — Vice-Rector for Scientific Work of the Communal Institution Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (CI SRIPPE).

Svitlana Kyrylenko — Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Deputy Director, Head of the Department of Analytics and Experimental Pedagogy of the Private Institution «Institute of Applied Pedagogy».

Oksana Kolotylo — Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Head of the Sector of Preschool and Primary Education of the Private Institution «Institute of Applied Pedagogy».

Maryna Krisov — Inclusion Expert, Director of the IIF (International Inclusion Foundation), Head of Educational Programs at The Association for Assistance and Inclusion, Co-founder of the SEB approach and methodology (Israel–Germany) «SEB Approach: Sensory-Emotional-Behavioral (SEB) Approach in the Educational Context During War» (Israel).

**ВСТУПНЕ СЛОВО.
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ПЕДАГОГІКИ —
ПРОСТІР ДЛЯ ДІАЛОГУ**

Шановні колеги, освітяни та практики!

З великою приємністю презентуємо вам перший номер практико-орієнтованого видання «**Інноваційні педагогічні практики**» — платформи, що покликана об'єднувати педагогів, дослідників, управлінців та всіх, хто творить сучасну освіту.

Сьогодні українська школа й система освіти в цілому переживають період інтенсивних трансформацій. Вони вимагають від нас не лише нових рішень та інструментів, а й здатності переосмислювати власний досвід, шукати ефективні моделі навчання, впроваджувати стійкі та гуманні педагогічні підходи. Саме тому ми започатковуємо це видання — як простір для діалогу, обміну результативними методиками, презентації успішних кейсів і практик, які можна застосовувати вже сьогодні.

У кожному номері ми прагнемо поєднувати наукову обґрунтованість і практичну корисність, пропонуючи матеріали, що стали відповіддю на актуальні потреби педагогів: інноваційні технології навчання, психолого-андрагогічні стратегії, підходи до формування національної стійкості, сучасні методи оцінювання, цифрові рішення, педагогічні інструменти для роботи в умовах змін.

Переконаний, що наша спільна робота — це внесок у розвиток якісної, відкритої та стійкої української освіти. Сподіваюся, що представлені у цьому номері практики надихнуть вас на нові професійні відкриття, підтримають у щоденній педагогічній діяльності та стануть основою для подальших інновацій.

Запрошую до читання, співпраці та спільного творення сучасного освітнього простору України!

З повагою
головний редактор
Василь ШУЛЯР

ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»

Світлана КИРИЛЕНКО,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник,
заступник директора
ПУ «Інститут прикладної педагогіки»

ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»: ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ

Безумство діяти по-старому і чекати нових результатів.

Альберт Ейнштейн

Анотація. У цьому дослідженні розглядається впровадження інноваційного проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ), що є відповіддю на сучасні виклики. Він зосереджений на експериментальній розробці адаптивного інформаційно-освітнього середовища за допомогою гібридної дидактики. Основою ОДМ є перехід до компетентнісної, персоналізованої моделі, що сприяє діяльнісно орієнтованому навчанню (гейміфікація, проєкти) та самоорганізації учнів. У статті підкреслюється експериментальна роль вчителя в цій адаптивній системі управління, яка сприяє формуванню нової культури навчання для покоління, готового до майбутнього.

Ключові слова: адаптивне навчання, гібридна дидактика, персоналізоване навчання, компетентнісний підхід, діяльнісно орієнтоване навчання, ОДМ.

Abstract. This study examines the implementation of the innovative «Education. Children. Future» (ODM) project, a response to current challenges. It focuses on experimentally developing an adaptive information and educational environment through hybrid didactics. ODM's core is the transformation to a competency-based, personalized model, promoting activity-oriented learning (gamification, projects) and student self-organization. The article emphasizes the teacher's experimental role in this adaptive management system, fostering a new culture of learning for a future-ready generation.

Keywords: adaptive learning, hybrid didactics, personalized learning, competency-based approach, activity-based learning, ODM.

Освіта є фундаментальною передумовою розвитку науки, тож важко переоцінити важливість єдності навчання і наукових досліджень для розвитку наукового потенціалу країни. Освіта виступає в ролі основного джерела трансформації змісту світогляду в умовах глобалізованого світу. Для дійсно прогресивної трансформації суспільних відносин потрібні корінні зміни у свідомості та поведінці самої людини, а освіта, власне, й впливає безпосередньо на формування особистості, а отже, сприяє впровадженню перетворень у суспільстві.

Реалії сьогодення вимагають постійного оновлення законодавства відповідно до наявних потреб суспільства. В цьому контексті особливо відчутне орієнтування освітньої діяльності на результат, що вимагає перегляду змісту навчання, спрямування знань, вмінь та навичок на реальні потреби сьогодення та врахування орієнтації на європейські цінності.

Оскільки освіта розглядається як визначальний чинник розв'язання глобальних проблем сучасності, науковці вважають за необхідне її гуманізацію та гуманітаризацію (С. Гончаренко, Ю. Мальований та ін.), особистісну орієнтацію (Д. Несбіт та ін.), відмову від традиційної моделі навчання на користь інноваційної (Д. Медоуз та ін.) (Ващенко, Купець, Лікарчук, & Сидоренко, 2013). Вчені зазначають, що розбудова інформаційного суспільства та утвердження постнекласичної наукової парадигми серед наукової спільноти спричинили суперечність між необхідністю визначення стратегії модернізації системи освіти з урахуванням усього комплексу економічних, соціальних, науково-технічних і ціннісно-культурних факторів і наявністю «серйозного дефіциту загального філософського бачення» цього процесу (Є. Пінчук, 2021), зокрема у сфері цінностей (І. Бех, В. Шуляр).

Знаковою для нас виявилась аналітична доповідь «Загальна середня освіта України в контексті міжнародних індикаторів», підготовлена Л. Ващенко, О. Купець, І. Лікарчуком і М. Сидоренком (Ващенко, Купець, Лікарчук, & Сидоренко, 2013). У ній на основі дослідження відповідно до міжнародних індикаторів — стану феномена, що обговорюється, визначено чотири групи факторів, які спричиняють системну освітню кризу: недостатній рівень конкурентоздатності порівняно із системами загальної середньої освіти держав — світових лідерів, слабка профільна школа, нераціональна організація освітнього процесу, зниження престижності професії вчителя в українському суспільстві [3].

Які ж специфічні ознаки маємо враховувати, розбудовуючи систему освіти загалом та загальну середню освіту зокрема?

Насамперед те, що головними освітніми компонентами наукових досліджень є нано-, біо-, інформаційні технології та когнітивні науки.

Когнітивні науки в національному просторі презентовані когнітологією, наукою про систему методів і прийомів отримання, оброблення, збереження та використання інформації не лише людиною, а й штучним інтелектом. Когнітологія є міждисциплінарною науковою галуззю, у структурі якої представлені філософська (теорія пізнання), природничо-математична (нейробіологія, теорія штучного інтелекту тощо) та соціогуманітарна

(психолінгвістика, когнітивна психологія тощо) складники. Прогнозується, що сфера використання когнітивних технологій у близькому майбутньому пошириться від прийняття рішень у галузі державотворення, революційних перетворень у галузі інтелектуальної праці, моделювання поведінки людини як складної біологічної системи до створення так званого «сильного» штучного інтелекту, здатного самостійно навчатися, творити й навіть повноцінно взаємодіяти з людиною (Завалевський, & Пугач, 2019).).

Узагальнення результатів наукових розвідок учених дало можливість визначити мету статті — розкрити концептуальні засади реалізації інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (далі — Проєкт), де кожен учитель є учасником і творцем, активним освітянським діячем, що розвиває саму філософію Проєкту.

Педагогічний експеримент за темою «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» розпочався у 2021 / 2022 навчальному році. Авторський колектив очолює доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, міжнародний експерт з цифрових навичок та цифрового навчання Європейської національної фундації, заслужений працівник освіти України, професор Київського столичного університету імені Бориса Грінченка **Наталія Вікторівна Морзе**. Головне завдання експерименту — побудувати модель адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи та створити навчальне, дидактичне, методичне і технологічне забезпечення освітнього процесу та навчання предметів інваріантної складової базового плану початкової школи у контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» відповідно до чинного стандарту початкової освіти, яке базується на інтегрованому, проєктному та дослідницько-пізнавальному, персоналізованому підходах із використанням цифрових технологій у умовах змішаного навчання.

ОДМ, як зазначає Н. В. Морзе, — це **«система, що об'єднує друковані, електронні, методичні різні засоби, яка, з одного боку, допомагає учневі, з іншого боку — допомагає вчителям і ще допомагає батькам»**.

До складу авторського колективу увійшли представники вчительської та наукової освітянської спільноти, а саме: О. А. Таровська (українська мова та літературне читання); О. М. Мірошникова, А. М. Ляшенко, Д. А. Черних (математика); С. В. Василенко, О. М. Мірошникова, А. М. Ляшенко, О. О. Лінник (довкілля і Я); О. О. Шкуренко, Р. І. Шпіца (дизайн і технології); О. В. Барна, М. А. Бойко (інформатика); О. О. Шкуренко, Р. І. Шпіца (мистецтво); О. Л. Матюшко (фізична культура); М. М. Прокопчук (іноземна мова).

Проєкт реалізується на всеукраїнському рівні відповідно до наказу МОН України від 16. 03. 2022 року № 245. Сьогодні у складі учасників — представники майже всіх регіонів, які об'єднують педагогічні спільноти закладів загальної середньої освіти України.

Основний метод дослідження — педагогічний експеримент, який організований так, щоб можна було спостерігати педагогічні явища в кон-

трольованих умовах і вносити в освітній процес певні зміни відповідно до мети і гіпотези дослідження та створення умов, у яких можна найбільш яскраво бачити зв'язки між різними сторонами освітнього процесу; облік результатів освітнього процесу та формулювання остаточних висновків.

Визначальною у здійсненні інноваційної діяльності є позиція кожного педагогічного колективу та окремого педагога щодо підходів до її організації та реалізації. Інноваційні процеси в освіті передбачають обов'язкову експериментальну перевірку всіх компонентів: методів, прийомів, технологій, підходів, а також змістового наповнення — навчальних програм, методичних матеріалів, цифрового контенту.

У цьому контексті особлива роль належить учителю як ключовій фігурі інноваційного процесу — учителю-творцю, професіоналу, носію сучасного педагогічного мислення, здатному проєктувати й втілювати освітні зміни.

З огляду на це доцільно зосередити увагу на сутності експериментальної діяльності педагога — учасника інноваційного освітнього проєкту, зокрема на особливостях її організації в межах реалізації проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє».

Одним із важливих завдань реалізації програми Проєкту було розроблення Концепції впровадження моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи, зокрема багатофункціонального простору, який сприятиме творчому розвитку, мотивуватиме учнів до навчання (*Інноваційний освітній проєкт...*). Змінилися не лише концептуальні засади Державного стандарту освіти, а й організація освітнього простору. Школа стає не лише освітнім ресурсом, а передусім осередком розвитку. Сучасне освітнє середовище формує індивідуалізований та персоналізований простір, у якому кожен має можливість пізнати себе, — саме ця концептуальна мета закладена в інноваційному проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє».

Одним із пріоритетних завдань Проєкту є обґрунтування моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи та створення навчального, дидактичного, методичного і технологічного забезпечення освітнього процесу, навчання предметів інваріантної складової навчального плану початкової школи відповідно до чинного стандарту початкової освіти, яке базується на інтегративному, проєктному та дослідницько-пізнавальному, персоналізованому підходах з використанням цифрових технологій в умовах змішаного навчання (*Інноваційний освітній проєкт...*).

Відповідно до Концепції вихідні положення Проєкту ґрунтуються на Законах, категоріях і поняттях, що становлять наукову основу пізнання і забезпечують побудову методологічних засад досліджуваного явища з урахуванням закономірностей розвитку соціокультурних і педагогічних систем.

Одним із структурних компонентів Концепції є зміни, які розкривають спосіб розуміння процесу, складаються з трьох взаємопов'язаних концептів: методологічного, теоретичного, технологічного.

Виокремлено сутнісні ознаки принципів та підходів, що науково обґрунтовують доцільність здійснення такої діяльності на базі закладів загальної середньої освіти — учасників Проєкту:

- *дитиноцентрованості і природовідповідності*, що передбачають визнання дитини активним суб'єктом освітнього процесу та необхідність гармонійного розвитку відповідно до її вікових, психофізіологічних та інтелектуальних особливостей; доцільності — відповідності навчального змісту поставленим цілям, орієнтації на розвиток потенціалу учня, його потреб, інтересів і здібностей; взаємозв'язку — узгодження цілей, змісту й очікуваних результатів навчання; науковості, доступності, логічної послідовності, практичної спрямованості, адаптивності та емоційності навчання, що забезпечують цілісність, гнучкість і ефективність реалізації інноваційного підходу;

- *доцільності*: відповідність навчальним цілям, кінцевій меті розвитку учня; спрямованості на розвиток дитини, адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей; формування свідомості; розвитку типів інтелекту учнів та активності учнів у навчанні;

- *взаємозв'язку*: узгодження цілей, змісту та очікуваних результатів навчання; узгодженого формування ключових загальнонавчальних і предметних компетентностей;

- *науковості*: включення в зміст навчання науково перевірених знань, які відповідають сучасному рівню розвитку науки;

- *доступності*: викладання і зв'язку теорії навчання з життям і практикою;

- *логічної послідовності*: наступності, систематичності та неперервності розвитку учня; достатності засвоєння учнями предметних компетентностей; розкриття причинно-наслідкових зв'язків явищ, процесів, подій, які вивчаються;

- *практичної спрямованості*: можливості реалізації змісту освіти через предмети та інтегровані проєкти;

- *адаптивності*: врахування найкращого досвіду щодо структури та змісту програми; можливість творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;

- *емоційності навчання*: прийняття дитячих емоцій, пов'язаних із навчанням і розвиток умінь керувати своїми емоціями.

Науково-педагогічні принципи Концепції узгоджуються із загальними педагогічними (гуманізації та демократизації, наступності й неперервності, інтеграції науки і практики, інноваційності партнерства, автономності) та специфічними принципами, що розкривають особливості реалізації Проєкту (морально відповідального вибору інновації, персоналізації процесу освоєння інновації та впровадження в практику технологізації управління інноваційними процесами в школі, синергетичної взаємодії керуючої та керованої підсистем).

На засадах системного аналізу розглянуто методологічний концепт, що передбачає вибір теоретико-методологічних підходів для розроблення теорії і практики методичних засад реалізації моделі адаптивного

навчання. Основною ідеєю є адаптація освітнього процесу до здібностей, рівня знань, умінь і навіть емоційного стану кожного учня, а також виявлення можливостей поетапного впровадження адаптивної системи у звичайний навчальний процес закладу загальної середньої освіти. Сьогодні інноваційні педагогічні процеси стали важливим стимулом розвитку освіти та мають потребу в науковому осмисленні.

Основним підходом до покращення методів персоналізації освіти є використання адаптивних навчальних систем, які базуються на інформаційних технологіях. Це створює найбільш сприятливе середовище для побудови дидактичної системи розвитку потенціалу, наявного в кожній людині, зокрема враховує вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти. Використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі дає змогу підвищити якість навчального матеріалу й підсилити освітні ефекти від застосування інноваційних педагогічних програм і методик. Такий ресурс дає вчителям додаткові можливості для побудови індивідуальних освітніх траєкторій учнів. Застосування інформаційних технологій сприяє реалізації диференційованого підходу до учнів з різним рівнем готовності до навчання, що дає можливість визначити ступінь евристичності у Проекті.

Науковий керівник авторського колективу Н. Морзе наголошувала, що створення адаптивних систем навчання повинно містити дві важливі складові — це створення і підтримка сучасного потужного адаптивного апаратно-програмного середовища та наповнення його педагогічно доцільним, а також методично виваженим предметним змістом (*Гриневич, & Морзе, 2020*). За сутністю будь-яке правильно побудоване навчання є адаптивним, тому що воно враховує інтереси учнів як одноосібно, так і певних навчальних груп. Адаптивне навчання — явище з широким спектром впливу особистості учня на освітнє, соціальне, морально-етичне середовище, в якому він перебуває, або, навпаки, — впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на особистість учня. Адаптивна навчальна система — це система організації навчання відповідно до індивідуальних особливостей учня, в якій автоматично змінюються алгоритми керування процесом навчання при довільній зміні індивідуально-типологічних особливостей учня та ситуаційного стану процесу навчання з метою покращення показників якості опанування знань. Персоналізація передбачає: адаптивний контент; адаптивну доставку навчального матеріалу; адаптивну підтримку взаємодії учня і педагога.

У рамках реалізації Проекту в закладах освіти — учасників пілотування — були створені ініціативні творчі групи вчителів і батьків для обговорення і вирішення реалізації завдань Проекту. Під час проведення заходів колективами закладів освіти було досліджено поняття «модель адаптивного інформаційно-освітнього середовища», уточнені організаційно-педагогічні умови «створення адаптивного інформаційно-освітнього середовища».

Адаптивне навчання передбачає пристосування змісту та добір засобів у його реалізації відповідно до потреб учасників освітнього процесу

для підвищення ефективності освітньої діяльності. Адаптивне навчання — це методологія, яка містить періодичне отримання інформації про рівень знань, стилі навчання учнів та конфігурацію навчальних ресурсів, завдань та оцінки відповідно.

Одним із завдань сучасного закладу освіти є забезпечення однакової ефективності освітнього процесу для всіх учнів. Адаптивні засоби навчання — це технології, які здатні синхронізуватися з процесом навчання і, будучи засновані на технологіях машинного навчання, можуть адаптуватися до прогресу кожного учня і змінювати зміст навчання в реальному часі без сторонньої допомоги. Адаптивність може бути відображена в одному або декількох елементах технології: контент, оцінка, послідовність (Pearson, 2016).

Під адаптивним механізмом варто розуміти цілісну систему взаємозалежних технічних, технологічних, економічних важелів, організаційно-розпорядничих і соціально-психологічних методів у поєднанні із системою мотивації та відповідальності, що координують діяльність закладу освіти в нестабільному середовищі.

Характерною ознакою інтерактивного, діалогічного навчання є тенденція до оптимізації співвідношення управління й самоуправління в структурі освітнього процесу, що актуалізує в спільній навчальній діяльності суб'єктів навчання такі процеси, як самоаналіз, самооцінювання, саморозвиток, самореалізація, самоадаптація. Адаптивне управління в початковій школі реалізується завдяки налагодженню співпраці вчителя та учнів; активізації діяльності учнів з опорою на самостійну роботу, саморозвиток особистості; включенню суб'єкта освітньої діяльності в проектування та розробку адаптивного освітнього середовища, виробленню індивідуального освітнього маршруту, що відповідає європейським вимогам в освіті. (1-й Міжнародний науковий форум «Адаптивні процеси в освіті» Випуск 1 (4), 2022 1 st International Scientific Forum Forum «Adaptive Processes in Education» Issue 1 (4), 2022).

Нагальна потреба в орієнтації системи освіти на особистість здобувача освіти вимагає проектування моделі нового освітнього середовища закладу загальної середньої освіти, здатного адаптуватися до їх здібностей, потреб і можливостей, зробити їх активними учасниками освітнього процесу та забезпечити право на здобуття якісної освіти. Формування адаптивного освітнього середовища дасть змогу закладу загальної середньої освіти вийти на новий рівень якості та доступності освітніх послуг в умовах інформатизації, реформування системи освіти й суспільних викликів. Простий перенос педагогічних технологій навчання в нове середовище не сприяє досягненню мети навчання. Упровадження сучасних технологій навчання в освітньому процесі потребує розробки функціональної моделі педагогічної системи — адаптивного управління освітнім процесом учня у системі онлайн-навчання.

У реалізації завдань програми ОДМ виходили з того, що в кожному закладі освіти має будуватися відповідна освітня екосистема, яка забезпечуватиме досягнення нових результатів за рахунок цілеспрямованої

співпраці учнів, учителів, організаторів освіти, батьків та громадськості і враховуватиме особливості розвитку та освітні потреби сучасних дітей молодшого шкільного віку (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт...*, б. д.).

Основою інноваційної освітньої екосистеми є адаптивне освітнє середовище закладу освіти, однієї зі складових якої є система інноваційних, інформаційних, навчальних, дидактичних і методичних матеріалів, використання яких обумовлює цифрову трансформацію освіти (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт...*, б. д.). Аналіз змісту наявних у вітчизняній практиці різних видів дидактичного, методичного і навчального забезпечення освітнього процесу початкової школи засвідчив, що в них недостатньо враховано інтегративний підхід, заснований на застосуванні дидактичних ігор та навчальних дослідницько-пізнавальних проєктів.

Проєкт спрямований на дидактичний, методичний і навчальний супровід освітнього процесу, що забезпечує реалізацію нових концептуальних засад компетентнісного підходу, виховання, особистісного розвитку. Він враховує індивідуальні особливості та пізнавальні стилі навчання учнів, розвиток їхнього поведінкового інтелекту та соціальних навичок, набуття інноваційної та інформаційно-цифрової компетентностей, критичного мислення, дослідницьких навичок та підприємливості, навичок ефективної взаємодії та комунікації, умінь вирішувати проблеми, самооцінювання та взаємного оцінювання, рефлексії та адаптивного навчання.

У рамках реалізації Проєкту враховано, що адаптивний зміст означає надання навчальних матеріалів у форматі, який дає учням змогу змінювати власну освітню траєкторію. Адаптивний контент виконується через контекстну допомогу, розбиття контенту, розділення матеріалу на частини, можливість вибору обсягу і формату матеріалу. Адаптивна послідовність передбачає автоматизований вибір відповідного змісту, рівня складності і порядку вивчення матеріалу на основі аналізу діяльності навчання. Інструменти з адаптивною послідовністю аналізують дані, формують і змінюють індивідуальну траєкторію учня в реальному часі одночасно. Збір даних не обмежується накопиченням інформації про правильні і неправильні відповіді. Для проєктування індивідуальної траєкторії навчання адаптивне програмне забезпечення розглядає багато різних показників, таких як точність відповідей, кількість спроб, використання додаткових інструментів, інтереси учня.

Реалізація завдань Проєкту передбачає: створення системи навчального, дидактичного і методичного забезпечення нового зразка як складових адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи. Акцентує увагу на суб'єктності й полісуб'єктності навчальної взаємодії; чіткому формулюванню низки конкретних результатів, які зрозумілі учням, конкретні і досяжні в певний визначений період часу; урізноманітненні технологій навчання. Проєкт містить елементи дистанційного та змішаного навчання, використання цифрових технологій та освітніх відкритих навчальних ресурсів, гейміфікації, сторітелінгу, методу навчальних проєктів та технології дослідницько-пізнавального та евристичного навчання.

Адаптивні технології активізують самостійну роботу учнів, водночас дають змогу працювати індивідуально з кожним учнем. Уважаємо адаптивні технології системним утворенням, яке містить індивідуально підібраний сценарій навчання. Він здійснюється на основі гнучкого реагування під час діалогічної взаємодії вчителя та учнів шляхом застосування спеціального набору інструментів (інтерактивні форми, методи, прийоми, засоби). Такий набір орієнтує учнів на успішне досягнення поставленої освітньої мети та активізує процеси самоорганізації, що є вкрай важливим для початкової школи.

Отже, адаптивне навчання дає змогу вчити без звичних для масової освіти численних прогалин в індивідуальній підготовленості суб'єктів навчання, досягати бажаного рівня знань

Адаптивне навчання забезпечує перехід учителя з позиції інформатора до позиції організатора навчального процесу, що забезпечує можливість реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин в освітньому процесі. Відбувається поступовий перехід від монологу до діалогу, від організації до самоорганізації, від управління до самоуправління.

Тому кожен предмет освітнього процесу у Проєкті ОДМ вивчається учнями за двома рівнями:

- ✓ **предметний рівень** здійснюється на окремих уроках за допомогою персоналізованого навчання;

- ✓ **інтегративний рівень** на основі використання технологій застосування дидактичних ігор та методу навчальних проєктів та вирішення навчальних задач (ОДМ — це інноваційний освітній проєкт..., б. д.).

Компетентності та вміння з фізичної культури, здоров'я та безпеки формуються постійно на уроках, в позаурочний час, під час хвилинок здоров'я й адаптуються під потреби учнів та можливостей закладу освіти.

Навчання базових предметів розкривається на «покроковій програмі» — 35 індивідуальних кроків, що відповідає Державному стандарту початкової освіти. Вчитель оцінює прогрес навчання учнів на основі «петлі зворотного» навчальний рік учень проходить з кожного навчального предмета від 6-ти до 8-ми тематичних блоків, результати навчання за якими складають портфоліо навчальних досягнень учнів.

Інтегроване навчання здійснюється на основі інтеграції між різними навчальними дисциплінами шляхом застосування проєктної методики та реалізації міжпредметних зв'язків. На кожен місяць програмою визначається тема, яка подається учням за допомогою *Ключового запитання*. Кожна тема місяця поділяється на тижневі підтеми і кожен день має тематичне забарвлення та відповідне Ключове запитання, на яке учні мають дістати відповіді під час навчального процесу. Інтеграція здійснюється на окремому уроці «Я і світ» в різних формах: у 1–2 класах за допомогою організації дидактичної гри; у 3–4 класах — виконання навчальних проєктів та вирішення навчальних проблем.

Окреслені методи навчання, які вчителі-учасники Проєкту використовують в освітньому процесі:

Метод навчальних проєктів. За методом проєктів учні створюють навчальний проєкт (не частіше ніж двічі на місяць) за допомогою постановки проблеми, яку мають розв'язати в групах чи індивідуально. Кожен проєкт виконується у школі та завершується представленням його результату (продукту, розробленого індивідуально або в малих групах).

На інших тижнях пропонується учням розв'язувати деяку проблему, яка складається з кількох взаємопов'язаних навчальною темою задач, але не передбачає отримання створеного власного продукту.

Метод навчання за допомогою запитань. В основі методу навчання за допомогою запитань лежить стимулювання природної допитливості молодших учнів. Постановка цікавих запитань з неоднозначною відповіддю є ефективним способом спонукання учнів до глибоких роздумів, сприяє підсиленню пізнавального інтересу, мотивує до здійснення дослідницької діяльності і таким чином «запускає механізми неперервного навчання». Навчання за допомогою запитань (відповіді на запитання та формулювання запитань) спричиняє ланцюгову реакцію: запитання сприяють справжньому пізнанню та заохочують учнів ставити нові запитання — учні вчаться самостійно спрямовувати своє навчання.

Дослідницько-пізнавальний метод (IBL). Центральне місце в освітній навчальній програмі займає прищеплення учням потреби в наукових дослідженнях. Проведення дослідження ґрунтується на трьох цілісних позиціях: знання, розуміння та застосування; навички та діяльність.

Ці напрями мають важливе значення для наукової освіти (Гриневич, & Морзе, 2020). Дизайн навчальної програми має на меті дати учням можливість бачити науку як значущу та корисну. Отже, запит ґрунтується на знаннях і питаннях, що стосуються ролей, які відіграє наука в повсякденному житті, суспільстві та навколишньому середовищі.

За концепцією ОДМ для розвитку в учнів основ наукової освіти вчитель має застосовувати дослідницько-пізнавальний метод, використання якого має сформувати учня як запитувача (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт... б. д.*). Початковим моментом є те, що діти цікавляться і хочуть вивчати об'єкти навколо них, які зображуються, зокрема, за допомогою малюнків для тем тижня. Кінцева мета — учні вміють користуватися науковими інструментами, які допомагають їм досліджувати свій природний та фізичний світ. При цьому вчитель має формувати у здобувачів освіти навички організації наукових процесів (*science process skills*).

Навички організації наукових процесів передбачають спостереження за властивостями об'єкта, вимірювання величин, сортування, класифікацію, умовиведення, прогнозування (припущення), експериментування та спілкування під час обговорення. З огляду на це варто говорити про нову роль учителя — не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

У процесі реалізації експериментальних досліджень на всеукраїнському рівні було апробовано інструментарій діагностики рівня готовності педагогічних працівників до здійснення експериментальної діяльності.

Зазначений діагностичний матеріал пропонується для використання учасниками інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє». Його застосування дає змогу визначити ступінь суб'єктної включеності педагога у процес розроблення та впровадження інноваційного освітнього продукту, окреслити напрями подальшого професійного самовдосконалення, сформулювати запити до координаторів і методистів проєкту, а також ідентифікувати управлінські аспекти, що потребують уваги адміністрації закладу освіти. Запропонований формат діагностики є оптимальним з огляду на простоту застосування, оперативність оброблення результатів і практичну цінність отриманої інформації.

**Визначення рівня готовності вчителя
до експериментальної роботи
(пропонується як один із варіантів)**

1	Критерії	Показники	Самооцінка
1	2	3	4
1	Змістові орієнтації в реалізації інноваційного освітнього проєкту ОДМ	Усвідомлення змісту та програми реалізації Проєкту в ЗЗСО	
2	Мотивація вибору Проєкту, технологій і методів реалізації Проєкту	Бути вмотивованим, вміти обґрунтувати вибір	
3	Цілеутворення (методична мета)	Здійснювати цілеутворення	
4	Провідний стиль соціально-професійної діяльності	Обирати види професійної діяльності щодо просування Проєкту в освітню спільноту, імідж вчителя — учасника Проєкту ОДМ	
5	Системний підхід до отримання інформації щодо інновацій	Бути поінформованим	
6	Знання про зміст Проєкту, його Концепцію (мету, цілі, стратегію, завдання)	Уміти аргументовано пояснити ключові складові Проєкту та його мету	

7	Розуміти сутність Проєкту та шляхи реалізації, методи та технології, за яких будуть реалізовані цілі та отримані заплановані результати	Здійснювати покрокове входження в Проєкт	
8	Технологічність знань у реалізації Проєкту	Застосовувати діджитал-контент	
9	Розроблення дорожньої карти участі в Проєкті	Уміти організовувати та планувати власну самоосвіту	
10	Здатність до проєктно-впроваджувальної діяльності	Уміти реалізовувати завдання Проєкту	
11	Розроблення власної моделі уроку з використанням наданого діджитал-контенту	Уміти моделювати урок з подальшим методичним коментарем	
12	Обґрунтування технологій, методик, підходів, що забезпечують прогнозований результат	Уміти обґрунтувати професійні дії в межах Проєкту	
13	Сформованість рефлексивних умінь	Рефлексувати, зіставляти цілі з результатом	
14	Оцінювання результатів у поетапній реалізації Проєкту	Досягати результатів, оцінювати їх ефективність і продуктивність у навчальному процесі	
15	Аналіз професійних складностей і прорахунків у реалізації Проєкту	Виявляти, аналізувати, долати утруднення, вносити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення Проєкту	

16	Прогнозувати розвиток Проєкту шляхом упровадження власного доробку та інших учителів — учасників Проєкту	Проявляти активність: у реальному часі змінювати освіту, створювати освіту майбутнього	
----	--	--	--

Усі перелічені критерії і показники можемо об'єднати в чотири групи компонентів: мотиваційно-орієнтаційний (1–4), змістовий (5–8), операційно-технологічний (9–12), рефлексивно-прогностичний (13–16), що дає нам бачення обґрунтованості у визначенні рівня готовності вчителя до експериментальної роботи.

Інноваційний заклад освіти буде успішним, якщо до нього прийде успішний учитель і фахівець, який вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає.

Отже, з урахуванням вимог часу, потреб українського суспільного розвитку у предметне поле філософії освіти потрапляють цілі, ідеали та цінності освіти. Проблема гідної самореалізації людини, недопущення незворотності негативних процесів у сфері освіти доволі наполегливо спонукають нас до зміщення філософських розмислів, оскільки ХХІ століття розглядають як століття становлення суспільства знань, тобто знання та навички, якими володіють люди, дають їм змогу створювати цінності у світовій економічній системі. Його ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою.

Значущим прикладним аспектом даного Проєкту є спрямування на експериментальну апробацію авторської концепції, моделювання й упровадження кращих авторських практик учителів задля розвитку й самореалізації особистості учня / учениці, особистості вчителя як суб'єктів освітнього процесу, громадян і патріотів України.

Авторський колектив Проєкту вже зробив перші кроки щодо теоретико-методологічної рефлексії та узагальнення практичного досвіду. Так, упродовж 2022–2025 рр. було проведено низку науково-методичних заходів, зокрема 25 червня відбулася підсумкова форсайт-сесія «Інноваційний освітній проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє»: горизонти розвитку».

Формулюючи висновки, відзначимо досвід закладів освіти, які доводять, що реалізація проєкту ОДМ сприяє створенню інноваційного, особистісно орієнтованого та технологічно підкріпленого адаптивного освітнього середовища. Проєкт забезпечує формування нової культури навчання, у центрі якої — активна, вмотивована дитина, педагог-ментор і партнерська взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Педагогічна команда демонструє, як проєкт стає каталізатором професійного зростання вчителя, розвитку освітнього менеджменту й формування покоління учнів, готових до викликів цифрової епохи.

Список використаних джерел та література:

Ващенко, Л., Купець, О., Лікарчук, І., & Сидоренко, М. (2013). Загальна середня освіта України в контексті міжнародних індикаторів : аналітична доповідь. (І. Лікарчук, Ред.). Міжнародна благодійна організація «Центр тестування технологій і моніторингу якості освіти» ; Факт.

Гриневич, Л., & Морзе, Н. (2020). Наукова освіта як основа формування інноваційної компетентності в умовах цифрової трансформації суспільства (*Scientific education as the basis for innovative competence formation in the conditions of digital transformation of the society*). *Інформаційні технології і засоби навчання*, 77(3), 1–26.

Завалевський, Ю., & Пугач, А. (2019). Модернізація системи загальної середньої освіти: цивілізаційний і національний виміри. *Рідна школа : щомісячний науково-педагогічний журнал*, (8/9), 39–43.

Інноваційний освітній проєкт за темою «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» на 2022–2027 роки (наказ МОН України від 16 березня 2022 року № 245). <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/innovatsiynyy-osvitniy-proiekt-za-temoiu-stvorennia-modeli-adaptyvnoho-informatsiyno-osvitn-oho-seredovysycha-pochatkovoi-shkoly-na-2022-2027-roky-nakaz-mon-ukrainy-vid-16-bereznia-2022-roku-245/>

ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра. Б. д. <https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

Пінчук, Є. О. (2021). Модернізація української системи освіти як теоретико-філософська і практична проблема (Автореферат дисертації доктора філософських наук). Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ.

Смертенко, П. (2014). Новий спосіб мислення на прикладі екології та енергетики: 6-й технологічний уклад. У О. П. Дімітрієв та ін. (Ред.), *Новий спосіб мислення в умовах обмежених ресурсів: Матеріали міжнародного науково-практичного семінару*.

Тетяна БЕВЗ,
доктор історичних наук,
професор,
заступник директора
ПУ «Інститут прикладної педагогіки»

**ДИЗАЙН ОСВІТНЬОГО ДОСВІДУ
В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ НАВЧАННЯ:
АДАПТИВНІ ПІДХОДИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ТРАНСФЕР ЗНАНЬ
У ПРОЄКТІ «ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»**

Анотація. Стаття присвячена аналізу та впровадженню інноваційного проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ), який спрямований на трансформацію початкової освіти в умовах сучасних викликів. Дослідження зосереджено на дизайні досвіду (Experience Design) як ключовій цінності, що реалізується через дидактику та формування адаптивного інформаційно-освітнього середовища. Проаналізовано структурні компоненти моделі ОДМ: від рамки компетентностей (розвиток Soft Skills, критичного мислення) та діяльнісних методик (гейміфікація, проєктне навчання) до механізмів інклюзії та моніторингу освітніх результатів.

Ключові слова: адаптивне навчання, дидактика, дизайн досвіду, рамка компетентностей, інклюзивна освіта, ОДМ, діяльнісне навчання.

Abstract. The article is devoted to the analysis and implementation of the innovative project «Education. Children. Future» (ODM), which is aimed at the transformation of primary education under contemporary challenges. The research focuses on Experience Design as a key value realized through hybrid didactics and the establishment of an adaptive information and educational environment. The structural components of the ODM model are analyzed: ranging from the competency framework (development of Soft Skills, critical thinking) and activity-based methodologies (gamification, project-based learning) to the mechanisms for inclusion and monitoring of educational outcomes.

Keywords: adaptive learning, hybrid didactics, experience design, competency framework, inclusive education, ODM, activity-based learning.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується стрімким переходом до інноваційних моделей навчання, які поєднують цифрові рішення, адаптивні технології, доказові підходи та глобальну мобільність знань. У таких умовах зростає потреба у розробленні нових підходів до дизайну освітнього досвіду, здатних забезпечити високу якість навчання, індивідуалізацію процесу та узгодженість із міжнародними тенденціями. Освітні системи різних країн поступово переходять від традиційної парадигми

передавання знань до моделі, що базується на активній взаємодії, саморегуляції та розвитку компетентностей, необхідних для життя у нестабільному та високодинамічному світі.

Інноваційні моделі навчання передбачають інтеграцію адаптивних механізмів, які дають змогу підлаштовувати зміст, форми і темп опанування матеріалу під потреби та можливості учнів. Паралельно з цим дедалі більшої актуальності набуває міжнародний трансфер знань — не лише як обмін кращими практиками, а й як формування спільного освітнього простору, в якому національні рішення збагачуються глобальними ідеями, підходами та інструментами.

Повномасштабне вторгнення та тривалі виклики, пов'язані з воєнним станом, актуалізували необхідність системної трансформації української освіти з метою забезпечення її адаптивності, стійкості та неперервності. Сучасна освітня парадигма вимагає відмови від репродуктивних моделей на користь компетентнісного, діяльнісного та дитиноцентричного підходів, що відповідають як національним, так і європейським освітнім стандартам.

У цьому контексті інноваційний проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) виступає платформою для апробації сучасних освітніх рішень, спрямованих на переосмислення взаємодії між учасниками освітнього процесу та на створення нової логіки проєктування освітнього досвіду. Проєкт спрямований на створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи. Дослідження ефективності та структури цього проєкту набуває критичного значення, оскільки він має стати емпіричною базою для подальшої модернізації навчальних програм, інтеграції цифрової дидактики та впровадження принципів інклюзії (UDL). Отже, актуальність статті зумовлена необхідністю наукового обґрунтування, аналізу емпіричних кейсів та оцінки стратегічного потенціалу проєкту ОДМ у контексті євроінтеграційних процесів та удосконалення національної освітньої системи (*ОДМ. Інноваційний проєкт*. (б. д.)).

Ключовим компонентом інноваційного проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» є розроблення концептуальної моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи, спрямованої на забезпечення варіативності освітніх траєкторій та підвищення якості навчання молодших учнів. Структура цієї моделі ґрунтується на принципах цифрової диверсифікації освітніх ресурсів, що передбачає паралельне використання паперових і електронних матеріалів, інтерактивних навчальних модулів та мультимедійних інструментів. Такий підхід дає змогу розширити можливості педагогічної підтримки та забезпечити персоніфікований доступ до змісту навчання.

Педагогічна методологія проєкту вибудована на трьох ключових напрямках, релевантних сучасним теоріям освіти: компетентнісний розвиток — системне формування ключових, соціально-комунікативних та міжпредметних компетентностей, необхідних для успішної соціалізації, саморегуляції та розв'язання навчально-пізнавальних завдань

у динамічному середовищі. Діяльнісно орієнтоване навчання — упровадження методів проєктно-дослідницької діяльності, інтерактивних форм роботи та елементів ігровіфікації, що сприяють зростанню пізнавальної активності й розвитку практико-орієнтованих умінь. Розвиток когнітивного потенціалу учнів — стимулювання логічного мислення, дослідницької компетентності та пізнавальної автономії шляхом організації навчальних експериментів, проблемно-пошукових завдань та мінідосліджень (ОДМ. *Інноваційний проєкт.* (б. д.)).

Для забезпечення ефективності освітнього процесу, а також для підвищення прозорості та структурованості взаємодії з батьками, модель містить низку організаційно-методичних механізмів:

Мультимедійний супровід навчання — створення інтегрованих мультимедійних засобів, що підсилюють семантичне опрацювання матеріалу та підтримують різні види когнітивної обробки інформації.

Діагностичне оцінювання — упровадження спеціалізованих інструментів для формувального й процесного моніторингу навчальних досягнень, що дає змогу враховувати індивідуальну динаміку та уникати репродуктивно-оціночної домінанті.

Інформаційна відкритість та інституційна комунікація — функціонування цифрової платформи проєкту, яка забезпечує доступ до методичних матеріалів, аналітичної інформації та механізмів зворотного зв'язку для батьківської спільноти (ОДМ. *Інноваційний проєкт.* (б. д.)).

ОДМ визначається як модель адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи. Цей аспект реалізується через комбіноване використання паперових посібників, цифрових тренажерів та навчальної платформи. Цифровий складник забезпечує: можливість динамічної адаптації навчального контенту та освітніх траєкторій до індивідуальних потреб і темпу розвитку кожного учня, включно з дітьми з ООП (відповідно до принципів Універсального Дизайну для Навчання, UDL); використання мультимедійних презентацій та інтерактивних посібників для формування цифрової компетентності та активного залучення учнів до навчального процесу (діяльнісний підхід). Реалізація зазначеної моделі сприятиме формуванню в учнів комплексу базових та надпредметних умінь, зокрема навичок співпраці, ефективної комунікації, презентації результатів діяльності та розвитку рефлексивно-оцінювальних умінь, які є необхідними компонентами компетентнісної парадигми сучасної початкової освіти.

Оцінки педагогів, які впроваджують проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ), свідчать про високу ефективність та практичну цінність запропонованої моделі навчання: ОДМ — це інноваційний проєкт для сучасного школяра, а саме: нова модель навчання; інтегрований курс; використання цифрових технологій; методичний та мультимедійний супровід; навчальна платформа; сучасні інтерактивні посібники; участь у міжнародних проєктах. Вчителі підкреслюють, що проєкт забезпечує інтеграцію традиційних та інноваційних методів, використання цифрових платформ, адаптивних матеріалів та мультимедійного супроводу, що робить

процес навчання більш цікавим для учнів і водночас зручним для педагогів: «ОДМ — Освіта. Діти. Майбутнє». Це про школу, яка змінюється: для дітей, з дітьми і заради дітей. Інтегроване навчання, цифрові платформи, адаптивні матеріали — усе, щоб дітям було цікаво, а вчителям — зручно й ефективно (Золотоніська гімназія ім. С. Д. Скляренка). За словами учасників проєкту, ОДМ сприяє формуванню інтегрованого освітнього середовища, в якому реалізується спільна взаємодія школи, учнів і батьків, а також активне залучення до міжнародних освітніх ініціатив: «ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра, це нова, інтегрована модель навчання, це захоплююча і цікава мандрівка країною знань, міркувань, мислення, це сучасні інтерактивні посібники та навчальна платформа для учнів, це повний мультимедійний та методичний супровід для вчителя, це співпраця з батьками у спільній модернізації освіти на благо дітей» (Обмін досвідом, 2025, Лютий 27). Педагоги відзначають, що нова модель навчання стимулює розвиток пізнавальної активності, логічного мислення, соціальних навичок і компетентностей учнів, а комплексний методичний і мультимедійний супровід підвищує ефективність планування та реалізації навчального процесу: «ОДМ — це інноваційний проєкт для сучасного школяра, яким передбачено нову модель навчання, інтегрований курс, використання цифрових технологій, методичний та мультимедійний супровід, навчальна платформа, сучасні інтерактивні посібники, участь у міжнародних проєктах» (Освіта. Діти. Майбутнє, б.д.). Досвід впровадження ОДМ демонструє, що проєкт не лише модернізує освітній простір, а й формує у школярів мотивацію до навчання та готовність до активної участі у сучасному освітньому середовищі: ««ОДМ» — це більше, ніж програма. Це рух. Це команда. Це віра в те, що освіта може бути живою, сучасною. Ми творимо не просто освітній проєкт — ми творимо майбутнє, в якому хочеться жити! Далі буде ще цікавіше!» (Драган, б. д.).

Впровадження проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) у початкових школах демонструє значний потенціал для модернізації освітнього процесу та розвитку учнів. Як зазначають педагогічні колективи: «Чи знаєте ви, що означає ОДМ? Це три поняття, про які ми, вчителі, говоримо щодня: освіта, діти, майбутнє. Наша школа приєдналася до проєкту «ОДМ» в 2023 році. Це — комплексний освітній проєкт, який поєднує традиційні та інноваційні методи навчання для учнів початкової школи. Це — важливий крок у напрямку покращення якості освіти, який відкриває нові можливості для розвитку наших учнів» (*Підсумкова сесія...*, б. д.). У межах ОДМ інтегруються сучасні інструменти та ефективні методики, що роблять навчання «цікавим, зручним та результативним для дітей» (*Учні ліцею № 2...*, б. д.). Учні активно залучені до процесу навчання: вони «досліджують, експериментують, готують, створюють, аналізують, подорожують, ставлять запитань і отримують стільки ж відповідей» (*Участь у проєкті...*, б. д.). Щотижня кожен клас отримує інтерактивні індивідуальні зошити, а програма адаптується до потреб дитини, надаючи кожному учневі можливість розвиватися у власному темпі

(Учні ліцею № 2..., б. д.). Педагоги підкреслюють, що участь у проєкті «ОДМ» — це «крок до нової якості освіти, можливість бути частиною команди змін і створювати простір, у якому ростуть ідеї, партнерства й натхнення» (Золотоніська гімназія..., б. д.). Такий досвід свідчить про ефективність інтегрованого підходу, який поєднує традиційні та інноваційні методи навчання, стимулює пізнавальну активність, розвиток критичного мислення та соціальних компетентностей учнів, а також формує сучасне інтегроване освітнє середовище, відкритість до взаємодії з батьками та залучення до міжнародних освітніх ініціатив.

Педагогічна методологія ОДМ сфокусована на пріоритетному формуванні ключових та соціальних навичок (Soft Skills), що є ознакою компетентнісного фреймворку. Сутність інтегрованого курсу ОДМ підтверджується емпіричними кейсами, де педагоги успішно реалізують міжпредметну інтеграцію (мовно-літературна, природознавча, художня галузі). Основні методики передбачають проєктну діяльність та ігрофікацію, які забезпечують перехід від репродуктивного до діяльнісного типу навчання. Це, своєю чергою, стимулює розвиток критичного мислення та дослідницько-пізнавальних здібностей. Визначення ОДМ як «руху», «команди» та «кроку до нової якості освіти» свідчить про його роль як інституційного каталізатора змін. Проєкт створює механізм професійного партнерства (вчителі, методисти, батьки) та систему стимулювання педагогів за діяльнісний підхід. Цей організаційний компонент має на меті створити простір змін, підвищити професійну автономію вчителів та забезпечити інформаційну прозорість через платформи, що необхідні для налагодження ефективної комунікації з батьківською спільнотою.

Отже, представлена модель адаптивного інформаційно-освітнього середовища демонструє теоретичну обґрунтованість інтегрованого підходу до навчання та використання цифрових і мультимедійних ресурсів для розвитку компетентностей учнів. Наступним кроком є емпіричне дослідження ефективності цього підходу на конкретних прикладах впровадження проєкту в навчальних закладах. Аналіз практичних кейсів дає змогу оцінити, яким чином адаптація навчальних траєкторій, інтеграція цифрових платформ та використання мультимедійних матеріалів впливають на пізнавальну активність учнів, розвиток їхніх соціальних та когнітивних компетентностей, а також на організацію взаємодії між педагогами, учнями та батьками.

Представники Стрийської територіальної громади Львівської області поділилися своїм досвідом із впровадження авторських навчальних програм у школах своєї громади. Зокрема вони зазначили: програма «ОДМ» подобається тим, що за кожним вчителем закріплений методист, повністю розписане програмне забезпечення, є ігри на домашнє завдання та поради батькам. Окрім того, ця програма ще й стимулює працю вчителя, цінує його діяльнісний підхід (проєкти й заходи, які він проводить), нараховуючи бонуси, за які можна придбати, наприклад, інтерактивну дошку, ноутбук, фотоапарат, проєктор, комплекти зошитів для дітей та вчителя (Початкова школа..., 2024, Грудень 2024).

До пілотного впровадження моделі «ОДМ» долучилися батьки першокласників Золотоніської гімназії ім. С. Д. Скляренка, що підтверджує суспільний запит на інноваційну, адаптивну освітню модель. Гімназія — опорний заклад Черкащини, який активно долучається до формування нової освітньої спільноти та розвитку сучасних підходів у навчанні і на базі якого провели потужний освітній семінар.

Представлені освітні кейси на семінарі продемонстрували високий рівень педагогічної майстерності та ефективну реалізацію інтегрованого навчання в умовах початкової школи. Аналіз проведених уроків відображає методологічні переваги проєкту ОДМ (Освіта. Діти. Майбутнє) у практичному застосуванні. Педагог Оксана Стець (1-В клас) реалізувала міжпредметну інтеграцію на уроках української мови та читання. Під час вивчення теми «Звуко-буквений аналіз слів» на основі літературного твору О. Таровської («Грайливий вітер») був застосований діяльнісний підхід. Цей підхід сприяв не лише формуванню мовної компетентності (фонетичний аналіз), але й паралельному розвитку критичного мислення, творчості та навичок командної взаємодії серед учнів. Застосування авторських креативних видів діяльності вказує на високий рівень професійної автономії та методологічної інноваційності педагога. Додатково урок із курсу «Я і світ» на тему «Як підготуватися до свят?» став прикладом ціннісно орієнтованого навчання, сфокусованого на актуалізації українських культурних традицій через інтерактивні завдання та формування практичних навичок повсякденного життя (*Презентаційний семінар...*, б. д.).

Практика, представлена педагогом Валентиною Караванською (2-В клас), проілюструвала ефективність цілісної інтеграції літературного матеріалу та граматичних структур. Урок «Як утворити прикметник?» продемонстрував, як використання дитячої книжки як основного джерела допомагає поєднати літературну освіту з граматичними правилами, підвищуючи пізнавальну мотивацію та залученість учнів до дискусій. Другий урок — «Чи всі котики ласкаві?» — став прикладом інтегрованого навчання, що охоплює медіапростір та емоційно-етичний розвиток учнів. Характерними ознаками цього кейсу є чітка логічна структурованість етапів, системне використання міжпредметних зв'язків та організація творчої майстерні, що забезпечило комплексний розвиток ключових компетентностей (*Презентаційний семінар...*, б. д.). Обидва кейси є емпіричним підтвердженням можливостей проєкту ОДМ у забезпеченні високої якості педагогічного процесу, де традиційні освітні цілі поєднуються з інноваційними, інтерактивними та ціннісно орієнтованими методами.

Проведені відкриті уроки педагогів у Тернопільській загальноосвітній школі І–ІІІ ст. № 11 (директор Т. Бурденюк, заступник директора Задоріжна Т. З.) під час семінару заступників директорів з навчально-виховної роботи школи І ст., вчителів початкових класів та представників навчально-методичного центру «Освіта. Діти. Майбутнє» (м. Київ) продемонстрували високий рівень методологічної компетентності та успішну реалізацію принципів інтегрованого навчання, що є ключовою вимогою

сучасного освітнього стандарту. Кейс, представлений педагогом Іриною Рокопенко (3-й клас), ілюструє ефективність об'єднання мовно-літературного та природознавчого матеріалів. Урок на тему «Власні та загальні іменники. Велика буква у власних назвах» був побудований на контекстуальному навчанні, де граматичні правила (загальні та власні іменники) засвоювалися через матеріал, що відображає природознавчі знання. Такий підхід забезпечує поглиблене розуміння мовних явищ та сприяє формуванню цілісної картини світу в учнів початкової школи (*Інноваційний освітній проєкт...*, 2025, Лютий).

Урок математики (2-й клас) на тему «Таблиця ділення числа 3. Проста задача на ділення на рівні частини», проведений Валентиною Холодняк, став прикладом застосування діяльнісного підходу та ігрофікації. Використання інтерактивних завдань та ігор дало змогу трансформувати засвоєння абстрактних математичних структур у формування практичних навичок, необхідних у повсякденному житті (наприклад, розподіл ресурсів) (*Інноваційний освітній проєкт...*, 2025, Лютий). Це підтверджує, що ігрові методи є ефективним інструментом для розвитку логічного та прикладно-математичного мислення.

Урок мистецтва (1-й клас) на тему «Дитяча опера», представлений Тетяною Яциковською, продемонстрував можливості комплексної інтеграції художньої освіти, медіапростору та емоційно-етичного розвитку учнів (*Інноваційний освітній проєкт...*, 2025, Лютий). Цей урок став прикладом того, як педагогіка мистецтва може використовувати цифрові / медіа-ресурси для стимулювання емоційного інтелекту, розвитку естетичного сприйняття та активного залучення учнів до спільної творчої діяльності. Наведені кейси підтверджують, що реалізація міждисциплінарних зв'язків через діяльнісні та інтерактивні методики є ключовою умовою для формування цілісних компетентностей та успішної адаптації освітнього процесу.

У межах навчального курсу «Дизайн і технології» (2-й клас) була реалізована проєктна діяльність, спрямована на міждисциплінарну інтеграцію природничого, географічного та художньо-конструкторського компонентів. Під керівництвом педагога (Л. Верчик) учні виконали завдання зі створення фізичної карти України, використовуючи як основний робочий матеріал різноманітні крупи та природні сировинні дари для візуалізації областей. Така діяльність забезпечила практичне освоєння природних матеріалів як ресурсу для творчості, сприяла розвитку проєктної та креативно-процедурної компетентностей, а також активізувала формування екологічної свідомості через безпосередню взаємодію з дарами землі (*Як природа допомагає...*, 2025. Жовтень 17).

Успішна трансформація освітнього процесу в ліцеї № 36 міста Житомира базується на гібридній моделі дидактики, що поєднує використання друкованих посібників із цифровими тренажерами. Цей підхід є основою для цілеспрямованого розвитку ключових компетентностей учнів, серед яких:

- *когнітивно-аналітичні навички*: формування критичного мислення та креативності;

- **цифрова компетентність:** засвоєння навичок, необхідних для ефективної роботи в сучасному інформаційному середовищі;
- **ціннісні орієнтири:** зміцнення національної ідентичності як важливої складової освітнього процесу (*Участь у проєкті....*, б. д.).

Системна інтеграція інноваційних методів підвищує залученість учнів та забезпечує вищий рівень ефективності засвоєння навчального матеріалу, переводячи освітній процес з репродуктивного в діяльнісний тип.

Проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) зарекомендував себе як високоефективний інструмент для реалізації інклюзивного навчання та підтримки учнів з особливими освітніми потребами (ООП).

Ключові переваги моделі ОДМ в інклюзії:

- **адаптивність програми:** модель ОДМ демонструє здатність до динамічної адаптації навчального контенту та траєкторій до індивідуальних потреб і темпу розвитку учнів, забезпечуючи персоналізовану підтримку відповідно до їхніх можливостей;
- **універсальний дизайн:** проєкт сприяє впровадженню принципів універсального дизайну для навчання (UDL), що дає змогу кожному учневі отримати необхідну підтримку (*Участь у проєкті....*, б. д.).

Приєднання до проєкту «ОДМ» є стратегічним кроком ліцею № 36 міста Житомира, що не лише підвищує якість освітніх послуг, але й створює адаптивне, інклюзивне освітнє середовище, яке відповідає вимогам сучасного світу та забезпечує учнів ключовими знаннями та навичками для успішного майбутнього.

Реалізація стратегічних цілей проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» передбачає активне залучення компаративного аналізу та міжнародного трансферу знань. З цією метою Навчально-методичний центр «Освіта. Діти. Майбутнє» у співпраці з Кіровоградським інститутом післядипломної педагогічної освіти організував міжнародний практикум «Обмін досвідом. Міжнародна подорож» до освітніх установ Республіки Польща та Литовської Республіки. Основна мета практикуму полягала у забезпеченні методологічного збагачення українських освітніх методик шляхом прямого вивчення та обміну досвідом із сусідніми країнами-членами ЄС. Завданням стало проведення комплексного дослідження моделей управління та викладання у польських та литовських загальноосвітніх закладах (*Українські освітяни відкривають....*, б. д.).

Учасники практикуму здійснили глибоке дослідження освітніх систем, що дало змогу ідентифікувати інноваційні механізми та успішні педагогічні рішення у сфері дитиноцентризму, адаптивного навчання та формування ключових компетентностей. Ключове значення цього заходу полягало у формуванні емпіричної бази для подальшого впровадження та адаптації здобутих знань в українську освітню систему. Набутий міжнародний досвід розглядається як стратегічний ресурс для: удосконалення навчально-методичних матеріалів з урахуванням європейських стандартів; модернізації системи післядипломної педагогічної освіти через інтеграцію передових методик; ініціювання подальшого зростання

та розвитку української освіти через відкритість до світових освітніх тенденцій.

Отже, міжнародний практикум став не просто обміном знаннями, а критично важливою складовою процесу євроінтеграції українського освітнього простору та каталізатором інституційних змін.

Підсумовуючи, зазначимо, що емпіричний аналіз показав, що поєднання друкованих матеріалів і цифрових тренажерів у межах ОДМ ефективно сприяє цілеспрямованому розвитку когнітивно-аналітичних, креативних та цифрових компетентностей. Зокрема модель довела свою високу ефективність в інклюзивному навчанні (учнів з ООП) через механізми динамічної адаптації контенту та дотримання принципів UDL.

Представлені кейси уроків (О. Стець, В. Караванська, І. Рокопенко, В. Холодняк, Т. Яциковська) підтвердили успішну реалізацію міжпредметних зв'язків та діяльнісного підходу. Застосування ігрофікації та контекстуального навчання трансформує засвоєння граматичних та математичних структур у формування практичних навичок та цілісної картини світу, зміцнюючи при цьому національну ідентичність.

Міжнародний практикум у Польщі та Литві став критично важливою складовою проєкту. Він забезпечив трансфер передових педагогічних методик та сформував емпіричну базу для модернізації української післядипломної освіти. Набутий міжнародний досвід є стратегічним ресурсом для прискорення євроінтеграції українського освітнього простору.

Проєкт ОДМ успішно відповідає на суспільний запит щодо інноваційної та адаптивної освіти, що підтверджується залученням шкіл до пілотування. Подальший розвиток проєкту вимагає систематичного моніторингу ефективності його адаптивних механізмів та їх масштабування для забезпечення високої якості освітніх послуг у всій початковій школі України.

Список використаних джерел та літератури:

Драган, Н. (б. д.). У школі № 92 стартував проєкт «ОДМ» для майбутніх першокласників. Riasne.News. <https://www.riasne.news/u-shkoli-%E2%84%9692-startuvav-proyekt-odm-dlya-majbutnih-pershoklasnykiv/>

Золотоніська гімназія ім. С. Д. Скляренка. (б. д.). Категорія ОДМ. <https://zologym.co.ua/category/odm/>

Золотоніська гімназія ім. С. Д. Скляренка. (2025, Жовтень 17). Як природа допомагає у творчості. <https://zologym.co.ua/yak-pryroda-dopomahaie-u-tvorchosti/>

Інноваційний освітній проєкт «ОДМ» як інструмент професійного середовища в початковій школі. (2025, Лютий 16). https://gordiuknadija.blogspot.com/2025/02/blog-post_16.html

Обмін досвідом. (2025, Лютий 27). <https://osvita-stryi.gov.ua/index.php/4722-obmin-odm>

ОДМ. Інноваційний проєкт. (б. д.). <https://edforfuture.com.ua/>

Освіта. Діти. Майбутнє: педагоги громади взяли участь в презентації проєкту. (б. д.). https://chervonoslobidskaotg.org.ua/index.php?route=blog/article&article_id=1774

Підсумкова сесія «Інноваційного проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє»: горизонти розвитку». (б. д.). <https://school24.te.ua/356-pidsumkova-sesiia-innovatsiinocho-proiektu-osvita-dity-maibutnie-horyzonty-rozvytku>

Початкова школа: навчальні програми, виклики сьогодення та шляхи вирішення. (2024, Грудень 24). Вилучено з <https://osvita.loda.gov.ua/?page=blog&id=2033>

Презентаційний семінар «Інноваційний освітній проєкт. Освіта. Діти. Майбутнє («ОДМ»): навчаємо сучасно». (б. д.). <https://zologym.co.ua/prezentatsiynyy-seminar-innovatsiynyy-osvitniy-proiekt-osvita-dity-maibutnie-odm-navchajemo-suchasno/>

Українські освітяни відкривають нові кордони освіти! (б. д.). <https://edforfuture.com.ua/ukrainski-osvitiany-vidkryvaiut-novi-kordony-osvity/>

Участь у проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє». (б. д.). <https://36.lic.zhitomir.ua/uchast-u-proyekti-osvita-dity-majbutnye/>

Учні ліцею № 2 діляться досвідом успіхів: беруть участь в освітньому проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє». (б. д.). <https://zhmerynka.city/articles/423229/uchni-liceyu-2-dilyatsya-dosvidom-uspihiv-berut-uchast-v-osvitnomu-proyekti-osvita-diti-majbutnye>

Як природа допомагає у творчості. (2025. Жовтень 17) Золотоніська гімназія ім. С. Д. Скляренка. <https://zologym.co.ua/yak-pryroda-dopomahaie-u-tvorchosti/>

Світлана БУРЯК,
заступник директора
з науково-методичної роботи
Золотоніської гімназії ім. С. Д. Скляренка
Черкаської області

**ДОСВІД, ЩО ТВОРИТЬ МАЙБУТНЄ:
УЧИТЕЛЬ, ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИКИ
В КООРДИНАТАХ ПРОЄКТУ
«ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ (ОДМ)»**

Анотація: Стаття висвітлює досвід впровадження проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) у початковій школі. Проєкт трансформує вчителя у новатора-партнера та інтегрує гейміфікацію, сюжетність та компетентнісне навчання. Ключовим інструментом є платформа *Faino*, яка забезпечує готовими ресурсами та дає змогу педагогам створювати авторські модифікації уроків. На прикладі інтегрованих квестів і мініігор показано, як ОДМ підвищує мотивацію, розвиває критичне мислення і формує соціальні компетентності. Зроблено висновок, що синтез цифрових інструментів та креативності педагогів створює якісно нове, гуманізоване освітнє середовище.

Ключові слова: ОДМ, інтеграція, гейміфікація, *Faino*, учитель-новатор, початкова школа, компетентності.

Abstract: The article highlights the experience of implementing the «Education. Children. Future» (OCF) project in primary school. The project transforms the teacher into an innovator-partner and integrates gamification, narrative design (plot-based learning), and competency-based education. The key tool is the *Faino* platform, which provides ready-made resources while allowing educators to create author's modifications of lessons. Using examples of integrated quests and mini-games, the article demonstrates how OCF boosts motivation, develops critical thinking, and fosters social competencies. It concludes that the synthesis of digital tools and teacher creativity establishes a qualitatively new, humanized educational environment.

Keywords: OCF, integration, gamification, *Faino*, innovator-teacher, primary school, competencies.

Сучасна початкова школа перебуває в процесі суттєвих трансформацій, пов'язаних із цифровізацією, глобалізаційними процесами та зростанням ролі особистісно орієнтованого навчання. Сьогодні вчитель початкових класів уже не лише транслятор знань, а модератор освітнього середовища, в якому поєднуються традиція й інновація, досвід і нові стратегії, індивідуальна творчість і цифрові можливості. Освітній проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) фокусує увагу на ключових викликах су-

часності та спрямовує педагогів на пошук інноваційних і результативних освітніх практик. Він не обмежується впровадженням окремих методів чи інструментів (*ОДМ. Інноваційний проєкт*. (б. д.)), а формує ширший підхід: учитель як творець нової якості освіти, в якій дитина є активним учасником процесу пізнання. У цьому контексті педагогічний досвід розглядається не як сума відпрацьованих практик минулого, а як ресурс, здатний продукувати майбутнє.

У нашому гімназійному житті проєкт «ОДМ» посідає особливе місце. До нього вже долучилися педагоги та молодші школярики п'яти класів, а наші найстарші «одеємчики» — учні третіх класів — стали справжніми першопрохідцями. Ми переконані: «ОДМ» — це не просто нові програми чи стандарти. Це глибока трансформація освітньої діяльності, яка щодня потужно входить у клас і змінює атмосферу навчання. Саме «одеємівська» практика робить школу живою: інтегровані уроки, ігрові методики, гейміфікація, цифрові інструменти, партнерство між учителем та учнем. Тут не лише навчають, а й створюють простір, де дитина відкриває себе, мислить, діє і творить нове. При цьому вчитель у проєктному класі — це не просто носій знань, а провідник у майбутнє, натхненник і творець середовища, у якому кожен учень відчуває себе частиною змін.

На нашу думку, освітній проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» базується на простій і водночас глибокій ідеї: майбутнє освіти народжується у руках педагогів: їхні знання й досвід перетворюються на ґрунт, із якого проростає нове — методики, технології, підходи, що змінюють навчання щодня. Для педагогів гімназії це означає відповідальну й водночас надихаючу місію — збагачувати традиційні методи інноваціями, поєднувати перевірені практики з цифровими можливостями, робити навчання сучасним і цікавим для кожної дитини.

Усі сучасні стратегії — інтегрований підхід, компетентнісне навчання, гейміфікація — знаходять своє природне місце в роботі педагогів завдяки проєкту «ОДМ». Він не просто окреслює напрями розвитку, а й надає інструменти та підтримку для їх упровадження. Наші вчителі початкових класів гімназії вже успішно освоюють ці підходи: вони вчать об'єднувати навчальні предмети в єдиний цілісний контекст, застосовувати ігрові методики для підтримки мотивації дітей, використовувати цифрові рішення так, щоб кожен урок ставав не лише пізнавальним, а й захопливим (*Презентаційний семінар «Інноваційний освітній проєкт...»*). І цей живий досвід переконливо доводить: інновації в початковій школі — це не гучні декларації, а реальна щоденна практика педагогів.

Креативна команда вчителів початкових класів гімназії, які працюють за проєктом «ОДМ», чітко усвідомила, що зазначений проєкт — це не просто ще одна методична ініціатива, а справжній крок уперед у розвитку сучасної української школи. Формується бачення педагога — драйвера змін як «провідника між традицією та майбутнім». У його ролі поєднуються кілька ключових функцій:

- **Учитель-досвід** — той, хто акумулює і передає ціннісні та методичні надбання, створює фундамент для молодших учнів.

- **Учитель-новатор** — здатний інтегрувати нові підходи, використовувати цифрові ресурси (зокрема освітню платформу *Faino*), впроваджувати гейміфікацію, проєктне навчання, елементи критичного мислення.

- **Учитель-партнер** — будує взаємодію з дітьми не лише як наставник, а й як модератор процесу пізнання у середовищі співтворчості.

Важливим є те, що в контексті «ОДМ» педагогічний досвід перестає бути статичним і набуває динамічного характеру. Традиційні методи не відкидаються, а проходять «апгрейд» — переосмислення і модернізацію відповідно до реалій. Тут особливу роль відіграє «цифрова складова», адже сучасні онлайн-платформи створюють нові можливості для реалізації педагогічних стратегій, зокрема й *Faino*, яку пропонує проєкт «ОДМ» та яка дає змогу конструювати навчальні маршрути, обмінюватися практиками, забезпечувати учнів різноплановими завданнями у цікавій, інтерактивній формі.

Слід зазначити, що всі учасники проєкту «ОДМ» просто в захваті від цифрової платформи *Faino*, яка пропонує інтерактивні матеріали й методичні ресурси до кожного навчального заняття (*Освітня платформа Faino...*). Вона відкриває вчителям початкових класів гімназії можливість не лише користуватися готовими матеріалами, а й вибудовувати на їхній основі власні оригінальні практики.

Учителі-практики з оптимізмом наголошують, що з появою платформи *Faino* уроки стали зовсім іншими. У рамках проєкту «ОДМ» ця платформа стала справжнім помічником: передусім спрацьовує тайм-менеджмент, враховується автономія учителя, вмотивованого працювати інноваційно, інтерактивно. Вчителі гімназії зазначають, що знаходять у *Faino* все необхідне для ефективного навчання: готові яскраві й сучасні матеріали, що відповідають програмі та задовольняють запити сучасної школи (*Освітня платформа Faino...*). Учні особливо цінують цікаві завдання, ілюстрації та вправи на слайдах, адже вони легко сприймаються, зацікавлюють і мотивують до активності. Саме тому школярі працюють охочіше, пропонують власні ідеї, ставлять більше запитань та з ентузіазмом залучаються до навчального процесу.

А для вчителів це вагома перевага: зменшується навантаження, пов'язане з технічною підготовкою, і з'являється більше можливостей зосередитися на головному — побудові взаємодії з учнями, розвитку критичного мислення та формуванні компетентностей, що відповідають сучасним вимогам.

Ураховуючи наш досвід саме у цій інновації, можемо запевнити, що онлайн-платформа *Faino* сьогодні виступає інноваційним інструментом у руках учителя початкових класів, що дає змогу поєднати готові навчальні ресурси з індивідуальною творчістю педагога (*Освітня платформа Faino...*). Її цінність полягає не лише в зручному доступі до дидактичних матеріалів, інтерактивних завдань чи ігор, а й у можливості для вчителя трансформувати, адаптувати та синтезувати контент відповідно до потреб свого класу.

Платформа надає:

- «Банк ресурсів» — готові вправи, інтерактивні матеріали, ігрові завдання, які можуть бути використані як окремо, так і в комплексі.
- Гнучкі сценарії уроків, які можна застосувати без змін або ж переосмислювати, комбінуючи елементи в новій послідовності.
- Можливість інтеграції з іншими методами — Faino не обмежує педагога, а радше відкриває поле для поєднання цифрових рішень із традиційними прийомами (*Освітня платформа Faino...*).

Учитель отримує шанс виступити не просто користувачем готового продукту, а й автором власних рішень. Наприклад, обравши кілька інтерактивних завдань із платформи, педагог може:

- розробити «авторську модифікацію» — підлаштувати рівень складності під конкретний клас;
- створити серію мініігор для гейміфікованого уроку;
- поєднати цифрові матеріали Faino з творчими або дослідницькими завданнями, що виходять за межі екрана (наприклад, практичні вправи в класі чи вдома (*Освітня платформа Faino...*)).

Аналіз використання онлайн-платформи Faino підтверджує: цифрові інструменти можуть стати не лише зручними помічниками у плануванні, а й базою для створення унікальних авторських рішень. У руках учителя вони перетворюються на стартовий майданчик для креативності, адаптації й розвитку. Отже, платформа Faino стає своєрідною майстернею для педагога. Вона забезпечує інструментарій, а вчитель додає власне бачення, творчість і педагогічну інтуїцію. Саме цей синтез готового цифрового ресурсу й авторського досвіду сформує нову якість початкової освіти.

Для більш конкретної ілюстрації особливостей навчальної діяльності в контексті проєкту «ОДМ» розставимо акценти на позиціях «Учитель-досвід» ↔ «Учитель-новатор» і наведемо приклади конкретних форм роботи та практики, які активно впроваджують учителі початкових класів нашої гімназії.

Як зазначалось вище, у рамках проєкту «ОДМ» педагогічний досвід стає базою для створення авторських уроків, а роль учителя-новатора проявляється у здатності адаптувати ресурси та інтегрувати інноваційні підходи. Наведемо кілька прикладів із скарбниці досвіду гімназійних учителів.

Проекція інтегрованого уроку «Моя школа. Шкільна парта» (1 клас, «ОДМ»).

1. Організаційний момент (2–3 хвилини):

Учитель вітає дітей і пропонує стати «детективами шкільної таємниці». На дошці зображено «чарівну парту» (плакат, презентація чи навіть коробка). Вона «ховає» завдання, які відкриваються у формі квесту.

2. Завдання 1. Мовний компонент (5 хв).

Дітям пропонують «портфель-пазл» (картки чи слайди з літерами). Вони мають скласти з букв слова: партя, ручка, дошка, зошит. Кожне слово відкриває смайлик у «щоденнику успіху» (колективна дошка-накопичувач).

3. Завдання 2. Математичний компонент (7 хв).

«На парті загубилися олівці-цифри», учні рахують олівці, групують їх за кольором, складають приклади на додавання / віднімання ($2 + 3$, $5 - 1$).

Хто впорався — відкриває наступну «таємницю парті» (QR-код чи картинку).

4. Завдання 3. Природничий компонент (8 хв).

Мінідослід: учитель демонструє макет парті з різними ніжками.

Діти «будують» свою модель з LEGO чи кубиків, перевіряють, як працює рівновага, обговорюють, чому меблі мають бути стійкими.

5. Фінальна гра-рефлексія (5 хв.)

Кожна дитина отримує «медаль юного школяра» (стікер або смайлик). Учитель пропонує висловитись одним словом / жестом: «Що нового я сьогодні дізнався?». Колективно створюється «карта вражень» (дошка з наліпками).

У цьому фрагменті уроку гейміфікація виступає дієвим інструментом інтегрованого навчання: завдяки квесту, пазлам, дослідам і візуалізованій системі винагород діти природно занурюються у навчальну діяльність. Це забезпечує:

- легку адаптацію першокласників до нових умов;
- формування позитивної мотивації;
- поєднання мовних, математичних і природничих навичок у цілісному ігровому середовищі;
- відчуття успіху й радості від перших шкільних відкриттів.

Вважаємо за доцільне наголосити: у рамках проєкту «ОДМ» учителі початкової школи гімназії вдало апробують стиль гейміфікації, перетворюючи урок на захопливу подорож. Кожен педагог додає власне авторське бачення: сюжет, ролі, символіку, завдяки чому навчання стає унікальним і живим. Такий підхід мотивує дітей, формує інтерес і створює середовище, де навчання стає грою, а гра — джерелом знань. А для педагогів — це ще й унікальна можливість стати «співавтором» уроку. Маємо низку авторських напрацювань, які вже пройшли активну апробацію креативними педагогами та частково представлені на шкільному сайті.

До вашої уваги пропонуємо кілька методичних інсайтів щодо використання гейміфікації, що відображають практичний досвід та відкривають можливості для подальшого впровадження ігрових технологій у навчальний процес.

Тема: «Вода — джерело життя» (інтегрований урок: природознавство + українська мова). Клас: 3-й (учні проекту «ОДМ»).

Мета: сформувати у дітей розуміння ролі води в природі та житті людини, розвивати уміння працювати в команді, мотивувати через ігрові механіки.

Етап 1. «Вхід у гру»

Учитель пояснює: «Сьогодні ми потрапимо в експедицію «Аква-квест». Кожна команда — це дослідники, які шукають «джерело життя». Щоб дістатися до мети, треба пройти рівні гри та зібрати «краплинки знань».

Кожна команда отримує мапу (паперову або на екрані).

Етап 2. «Рівні гри»

Рівень 1: Лексичний лабіринт (українська мова)

Дітям дають картки зі словами, пов'язаними з водою (річка, дощ, океан, джерело тощо).

Завдання: скласти якомога більше речень, у яких ці слова використані правильно. За кожне речення команда отримує 1 краплинку.

Рівень 2: Хімічна магія (природознавство)

Діти проводять простий дослід: порівнюють чисту воду та підфарбовану (наприклад, з чаєм чи соком).

Висновок: «Чиста вода потрібна для життя». За правильний висновок команда отримує 3 краплинки.

Рівень 3: «Водяні загадки» (інтеграція мислення)

Команди отримують загадки чи кросворд про воду.

Кожна правильна відповідь — 1 краплинка.

Етап 3. «Фінал гри»

Підрахунок «краплинок знань».

Якщо команда збрала 10+, то відкривається «джерело життя» (учитель відкриває конверт із написом: «Вода — наше майбутнє, бережімо її!»).

Елементи гейміфікації у фрагменті уроку демонструють, як звичайна навчальна діяльність може перетворюватися на захопливий процес із чітко продуманою структурою. Бали («краплинки знань») виступають мотиваційним інструментом і дають учням можливість відстежувати власний прогрес. Командна робота створює атмосферу співпраці та змагання водночас, формуючи соціальні й комунікативні навички. Мапа пригод забезпечує візуалізацію навчальних рівнів, роблячи процес зрозумілим і привабливим для дітей. Фінальна нагорода (відкриття «секрету») завершує ігровий сюжет і закріплює пізнавальний результат.

Далі наведемо приклади фрагментів уроків, де математика, мова, природознавство та інші предмети інтегруються з елементами гри, створюючи атмосферу живої гейміфікації.

1. Математика (3 клас). Тема: «Множення і ділення»

Гра: «Скарб піратів»

Учитель: «Сьогодні ми — пірати, шукаємо скарби на острові чисел!»

Діти отримують «карту острова» з різними зупинками (печера, джунгли, пляж). На кожній зупинці — завдання:

«У печері» — приклади на множення (щоб відкрити скриню).

«У джунглях» — задачі на ділення (щоб прокласти міст).

«На пляжі» — логічна задача (щоб знайти X на карті).

Креативний елемент: замість звичайних балів діти отримують «золоті дублони» (наклейки чи жетони).

2. Літературне читання. Тема: «Казка як джерело мудрості»

Гра: «Казковий суд»

Кожна команда отримує роль: судді, адвокати, герої казки.

Завдання: розглянути вчинки героя (наприклад Колобка, чи Лисички).

«Судді» ставлять питання, «адвокати» захищають, «герої» пояснюють свої дії. У кінці клас разом вирішує: який урок дає ця казка?

Креативний елемент: діти створюють «вирок» у формі постера чи коміксу.

3. Англійська мова. Тема: «My House»

Гра: «Escape Room»

Сюжет: «Ви потрапили в будинок, але двері за вами зачинилися. Щоб вибратися, треба виконати завдання!». Завдання:

В кімнаті «kitchen» — скласти список предметів англійською.

В «bedroom» — скласти речення з new words.

В «living room» — знайти «таємний код» (анаграма зі слів).

Креативний елемент: учитель ховає картки із словами по класу, діти шукають їх «як підказки».

4. Природознавство. Тема: «Тварини і середовище їхнього життя»

Гра: «Зоологічне лото»

Учитель: «Сьогодні ми з вами — науковці, які відкривають нові види тварин!»

Діти отримують картки з тваринами й середовищами (ліс, пустеля, море).

Завдання: правильно «розселити» тварин.

Потім — квест: кожна команда придумує «нову істоту» (поєднання двох тварин).

Креативний елемент: діти малюють «гібрид» і описують, у якому середовищі він житиме.

5. Образотворче мистецтво. Тема: «Кольори і настрої»

Гра: «Художня майстерня емоцій»

Учитель: «Уявіть, що ви художники-емоціологи, які вміють передавати настрої кольорами!» Завдання:

Витягнути картку з емоцією («радість», «сум», «подив»).

Намалювати цю емоцію кольорами (без слів і фігур).

Клас вгадує емоцію за малюнком.

Креативний елемент: робота перетворюється на «галерею», де учні стають гідями й пояснюють свій вибір кольорів.

Отже, гейміфікація стає не лише ігровим елементом, а й ефективним інструментом формування стійкої мотивації та розвитку ключових компетентностей учнів.

Особливе захоплення й водночас подив у вчителів гімназії викликав інноваційний, майже «революційний» підхід до вивчення таблиці множення. Його суть полягає в тому, що учні самостійно складають таблицю та паралельно опановують одразу кілька числових комбінацій (наприклад: $2 \cdot 3 = 6$, $3 \cdot 2 = 6$, $2 \cdot 4 = 8$, $4 \cdot 2 = 8$). Додатково процес навчання урізноманітнюється співами та малюванням, що активізує різні канали сприйняття інформації. Завдяки цьому учні швидко й упевнено засвоюють таблицю множення та демонструють готовність застосовувати набуті знання у практичних завданнях.

Отже, застосування інтегрованих методів (візуалізація, музичний супровід, креативна діяльність) у поєднанні з елементами гейміфікації забезпечує багатоканальне засвоєння знань, підвищує інтерес учнів і сприяє формуванню стійких математичних умінь. Такий підхід відповідає принципам проєкту «ОДМ»: навчання через дію, творчість і гру.

Варто відзначити, що особливу цінність для педагогів мають уроки інтегрованих предметів «Довкілля і я», «Я і світ». Кожен урок у межах цих курсів набуває форми пізнавального дослідження, у якому поєднано відкриття, практичне спрямування та формування життєвих навичок. Це не лише робота над ілюстрацією чи малюнком, а й оволодіння мистецтвом сторітелінгу як засобу передавання інформації. Сюжетність уроків сприяє створенню образів у свідомості учнів, викликає емоційний відгук, формує здатність запам'ятовувати та співпереживати.

Особливої динаміки урокам надає тематична інтеграція: завдання з усіх предметів підпорядковані спільній темі дня, а дні — єдиній темі тижня. У такій структурі ефективно працюють ігрові персонажі (Кісі та Лапкін), які виступають «супергероями-друзями» учнів, пропонують нестандартні завдання, допомагають долати перешкоди. Це надає методиці яскравості, забезпечує компетентнісний підхід й органічно поєднує традиційні форми навчання з інноваціями.

Наведемо декілька прикладів ефективних вправ у межах проєкту «ОДМ»:

«Мандрівка знаннями» (інтегрований урок): учні отримують «квитки» й «зупинки» із завданнями з різних предметів; щоб дістатися до «фінішу», необхідно пройти всі станції.

«Скарбниця думок»: робота з актуальними темами (наприклад: «Що можна зробити, щоб наше місто стало чистішим?»), що сприяє вихованню громадянської позиції.

«Моя роль»: учні перевтілюються у персонажів твору, розігрують ситуації та шукають власні рішення.

«Діалог культур»: кожна група презентує обрану країну та її звичаї, які потім порівнює з українськими традиціями.

Варто наголосити, що інтеграція, сюжетність та ігрові механіки створюють умови для формування в молодших учнів цілісної картини світу, забезпечують розвиток критичного мислення, комунікаційних і соціальних навичок, а також підвищують мотивацію до навчання.

Маючи основні матеріали для сучасного інноваційного уроку, наші педагоги доповнюють їх авторськими практиками, що додає колориту та робить освітній процес більш гнучким, практично зорієнтованим і водночас гуманізованим, адже в центрі уваги залишаються дитина та педагог як рівноправні учасники освітнього діалогу. До прикладу, творча педагогиня Оксана Стець використовує віршовані правила з граматики для швидкого та ефективного засвоєння навчального матеріалу: поняття, формули, етапи виконання задач. Учні із задоволенням запам'ятовують їх, читають вголос, застосовують як вступ, підсумок або риму під час уроку, що сприяє активному повторенню та закріпленню знань.

Досвід роботи вчительки узагальнено за кілька років, її «одеємчики» сьогодні вже другокласники. Напрацьований матеріал представлено в електронному посібнику з математики для 1 класу, який містить комікси, анімаційні ролики та відео, де використані вірші про склад числа, додавання та віднімання. Такий підхід дає учням змогу «бачити» математику, відчувати структуру та логіку чисел, наприклад, як число 5 складається із $2 + 3$ або $1 + 4$. Діти активно обговорюють матеріал на уроках, повторюють його та за потреби узагальнюють удома разом із батьками. За цим посиланням представлено практичний кейс роботи вчителя: https://www.canva.com/design/DAGdvj4hyJU/n9SHm1jKSLUElhNkjCx7w/view?utm_content=DAGdvj4hyJU&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=uniqueLinks&utlId=h821209704c

Учні третіх класів гімназії у межах проєкту «ОДМ» мали можливість брати участь у міжнародній співпраці зі школами Литви та Естонії. Така взаємодія дала змогу дітям не лише ознайомитися з навчальними практиками інших країн, а й безпосередньо порівняти, як їхні однолітки досягають поставлених цілей.

Спільні проєкти виявилися для учнів цікавими й пізнавальними, адже вони допомогли розширити світогляд, розвинути комунікативні навички та відчути себе частиною міжнародної освітньої спільноти.

Важливим підсумком цієї роботи стало відзначення учнів гімназії сертифікатами від партнерів із Вільнюського литовського дому, що засвідчило результативність участі в міжнародних освітніх ініціативах.

Вважаємо за доцільне наголосити, що у проєкті «ОДМ» особливий акцент робиться на виховному аспекті освітнього процесу. Мовно-літературний контент насичений жанрово різноманітними творами — віршами, загадками, оповіданнями, піснями, присвяченими Україні. Такий змістовий добір сприяє формуванню в учнів національної ідентичності, вихованню почуття гордості та патріотизму. Педагогічні спостереження засвідчують, що діти охоче декламують і відтворюють запропоновані твори, з особливою зацікавленістю працюючи з друкованими зошитами, у яких виховний контент представлено в доступній формі.

Відзначимо ще один важливий аспект: педагогічна команда гімназії, залучена до реалізації проєкту, відзначає особливу атмосферу партнерства та конструктивної підтримки з боку методистів-кураторів. Відкритий діалог та інформаційно-роз'яснювальний супровід розглядаються як ключові чинники ефективної імплементації проєкту. Важливим є й те, що куратори організовують різноформатні освітні заходи — курси, тренінги, вебінари та семінари, які сприяють підвищенню професійної компетентності вчителів. Передбачена також можливість щорічної безкоштовної сертифікації, що створює додатковий мотиваційний ресурс для педагогів.

На окрему увагу заслуговує можливість безпосереднього спілкування з авторами програми та залученими експертами, що забезпечує методологічну цілісність і практичну результативність освітнього процесу в рамках проєкту «ОДМ» як інструменту інтеграції найкращих світових освітніх практик в український освітній простір.

Аналіз досвіду педагогів гімназії, які працюють із молодшими учнями проєктних класів, свідчить про поєднання інноваційних, креативних та інтерактивних підходів, що створює якісно нові умови навчання. За результатами наших спостережень можемо виокремити такі основні результати перших років реалізації інноваційного проєкту «ОДМ»:

✓ *Зростання навчальної мотивації.* Використання мультимедійних ресурсів (анімації, відео, віршовані та сюжетні завдання, інтерактивні вправи) формує очікування новизни та підвищує емоційну залученість учнів, що знижує опір перед новими темами й страх перед математикою та мовою.

✓ *Поглиблене розуміння і міцніше засвоєння знань.* Інтерактивні й візуальні формати сприяють переходу від механічного відтворення до осмисленого оперування поняттями; навіть традиційно складні теми (наприклад, склад числа, операції додавання—віднімання) опановуються ефективніше.

✓ *Диференціація та індивідуалізація навчання.* Адаптивні можливості «ОДМ» у поєднанні з авторськими педагогічними прийомами дають змогу одночасно підтримувати учнів із труднощами та створювати додаткові інтелектуальні виклики для більш розвинених дітей, що стимулює персональний прогрес.

✓ *Формування соціально-емоційних компетентностей.* Креативні завдання й робота в групах розвивають відкритість, комунікацію й готовність сприймати помилки як ресурс для навчання — підхід, сумісний із концепцією «growth mindset».

✓ *Інтеграція шкільного та сімейного освітнього простору.* Батьки відзначають доступність і наочність матеріалів; електронні посібники та мультимедіа дають родинам змогу ефективно долучатися до навчання дитини, продовжувати практики вдома та підтримувати освітній процес.

Отже, досвід реалізації проєкту «ОДМ» в нашій гімназії свідчить про те, що синтез інноваційних мультимедійних інструментів, адаптивних методик і креативної практики вчителів не лише покращує результати засвоєння, а й формує в учнів стійке позитивне ставлення до навчання як процесу дослідження та творчості. Але як саме це проявляється у повсякденному житті класу? Які враження залишає у дітей, що бачать і відчують батьки, у який спосіб працюють педагоги? Саме ці відгуки допомагають глибше зрозуміти ефективність програми.

Учні охоче діляться своїми враженнями: «Дуже класно, що є мультики і відео, бо я люблю їх дивитися — так навчатися швидше і цікавіше». «Мені подобається, коли урок починається чи закінчується віршем — він веселий і легко запам'ятовується». «Коли завдання різні — не нудно, а цікаво: можна обрати те, що більше подобається». «Робота в команді — це драйвово! Я не можу підставити друзів: ми допомагаємо одне одному, вигадуюмо історії-задачі».

Батьки у своїх відгуках підкреслюють, що така форма навчання сприяє партнерству школи й родини: «Завдяки відео, мультикам дитина вдома часто переглядає тему — це дуже допомагає, бо я не завжди можу пояснити одразу все усно». «Вірші — чудова ідея: коли дитина їх читає, то тренує пам'ять і краще розуміє зміст». «Електронний посібник — дуже зручно, комфортно, сучасно». «Кольорові посібники та ілюстрації мотивують дитину працювати із задоволенням».

Водночас і самі педагоги залишаються в постійному пошуку нових форм роботи: вони аналізують, які матеріали найкраще сприймаються учнями класу, обмінюються досвідом із колегами, включають у навчання рефлексію дітей, залучають батьків до партнерства через звіти й варіативні домашні завдання.

Учителі початкових класів відзначають, що проєкт «ОДМ» формує сучасний стиль навчання, мотивує дітей і розвиває їхні компетентності, підсилює роль учителя як провідника змін, залучає батьків до партнерської співпраці. Ось декілька лайфхаків від учителів гімназії:

Інтеграція предметів відкриває дітям цілісний погляд на світ.

Гейміфікація перетворює урок на пригоду, а не на обов'язок.

Дослідницькі методики дають змогу кожному учневі відчути себе відкривачем.

Орієнтація на дитину створює умови для її успіху та розвитку компетентностей.

Отже, інноваційний проєкт «ОДМ» оживає у багатоголоссі: дитячий інтерес, батьківська підтримка та педагогічна креативність разом створюють освітній простір, у якому навчання перетворюється на натхненний процес дослідження і співтворчості. Це не просто набір інноваційних інструментів, а цілісна система, де взаємодіють три ключові ланки: діти, педагоги й батьки; діти відчувають радість і цікавість від навчання, батьки отримують упевненість та підтримку в освітньому процесі, а педагоги відкривають для себе нові можливості для творчості та професійного зростання. Фахівчині гімназії, які успішно долучились до сучасного проєкту, переконані: інноваційність «ОДМ» полягає у гармонійному поєднанні сучасних методик і цифрових ресурсів, елементів гейміфікації та творчих практик, рефлексії та партнерства з батьками.

У процесі реалізації інноваційного проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» педагоги гімназії демонструють, як інтеграція сучасних інноваційних підходів із власним професійним досвідом створює умови для розвитку цілісного освітнього середовища. Поєднання гейміфікації, дослідницьких методик і творчих практик допомагає перетворювати навчальний процес на захопливу пригоду, формувати життєві компетентності та підвищувати мотивацію учнів. У центрі такого процесу завжди залишаються дитина та педагог як рівноправні учасники освітнього діалогу. І це дуже важливо, адже майбутнє української школи закладається у гармонійному синтезі наукових знань, інноваційних підходів та гуманістичної педагогіки, де пріоритет належить розвитку особистості.

Список використаних джерел та літератури:

Категорія «ОДМ». <https://zologym.co.ua/category/odm/>

ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра. Б. д. <https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

Освітня платформа Faino. <https://faino.school/>

Презентаційний семінар «Інноваційний освітній проєкт. Освіта. Діти. Майбутнє («ОДМ): навчаємо сучасно». <https://zologym.co.ua/prezentatsiynnyy-seminar-innovatsiynnyy-osvitniy-proiekt-osvita-dityi-maybutnie-odm-navchaiemo-suchasno/>

Марина ВАТКОВСЬКА,
доцент кафедри
загальної та спеціальної педагогіки,
комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія
неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»,

Альона МАЦЮК,
учителька початкових класів,
ліцей № 11 Павлоградської
міської ради;

Наталія ПІЩЕТА,
учителька ліцею № 2
Підгородненської міської ради
Дніпровського району
Дніпропетровської області

Алла ПОЛИВЯНА,
учителька ліцею № 2
Підгородненської міської ради
Дніпровського району
Дніпропетровської області

Ірина ДУЗЬ,
заступник директора гімназії № 35
Дніпровської міської ради,

Юлія БІЛОУС,
учителька початкових класів
гімназії № 35
Дніпровської міської ради

Марина БІЛОУСОВА,
учителька початкових класів
гімназії № 35
Дніпровської міської ради

ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ : ДОСВІД УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ «ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»

Анотація. *Стаття аналізує тенденції змін сучасного менеджменту в закладах загальної середньої освіти на прикладі досвіду учасників інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) на Дніпропетровщині. Висвітлено ключові аспекти реалізації проєкту, що трансформують управлінські та педагогічні практики: інтеграція змісту, використання цифрових платформ (Faino, Minecraft Education), демократизація прийняття рішень, розвиток педагогічного лідерства та гнучкість навчальних планів. Показано, як ОДМ сприяє створенню особистісно орієнтованого, технологічно підкріпленого середовища та формуванню ключових компетентностей XXI століття.*

Ключові слова: *освітній менеджмент, інноваційний проєкт, ОДМ, інтегроване навчання, цифровізація освіти, педагогічне лідерство.*

Abstract. *The article analyzes trends in contemporary management changes in general secondary education institutions based on the experience of participants in the innovative educational project «Education. Children. Future» (ECF) in the Dnipropetrovsk region. It highlights key aspects of the project's implementation that transform management and pedagogical practices: content integration, use of digital platforms (Faino, Minecraft Education), de-*

mocratization of decision-making, development of pedagogical leadership, and flexibility of curricula. It shows how ECD contributes to the creation of a person-oriented, technologically supported environment and the formation of key competencies of the 21st century.

Keywords: *educational management, innovative project, ECD, integrated learning, digitalization of education, pedagogical leadership.*

У сучасній освітній парадигмі, що акцентує увагу на розвитку особистості дитини, дедалі більшої актуальності набувають інноваційні проекти, які поєднують теорію й практику педагогічного оновлення. Одним із таких є проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ), мета якого полягає у створенні відкритого, динамічного освітнього середовища та формуванні компетентностей, що відповідають вимогам Нової української школи. Його реалізація охоплює початкову ланку освіти та передбачає посилення особистісно орієнтованого підходу, розвиток ключових компетентностей учнів, інтеграцію міжпредметного змісту та впровадження інтерактивних форм взаємодії.

За даними офіційного сайту проєкту (ОДМ — це інноваційний освітній проєкт..., б. д.), інноваційний освітній проєкт ОДМ спрямований на створення інтерактивного, безпечного та якісного освітнього середовища, у якому кожна дитина має можливість навчатися із задоволенням, розвивати власний потенціал і здобувати компетентності, необхідні для життя у сучасному суспільстві. Ініціатива об'єднує педагогів, батьків і учнів, формуючи спільноту партнерства та творчої взаємодії. Учителям початкових класів проєкт надає сучасні інструменти, методичну підтримку й інноваційні дидактичні матеріали, що роблять освітній процес більш цікавим, зручним і результативним.

ОДМ реалізує нову модель навчання, зорієнтовану на дитину, інтегрований курс, використання цифрових технологій та елементів штучного інтелекту, мультимедійний і методичний супровід педагогів, сучасні інтерактивні посібники й навчальні платформи, а також участь дітей і вчителів у всеукраїнських та міжнародних освітніх ініціативах (ОДМ — це інноваційний освітній проєкт..., б. д.).

Сьогодні до програми долучилися 17 областей України, 168 закладів освіти та 325 класів (Географія проєкту). Проєкт реалізується у співпраці з українськими освітянами, науковцями та практиками, які підтримують концепцію Нової української школи, розвиваючи інтегроване навчання, цифровізацію освіти та інклюзивність.

У Дніпропетровській області проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» активно реалізується у низці закладів загальної середньої та приватної освіти, що стали осередками впровадження інноваційних педагогічних практик і сучасних технологій навчання. До освітньої мережі учасників входять Дніпровська початкова приватна школа «БіБі», Дніпровська приватна школа «Future School», гімназії № 35, № 43, № 46, № 62, № 69, № 74, № 93, № 101, № 103, № 106, № 141, а також середня загальноосвітня школа № 6 м. Дніпра. Активними учасниками програми стали

також Криворізька гімназія № 8, Лозуватська гімназія, Павлоградський ліцей № 11, Підгородненський ліцей № 2 та Слобожанська початкова школа.

3-поміж освітніх закладів області, що працюють за програмою «Освіта. Діти. Майбутнє», на особливу увагу заслуговує досвід тих колективів, які продемонстрували цілісний підхід до реалізації інноваційних ідей, поєднавши цифрові технології, інтегроване навчання та педагогічну рефлексію. До таких належать ліцей № 2 Підгородненської міської ради Дніпровського району, Дніпровська гімназія № 35 та ліцей № 11 Павлоградської міської ради. Їхня діяльність відображає різні моделі впровадження проєкту – від удосконалення методичного забезпечення та розвитку професійної майстерності педагогів до створення адаптивного освітнього середовища, зорієнтованого на індивідуальні освітні траєкторії учнів. Саме досвід цих закладів дає змогу простежити, як ініціатива «Освіта. Діти. Майбутнє» сприяє не лише оновленню змісту навчання, а й становленню нової педагогічної культури, у центрі якої – учень, його пізнавальна активність, творче мислення та готовність до життя у цифровому світі.

У ліцеї № 2 Підгородненської міської ради Дніпровського району участь у проєкті «Освіта: дитина – майбутнє» триває вже другий рік поспіль і стала потужним чинником оновлення змісту, форм і методів освітньої діяльності.

У межах ініціативи створено простір педагогічного пошуку, спостережень та узагальнень, що сприяє підвищенню якості навчання й формуванню нової культури взаємодії між учителем, учнем і батьками. Інноваційний характер діяльності колективу виявляється у використанні навчально-методичних зошитів та посібників, які структуровано за принципом «один зошит – один тиждень». Визначена організація дає змогу забезпечити системність у навчанні, створює зручний формат для узгодження змісту різних предметів, підтримує єдиний ритм роботи класу. Інтегрований зміст завдань, що охоплюють читання, письмо, математику, природознавство, мистецтво, логічне й творче мислення, сприяє розвитку міжпредметних зв'язків і формуванню цілісного сприйняття світу учнями. Особливу увагу педагоги приділяють ігровим формам, творчим завданням, ребусам, кросвордам, елементам дослідницької діяльності. Окреслені прийоми мотивують учнів до пізнання, активізують мислення, розвивають самостійність і креативність.

Учителі, учасники проєкту, відзначають, що діти очікують на новий зошит як на «книгу відкриттів», що свідчить про зростання внутрішньої мотивації до навчання. Водночас для вчителів матеріали проєкту стали дієвим інструментом планування: вони дають змогу гнучко добирати завдання різного рівня складності, дотримуватися логічної послідовності та підтримувати ритмічність навчального процесу.

У роботі з матеріалами ОДМ педагоги підкреслюють їхню інтегрованість і багатофункціональність: кожний зошит охоплює основні предмети тижня, містить вправи з читання, письма, математики, мистецтва та при-

родознавства. Такий підхід спрощує планування, стимулює міжпредметну координацію й дає змогу уникнути перевантаження учнів.

Практика ліцею засвідчила, що завдання, подані у формі гри, проєкту чи креативного виклику, особливо ефективні для розвитку вміння працювати в команді та мислити нестандартно. Учні виконують мінідослідження, створюють схеми, добирають ілюстрації, презентують власні спостереження. Вчителі активно залучають сучасні цифрові інструменти — електронні тести, онлайн-платформи, мультимедійні презентації, що підвищують мотивацію до навчання та сприяють формуванню цифрової компетентності школярів.

Утім педагогічна практика виявила і певні труднощі – зокрема, невідповідність між навчальним планом та структурою зошитів, а також обмеження у можливості повернення до пройденого матеріалу для повторення. Спостереження стали підґрунтям для рекомендацій авторам проєкту з боку вчительського колективу щодо подальшого вдосконалення змісту матеріалів і переходу до місячного формату роботи. Учителі також зазначають, що оптимізація співвідношення годин і тематичних блоків, а також можливість гнучкої адаптації завдань до рівня підготовленості дітей сприятимуть підвищенню результативності навчання та зменшенню навантаження.

Важливим аспектом є управлінський супровід інновацій. Педагогічний колектив ліцею активно інтегрує ідеї проєкту в систему освітнього менеджменту, поєднуючи технологічні, організаційні та гуманістичні підходи. Діяльність закладу відзначається впровадженням цифрових рішень, гнучких моделей управління, партнерських зв'язків з батьками та громадою, а також орієнтацією на професійний розвиток педагогів через тренінги, вебінари та методичні семінари. У межах проєкту сформовано командну систему взаємодії: адміністрація створює умови для експериментальної діяльності, підтримує ініціативи педагогів, сприяє їхній участі в методичних об'єднаннях і спільнотах практики. Зміни у внутрішньому менеджменті школи відображають тенденції, характерні для всієї мережі закладів ОДМ: цифровізацію, демократизацію прийняття рішень, розвиток педагогічного лідерства.

На особливу увагу заслуговує діяльність учителів, які стали агентами змін у межах проєкту. Вони не лише апробують інноваційні підходи, а й проводять консультації для колег, узагальнюють результати експериментальної роботи, беруть участь у всеукраїнських конференціях і вебінарах. Така активність свідчить про становлення нової моделі професійної спільноти, що базується на співпраці, наставництві та неперервному навчанні.

Досвід підтверджує, що ефективна інтеграція інноваційних освітніх практик у діяльність ліцею можлива лише за умови системної взаємодії вчителів, керівництва та учнів, об'єднаних спільною метою розвитку сучасного освітнього середовища. Отже, ліцей став не лише учасником, а й прикладом практичної реалізації філософії проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє», демонструючи, як інноваційна педагогіка й ефективний

менеджмент здатні формувати школу нового покоління — відкрите, компетентнісне та творчо орієнтоване освітнє середовище.

Подібні тенденції простежуються і в практиці *Дніпровської гімназії № 35*, де реалізація ідей проєкту ОДМ поєднана з упровадженням моделі партнерської взаємодії між учителем, учнем і батьками. В освітній процес активно інтегруються технології формувального оцінювання, командного навчання, індивідуальних освітніх маршрутів, що забезпечує умови для самореалізації кожного здобувача освіти.

Дніпровська гімназія № 35 є одним із активних учасників інноваційного освітнього проєкту, що поєднує сучасні цифрові технології, інтерактивні методи та компетентнісний підхід до навчання. У межах програми функціонують три класи, в яких навчається 90 учнів, а педагогічна команда закладу впроваджує модель розвивального інформаційно-освітнього середовища початкової школи відповідно до концепції Нової української школи.

Концептуальна основа проєкту ґрунтується на інтеграції змісту освіти, проєктному та дослідницько-пізнавальному підходах, використанні цифрових технологій у форматі змішаного навчання. У структурі навчального процесу застосовуються 35 зошитів із друкованою основою (один на кожний навчальний тиждень), два діагностичні зошити для оцінювання результатів навчання й комплект дидактичних матеріалів. Для вчителя створено розгорнуте методичне забезпечення: програми, рекомендації, презентації та навчальні платформи, що дають змогу поєднувати онлайн- і офлайн-інструменти у навчанні.

Освітній процес у гімназії побудований на принципах персоналізації та автономності. Учні мають можливість працювати у власному темпі, формуючи індивідуальні освітні траєкторії, а вчитель виконує роль ментора, який підтримує пізнавальну ініціативу дітей і спрямовує їхню діяльність. Застосування гнучких навчальних планів і завдань, що легко адаптуються до можливостей конкретного класу чи дитини, забезпечує варіативність навчання. Значна увага приділяється формувальному оцінюванню: зворотний зв'язок (фідбек) допомагає учням усвідомлювати власний поступ, а педагогам — коригувати навчальні стратегії.

Інтеграція онлайн- і офлайн-компонентів є ключовою характеристикою гімназійної моделі реалізації ОДМ. Використання цифрових платформ з інтерактивними завданнями, відеоуроками, тестами та бібліотеками матеріалів дає змогу навчатися у будь-якому місці й у зручний час. Навчальні зошити містять не лише вправи, а й місця для нотаток, творчих завдань, проєктів і QR-коди з додатковими інтерактивними ресурсами, що загалом забезпечує активне залучення учнів до процесу пізнання та розвиває навички критичного й креативного мислення.

На особливу увагу заслуговує використання освітніх цифрових інструментів Minecraft Education Edition та конструкторів Makerzoid. Вони забезпечують інтеграцію навчання з ігровою діяльністю, розвивають уміння співпрацювати, планувати, програмувати й вирішувати проблеми. Учні створюють власні віртуальні проєкти, досліджують об'єкти, роз-

раховують пропорції, формують логічні зв'язки. Такі практики перетворюють навчальний процес на середовище дослідження, у якому дитина виступає активним творцем знань. Застосування таких цифрових інструментів, як Minecraft Education Edition та конструктори Makerzoid, дають можливість дітям навчатися через діяльність і гру. Учні демонструють високий рівень зацікавленості, працюють у командах, презентують результати своїх навчальних проєктів, розвиваючи соціальні, комунікативні та дослідницькі навички. Результати анкетування учнів 2–4 класів засвідчили повну підтримку програми: 100 % дітей зазначили, що їм цікаво навчатися, зрозумілі завдання, а 93 % із задоволенням працюють у парах або групах.

Учителі гімназії наголошують, що головна цінність програми полягає в її практичності та здатності поєднувати навчання з реальним життям. Завдання, інтерактивні матеріали, дослідження та STEAM-елементи допомагають учням осмислювати навколишній світ і шукати власні рішення. Важливою перевагою є чіткий методичний супровід педагогів, постійна підтримка авторів проєкту та участь у всеукраїнських вебінарах, семінарах і тренінгах, що сприяє професійному розвитку й упровадженню інноваційних підходів у практику. У педагогічній спільноті гімназії сформувалася культура співпраці та обміну досвідом: учителі проводять відкриті уроки, консультують колег, створюють власні мультимедійні матеріали. Вони відзначають, що завдяки проєкту змінилася роль учителя — від традиційного носія знань до наставника, який супроводжує дитину у процесі пізнання.

Досвід Дніпровської гімназії № 35 доводить, що реалізація проєкту ОДМ сприяє створенню інноваційного, особистісно орієнтованого та технологічно підкріпленого освітнього середовища. Вона формує нову культуру навчання, у центрі якої — активна, вмотивована дитина, педагог-ментор і партнерська взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Педагогічна команда гімназії демонструє, як проєкт стає каталізатором професійного зростання вчителя, розвитку освітнього менеджменту й формування покоління учнів, готових до викликів цифрової епохи.

Ліцей № 11 Павлоградської міської ради долучився до реалізації інноваційного освітнього проєкту ОДМ у 2023–2024 навчальному році, що стало важливим етапом упровадження сучасних підходів до організації навчання у початковій школі. Освітня діяльність у ліцеї здійснюється на основі інтегрованої програми, яка поєднує предмети інваріантної складової базового плану початкової школи в єдину логічну систему. Зміст навчання побудовано за принципом місячних тематичних блоків, кожен із яких розкривається через тижневі підтеми та «ключові запитання». Така структура забезпечує цілісність пізнавального процесу, сприяє розвитку критичного мислення, креативності й навичок дослідницької діяльності.

Організація навчання у ліцеї ґрунтується на двох взаємопов'язаних рівнях: предметному, який реалізується через персоналізоване навчання,

та інтегрованому, що спирається на адаптивні технології та дає змогу враховувати індивідуальні освітні потреби кожної дитини, забезпечуючи їй можливість навчатися у власному темпі. У цьому проєкті відбувається інтеграція кількох дисциплін, що допомагає дитині бачити взаємозв'язок між знаннями та застосовувати їх у реальному житті. Інтегроване навчання здійснюється через проєктну методику, міжпредметні зв'язки та творчі форми роботи. У 1–2 класах застосовується дидактична гра, а у 3–4 — навчальні проєкти, що завершуються публічними презентаціями. Важливе місце займають методи запитань і проєктного навчання: учні не лише отримують знання, а й активно їх конструють, формулюючи проблеми, шукаючи розв'язки та презентуючи результати власних досліджень.

Важливою особливістю реалізації проєкту у ліцеї № 11 є створення розвивального освітнього середовища, у якому поєднуються інноваційні цифрові ресурси, гейміфікація та змішане навчання. Кожен навчальний тиждень структурований навколо інтегрованих завдань, що поєднують навчальні предмети з життєвими ситуаціями, сприяючи формуванню у дітей цілісного світогляду.

Особливу увагу в ліцеї № 11 приділяють методам дослідницької діяльності. Учні проводять експерименти, формулюють гіпотези, моделюють життєві ситуації, створюють мініпроєкти, що розвиває критичне мислення, ініціативність і здатність працювати з інформацією. У межах проєкту активно застосовується підхід «навчання через відкриття» (Inquiry-Based Learning), який орієнтує дітей на самостійний пошук знань, формування власних суджень і висновків. Під час досліджень учні користуються як друкованими матеріалами, так і онлайн-ресурсами, що робить процес пізнання гнучким та індивідуалізованим.

Інноваційний підхід проєкту проявляється у використанні сучасних цифрових платформ «Faino», «Mentimeter», «Kahoot», «Liveworksheets», «LearningApps», «Padlet» та ін., які підтримують адаптивність навчального процесу, допомагають педагогу моніторити освітні досягнення й гнучко реагувати на потреби класу. Використання мультимедійного контенту, доповненої реальності, інтерактивних посібників і навчальних застосунків підсилює залученість учнів, перетворюючи урок на динамічну освітню подію. Використання елементів доповненої (AR) і віртуальної (VR) реальності створює ефект занурення у навчальний контекст: діти мають змогу спостерігати природні явища, здійснювати віртуальні експерименти, вивчати історичні події чи явища довікілля у форматі 3D.

Особлива увага приділяється розвитку соціальних і емоційних компетентностей: учні вчаться співпрацювати, вирішувати конфлікти, проявляти емпатію та відповідальність. Освітній процес доповнюється програмами з психоемоційного розвитку та екологічного виховання, що формує у школярів сталі мислення і відповідальне ставлення до довкілля. Педагогічна команда дбає про створення доброзичливої атмосфери у класах, розвитку довіри й поваги між учасниками навчального

процесу. Для цього проводяться заняття з емоційного інтелекту, рольові ігри, арт-терапевтичні практики, які допомагають дітям краще розуміти власні емоції й емоції інших.

Проект активно підтримує інклюзивність: створюються умови для залучення дітей із різними освітніми потребами, упроваджуються диференційовані завдання й цифрові ресурси, доступні для всіх здобувачів освіти. Інклюзивний підхід забезпечується як на рівні адаптації навчальних матеріалів, так і через використання асистивних технологій — інтерактивних дошок, програм для синтезу мовлення, мультимедійних інтерфейсів, що полегшують сприйняття інформації.

Важливою складовою моделі є партнерська взаємодія з батьками — вони мають доступ до цифрових матеріалів, методичних пояснень та електронних ресурсів для контролю виконання завдань. Залучення батьків до освітнього процесу відбувається у форматі родинних майстерень, спільних навчальних проєктів і консультацій. Взаємодія зміцнює довіру між родиною та школою, створюючи єдину освітню спільноту.

Для педагогів ліцею участь у проєкті ОДМ стала стимулом професійного зростання. Учителі проходять курси підвищення кваліфікації, беруть участь у вебінарах, семінарах і міжнародних стажуваннях, опановуючи сучасні методики PBL, IBL, flipped learning, storytelling. Особливу цінність має партнерська співпраця з освітніми закладами Литви, Естонії, Японії, Угорщини та Польщі, що відкриває можливості для обміну педагогічним досвідом і реалізації спільних міжнародних проєктів. Діяльність ліцею № 11 демонструє ефективність моделі інноваційного освітнього менеджменту, орієнтованого на гнучкість, технологічність і гуманістичну спрямованість. Проєкт сприяє формуванню покоління учнів, готових до життя в умовах постійних змін, які володіють критичним мисленням, цифровими навичками й соціальною відповідальністю.

Узагальнюючи, варто зазначити таке: досвід участі закладів освіти Дніпропетровщини у проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє» переконливо демонструє, що інноваційні освітні ініціативи здатні трансформувати не лише методику викладання, а й управлінську, комунікативну та ціннісну складові освітнього процесу. Успішність упровадження програми зумовлена поєднанням трьох ключових чинників: професійної готовності педагогів, відкритості до технологічних змін і підтримки партнерських відносин між школою, сім'єю та громадою. Досвід ліцею № 2 Підгородненської міської ради засвідчує ефективність використання систематизованих дидактичних матеріалів та інтегрованих зошитів, що сприяють структуруванню навчального процесу, розвитку самостійності учнів і формуванню їхньої пізнавальної мотивації. У цьому закладі акцент зроблено на педагогічній рефлексії, практичному узагальненні результатів і методичному вдосконаленні змісту навчальних матеріалів. Практика Дніпровської гімназії № 35 демонструє переваги використання гнучких навчальних планів, цифрових платформ і комбінованого навчання. В освітньому середовищі гімназії реалізовано принцип персоналізації: кожна дитина має власну освітню

траєкторію, а вчитель виступає ментором, який спрямовує процес пізнання. Успішно поєднано цифрові ресурси (зокрема Minecraft Education, Makerzoid), дослідницькі підходи та STEAM-елементи, що робить навчання інноваційним і захопливим. Ліцей № 11 Павлоградської міської ради представив зразкову модель інтегрованого, проєктно орієнтованого та технологічно підкріпленого освітнього процесу. Педагогічний колектив активно впроваджує методи PBL, IBL, гейміфікацію, цифрові платформи та елементи штучного інтелекту, забезпечуючи адаптивність навчання.

Порівняльний аналіз дає змогу визначити спільні тенденції, характерні для всіх трьох закладів-учасників: системне впровадження компетентнісного, діяльнісного та інтегративного підходів; підвищення рівня цифрової грамотності педагогів; активне використання змішаних форм навчання; демократизацію управлінських практик і партнерську взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу; орієнтацію на розвиток «м'яких» навичок (soft skills), екологічної та громадянської свідомості. Реалізація проєкту в цих закладах спрямована на модернізацію освітнього середовища, інтеграцію цифрових технологій, розвиток компетентнісного навчання й формування партнерських відносин між учителем, учнем і батьками. Педагогічні колективи закладів регіону впроваджують інтерактивні посібники, мультимедійний контент, методи проєктного й дослідницько-пізнавального навчання, що відповідають концепції Нової української школи.

Досвід Дніпропетровщини демонструє не лише високий рівень залученості освітян до інновацій, а й здатність регіональної спільноти вибудувати ефективну модель партнерства між державними та приватними закладами освіти, спрямовану на створення сучасного освітнього простору розвитку дитини.

Значущість проєкту підтверджується практичними результатами його реалізації в освітніх закладах різних регіонів України. Досвід учителів — учасників проєкту — становить значний науковий і практичний інтерес, адже дає змогу окреслити ефективні педагогічні стратегії, що сприяють формуванню мотивації до навчання, розвитку критичного мислення, комунікативних і соціальних навичок школярів. Аналіз результатів упровадження дає можливість не лише оцінити інноваційний потенціал педагогів, а й визначити напрями вдосконалення професійної підготовки та підвищення кваліфікації вчителів у контексті освітніх трансформацій.

У підсумку можна стверджувати, що участь у проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє» стала каталізатором формування нової освітньої культури в регіоні — культури гнучкості, співпраці, відкритості та відповідальності. Вона сприяє переходу від традиційної школи знань до школи компетентностей, партнерства й творчого саморозвитку, що відповідає стратегічним орієнтирам Нової української школи та глобальним трендам освіти XXI століття.

Список використаних джерел та літератури:

Освіта. Діти. Майбутнє. Проєкт «ОДМ»: про нас. <https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра. Б. д. HYPERLINK "<https://edforfuture.com.ua/odm/>" \l "about"<https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

Географія проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє». <https://edforfuture.com.ua/map/>

Підгородненський ліцеї №2. Нова українська школа <https://sites.google.com/view/pidgorodnezsh2/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0>

Анатолій ОСТАПЕНКО,

директор
Володимирецького ліцею «Колегіум»,
Рівненська область

Юлія ТЕЛЮК,

заступник директора
Володимирецького ліцею «Колегіум»,
Рівненська область

Любов ПАРШУТА,

заступник директора
Володимирецького ліцею «Колегіум»,
Рівненська область

**ВПРОВАДЖЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ
«ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»
У ВОЛОДИМИРЕЦЬКОМУ ЛІЦЕІ «КОЛЕГІУМ»:
ВІД ПЛАНІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Анотація. Стаття аналізує процес впровадження інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) у Володимирецькому ліцеї «Колегіум». Висвітлено причини його запровадження — відповідь на виклики сьогодення: цифровізація, необхідність розвитку критичного мислення, соціально-емоційне благополуччя та інтегрований підхід. Описано послідовні етапи реалізації проєкту: від створення команди та інформування батьків до подолання можливих труднощів (опір педагогів, технічні аспекти) та системи підтримки від НМЦ ОДМ. Наголошується на ключових перевагах програми: мультимедійний контент, платформа Faino, зростання мотивації та формування ключових компетентностей XXI століття в учнів.

Ключові слова: інноваційний проєкт, початкова освіта, ОДМ, інтегроване навчання, цифрова грамотність, Володимирецький ліцей.

Abstract. The article analyzes the process of implementing the innovative educational project «Education. Children. Future» (ECF) at the Volodymyrets Lyceum «Collegium.» It highlights the reasons for its implementation — a response to today's challenges: digitalization, the need to develop critical thinking, social and emotional well-being, and an integrated approach. It describes the successive stages of the project's implementation: from creating a team and informing parents to overcoming possible difficulties (resistance from teachers, technical aspects) and the support system from

the ODM NMC. The key advantages of the program are highlighted: multimedia content, the Faino platform, increased motivation, and the formation of key 21st-century competencies in students.

Keywords: *innovative project, primary education, ODF, integrated learning, digital literacy, Volodymyrets Lyceum.*

Сьогодні початкова освіта стикається з безліччю нових і складних викликів, які вимагають адаптації та інновацій. Стрімкий технічний прогрес вимагає від учителів не лише інтегрувати цифрові інструменти в навчальний процес, але й навчати дітей цифровій грамотності та критичному мисленню. Завдання школи — допомогти учням не просто споживати інформацію, а безпечно та ефективно її використовувати. Великий обсяг даних доступний на відстані кліку, важливо навчити дітей не сприймати все як факти, а аналізувати, формувати власну думку та бути креативними. Школа має заохочувати дослідницьку діяльність, проєктне навчання та нестандартні рішення.

У умовах постійного стресу, інформаційного перевантаження та інших викликів, спричинених російсько-українською війною, украй важливо приділяти увагу не лише академічним знанням, а й соціально-емоційному благополуччю дітей. Учителям потрібно розвивати в учнів емоційний інтелект, навички співпраці, саморегуляцію та вміння розв'язувати конфлікти. Сучасний клас має стати простором для навчання дітей з різними потребами, здібностями та інтересами. Тому завдання вчителя — знайти підхід до кожного учня, врахувати його індивідуальні особливості та створити комфортне та підтримуюче середовище для всіх.

Та успіх навчання залежить не лише від роботи вчителя, а й від партнерства між школою та родиною. Залучення батьків до освітнього процесу, відкрита комунікація та спільні зусилля допомагають створити єдину, сприятливу для дитини екосистему. Ці виклики є водночас і можливостями для розвитку та вдосконалення початкової освіти, щоб вона відповідала вимогам нашого часу і готувала дітей до майбутнього. Для трансформації цих викликів сучасності Володимирецький ліцей «Колегіум» перебуває у постійному пошуку інновацій, нових навчальних програм, комплексної трансформації підходів до викладання, оцінювання та взаємодії з учнями. Величезну роль у цьому відіграє ініціатива потужного ініціатора та натхненника — директора тепер уже авторської школи «Володимирецький ліцей «Колегіум»» Анатолія Остапенка.

Відкриттям навчального року 2023 / 2024 у нашому закладі освіти стала інноваційна освітня програма «Освіта. Діти. Майбутнє», яку розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, Концепції «Нова українська школа». Програму створено відповідно до інноваційного освітнього проєкту, який реалізується згідно з наказом Міністерства освіти і науки України «Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту за темою «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» на січень 2022 — грудень 2027 років» від 16 березня 2022 року № 245. Відповідно

до вищезгаданого Наказу Володимирецький ліцей «Колегіум» став учасником реалізації Проєкту та набув статусу експериментального закладу (Наказ Міністерства освіти і науки № 261 від 10 березня 2023 року).

Сучасна передова практика педагогів з провідних європейських країн свідчить, що навчання має забезпечувати формування в молодших учнів цілісної картини світу, здатності сприймати предмети і явища різнобічно, системно, емоційно, тобто має впроваджуватися інтегрований підхід, що ґрунтується на комплексності. А навчання за даною програмою реалізовує його як в межах окремого навчального предмета, так і в межах різних навчальних предметів, передбачає тематичну інтеграцію; інтеграцію, орієнтовану на формування способів дій та інтеграцію на ціннісно-смысловому рівні. Програма повною мірою забезпечує принципи інтегрованого навчання, з одного боку, та досягнення очікуваних результатів навчання з кожної освітньої галузі окремо відповідно до Державного стандарту початкової освіти, з іншого; розвиває в учнів здатність до дослідницької та інноваційної діяльності. Робота за програмою ОДМ передбачає дослідницько-пізнавальне навчання (Inquiry Based Learning — навчання, побудоване на запитах), навчальні проєкти, проблемне навчання, включення дидактичних ігор та системне використання розробленого мультимедійного контенту (ОДМ — це інноваційний освітній проєкт..., б. д.).

Після включення Володимирецького ліцею «Колегіум» у перелік експериментальних закладів інноваційного проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» розпочалася робота зі створення команди із впровадження його в ліцеї. Директор Анатолій Остапенко особисто став ініціатором та куратором реалізації процесу. До організації підготовки безпосередньо було залучено заступника з навчально-виховної роботи в початковій школі Любов Першуту та вчителів початкових класів Наталію Ситай, Юлію Телюк, Людмилу Семчук (Учасники проєкту ОДМ...). Командою було визначено короткострокову мету: набрати один експериментальний клас, що навчатиметься за даною програмою. Довгостроковими цілями стало розширення мережі класів та подальше продовження навчання за цією програмою в базовій школі.

Наступним кроком у реалізації цілей стала стартова зустріч з батьками майбутніх першокласників для ознайомлення з особливостями та перевагами навчання за програмою «Освіта. Діти. Майбутнє». Адміністрацією закладу за участю навчально-методичного центру ОДМ батькам було презентовано навчальні плани, посібники, фрагменти презентаційних уроків, покликання на корисні матеріали, у яких можна знайти більше інформації щодо навчання за Проектом. Хотілося б звернути особливу увагу на посібник для учнів, розроблений компетентним та креативним авторським колективом під керівництвом Наталії Морзе. Він містить матеріал з усіх предметів навчального плану, наповнений активностями, різними видами діяльності, тренувальними завданнями та навіть сторінками для планування та організації дозвілля, перерв, руханок (ОДМ — це інноваційний освітній проєкт..., б. д.). Саме посібник і відіграв ключову роль у зацікавленні цим проєктом вчителів і батьків майбутніх першокласників у Володимирецькому ліцеї «Колегіум». Ці групи учасників навчального процесу називають посібник та його наповнення найголовнішим у прийнятті рішення про участь у навчанні за Проектом «Освіта. Діти. Майбутнє». Також з їхніх слів визначальною є цифрова освітня платформа «Faino». Це ціла освітня екосистема, що містить журнал, методичний супровід для вчителя, мультимедійні презентації для кожного уроку, також на цій платформі розміщено тренажер для дітей у вигляді комп'ютерних ігор та є можливість задавати домашні завдання у цікавій формі, з індивідуальним підходом, враховуючи особливості розвитку кожного учня (*Освітня платформа «Faino»*).

За розробленим командою алгоритмом щодо впровадження навчання за новою програмою стало електронне опитування батьків, щоб укомплектувати перший клас. Батьки двадцяти чотирьох майбутніх першокласників згідно з результатами опитування виявилися готовими до змін і дали згоду на зарахування до проєктного класу. Надалі були проведені зустрічі з батьками, на яких детально обговорювалися організаційні моменти: написано заяви на зарахування, обрано батьків-партнерів, від імені яких підписано договір на купівлю комплектів посібників.

Командою з реалізації поряд із цілями було виокремлено і ймовірні труднощі, загрози та потенційні шляхи їх подолання:

- *Опір педагогів змінам.* Заплановано проведення роз'яснювальних зустрічей, демонстрація прикладів успішних практик з подальшою поїздкою до м. Рівне на зустріч із заступником директора з навчально-виховної роботи та вчителькою початкових класів, які вже були учасниками проєкту, поступове впровадження нововведення.

- *Недостатня підготовка педагогів.* Узгодження траєкторії підвищення кваліфікації кожного педагога-учасника Проєкту, оскільки навчально-методичний центр ОДМ повністю бере на себе забезпечення неперервного кваліфікаційного зростання, організовує навчання педагогів офлайн, онлайн та в різного роду режимах проводить тренінги, вебінари, обмін досвідом між колегами, призначає наставників-методистів.

- *Невизначеність результатів.* Оскільки на той час ще не було здобувачів освіти, які б уже завершили адаптаційно-ігровий період — 1 цикл навчання у початковій школі, то потрібно було окреслювати певні проміжні результати, вести щоденні спостереження з постійною фіксацією, збирати відгуки від батьків, вчителів-предметників, коригувати зворотний зв'язок між всіма учасниками навчального процесу.

- *Психологічні труднощі учасників.* Адміністрацією закладу було прийнято курс на повну підтримку педагогів, учнів, їхніх батьків, надання позитивного зворотного зв'язку. Хотілось би зазначити, що навчально-методичний центр ОДМ регулярно проводить тренінги з психологічної підтримки не лише для вчителів, а й для батьків першокласників, має створені для цього спільноти в соцмережах.

- *Неузгодженість у колективі.* Команда однокласників була створена, розподілені обов'язки, та потрібно було популяризувати Проєкт і серед решти педагогів закладу, щоб у майбутньому виключити критику та нерозуміння суті навчання за новою програмою.

- *Технічні аспекти.* Оскільки викладання за програмою «Освіта. Діти. Майбутнє» передбачає постійну роботу на онлайн-платформі Faino, то вчитель повинен мати безперебійне якісне підключення до мережі Інтернет. Тому було призначено відповідального за технічну підтримку на початкових етапах роботи. Аудиторії, у яких навчатимуться проєктні класи, забезпечено телевізорами з великими діагоналями, камерою та комп'ютерною технікою.

Коли всі організаційні питання було вирішено, залишилося найважче — почати роботу з дітьми безпосередньо. Наталія Ситай, вчитель-методист, відмінник освіти, талановитий педагог з надзвичайно великим досвідом, нестримною енергією та наснагою, стала першовідкривачем цього напрямку роботи.

«Насамперед, при впровадженні проєктного навчання я не залишилася наодинці (мала щодо цього пересторогу). Мене приємно здивувала ретельно продумана та спланована підтримка вчителя, дитини та батьків. Велика увага постійно приділяється траєкторії розвитку педагога, підтримується постійний зв'язок призначеного методиста зі мною. Я маю доступ до сучасних інструментів і методик навчання. А щодо дітей, то хотілося б зазначити, що у програмі ОДМ враховані особливості дитини: кожен може розвиватися у своєму власному темпі, що робить навчання доступним для дітей із різним рівнем підготовки. А ще майбутні першокласники не повинні відповідати якимось встановленим критеріям, оскільки програма розрахована на навчання з перших кроків.

Обов'язково хочеться сказати кілька слів про зміст посібника ОДМ. Компактне розміщення матеріалу, віртуальні персонажі, дослідження, завдання на розвиток логіки, постійне використання гаджетів, доступне та цікаве самооцінювання, педагогічні провокації, проєкти стимулюють мотивацію у дітей, без перебільшення захоплюють учнів. А наскрізна інтеграція дає змогу формувати цілісну картину світу школярів.

Пройшовши адаптаційно-ігровий цикл зі своїм класом, зараз на третьому році навчання ми опинилися на новій сходинці до успіху. Діти, які два роки починали день з дидактичної гри, поринули у світ проєктів. І якщо на початку це трохи лякає, насамперед вчителя, то трохи згодом розумієш, що навчання з «ОДМ» — це те, що дарує дітям віру у свій успіх. Вони стають не просто слухачами, а маленькими дослідниками та творцями власних продуктів: коміксів, газет, лепбуків», — говорить Наталія Ситай та підсумовує, що проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» — не просто освітня програма, а сучасний підхід до навчання, що цілком відповідає викликам сьогодення.

Людмила Семчук, вчитель вищої категорії, яка щойно долучилась до навчання за новою програмою, зазначає, що адаптація до нових методик, необхідність відмовитися від звичних підходів найбільше лякали, але перелаштування зайняло менше місяця. Пересторогою для неї був ще і брак часу на підготовку, створення сучасних матеріалів, робота з цифровими інструментами, та в підсумку виявилось, що цифрова платформа Faipo проста у користуванні, містить все необхідне для проведення наповнених структурованих сучасних уроків і, навпаки, ще й скорочує час на підготовку до занять. Різний рівень підготовки учнів не заважає їм активно включатися в нові формати навчання, оскільки особливості підготовки до школи вони не потребують. Що ще лякає, то це підвищене навантаження — поєднання навчально-виховної роботи з участю у тренінгах, семінарах, організованих навчально-методичним центром,

методичних об'єднаннях місцевого рівня, курсах підвищення кваліфікації від ОІППО, але позитивом в цьому випадку є постійний саморозвиток, неперервне оновлення знань, пошук нових ідей для уроків.

«Не хотілося б обійти увагою надзвичайно велику підтримку всіх учасників Проєкту навчально-методичним центром ОДМ, методисти якого забезпечували щоденний зворотний зв'язок з організаційних, методичних питань, питань планування, технічної підтримки. Щотижнева анкета зворотного зв'язку для педагогів містила питання щодо покращення змісту, подачі матеріалу у посібниках, методичних рекомендаціях, мультимедійних презентаціях. На вказані неточності та невідповідності одразу було адекватне реагування. Методисти не залишали жодного питання без уваги. Постійно відчувалася власна причетність до покращення навчального процесу за програмою», — зазначають вчителі в один голос.

За результатами навчання педагоги виокремлюють такі помітні результати у дітей, як розвиток ключових компетентностей XXI століття: критичне та креативне мислення, уміння співпрацювати, цифрова грамотність; підвищення мотивації до навчання завдяки практико орієнтованим завданням і сучасним технологіям; формування відповідального ставлення до власного навчання та майбутнього; зростання рівня самостійності й упевненості у власних силах; участь у проєктах, конкурсах, дослідженнях, що допомагає розкрити таланти дітей. Для себе вчителі бачать такі переваги: оволодіння сучасними методиками викладання та цифровими інструментами; підвищення професійного престижу та мотивації; створення умов для педагогічної творчості та обміну досвідом; формування партнерських відносин з учнями замість традиційної моделі «вчитель — контролер». Директор Володимирецького ліцею «Колегіум» Анатолій Остапенко зауважує, що помітним є зростання іміджу закладу як інноваційного та сучасного; залучення нових партнерів для співпраці; покращення навчально-матеріальної бази ліцею; зазначає, що для

громади та суспільства участь у такого роду освітніх проєктах теж має низку переваг: виховання активних громадян, готових брати участь у розвитку країни, зростання довіри батьків до закладів освіти як до простору, що готує дітей до реального життя.

Як підсумок, можна підвести проміжну риску до закінчення другого циклу навчання і зазначити, що впровадження інноваційної освітньої програми «Освіта. Діти. Майбутнє» у початковій школі Володимирецького ліцею «Колегіум» дало можливість створити сучасний освітній простір, у якому гармонійно поєднуються традиційні методи навчання та новітні педагогічні підходи. Учні отримали можливість не лише засвоювати навчальний матеріал, а й розвивати критичне мислення, комунікативні та творчі навички, набувати досвід уроботи в команді, користуватися цифровими інструментами у навчанні. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, формуванню життєвих компетентностей і кращій адаптації дітей до вимог сучасного суспільства. Для педагогів програма стала поштовхом до професійного зростання, впровадження інноваційних методик та розширення співпраці з колегами й батьківською громадою. Для батьків — це підтвердження того, що їхні діти навчаються у школі, яка розвивається, враховує потреби часу та орієнтується на успішне майбутнє учнів. У результаті наш ліцей утверджується як інноваційний, відкритий та конкурентоспроможний освітній заклад.

Список використаних джерел та літератури:

Наказ Міністерства освіти і науки №291 від 10 березня 2023 року.
<http://vrk3.org.ua/normativno-pravova-baza-odm/12658-nakaz-mnsterstva-osviti-nauki-ukrayini.html>

ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра.
Б. д. <https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

Учасники проєкту ОДМ. <http://vrk3.org.ua/uchasniki-proyektu-odm/>

Освітня платформа "Faino": навчаюсь граючи, навчаюсь файно.
<https://faino.school/>

Марія ГУДИМА,

директор

Тернопільського ліцею № 21 —

спеціалізованої мистецької школи ім. І. Герети

ІНТЕГРАЦІЯ, ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

*(З досвіду реалізації освітнього проєкту
«Освіта. Діти. Майбутнє»
у Тернопільському ліцеї № 21 —
спеціалізованій мистецькій школі ім. І. Герети)*

Анотація. Стаття аналізує досвід Тернопільського ліцею № 21 — мистецької школи у впровадженні проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ). Акцентовано на формуванні творчої та гнучкої особистості через наскрізну інтеграцію (система «тема дня / тижня»), проєктну діяльність («Я і світ. Навчальні проєкти») та ціннісні орієнтири. Мистецьке середовище ліцею, використовуючи театралізацію та музикування, слугує потужним каталізатором, допомагаючи учням емоційно засвоювати знання, розвивати критичне мислення, громадянську свідомість та соціальну відповідальність.

Ключові слова: освітній проєкт ОДМ, інтеграція, проєктна діяльність, ціннісні орієнтири, мистецька освіта, критичне мислення, Тернопільський ліцей № 21.

Abstract: The article analyzes the experience of Ternopil Lyceum No. 21 — Art School in implementing the «Education. Children. Future» (OCF) project. The focus is on developing creative and flexible personalities through cross-cutting integration (using «day/week theme» system), project-based learning («Me and the World. Educational Projects»), and value orientation formation. The lyceum's art environment, utilizing theatrics and music-making, acts as a powerful catalyst, helping students emotionally assimilate knowledge, develop critical thinking, civic consciousness, and social responsibility.

Keywords: OCF educational project, integration, project-based learning, value orientations, art education, critical thinking, Ternopil Lyceum No. 21.

Сучасний освітній простір вимагає від педагогів не лише якісної передачі академічних знань, а й створення умов для формування успішної, творчої та всебічно розвиненої особистості. У складних умовах, що постійно змінюються, найкраще орієнтується, адаптується, приймає рішення людина творча, гнучка, здатна до генерування й використання нових ідей та підходів.

Місія нашого ліцею полягає у формуванні освітнього середовища, зосередженого на творчості, яке викликає радість від перспективи відкриття, розвиває культуру інновацій, і яке засноване на етичній поведінці та суспільних інтересах. На нашу думку, освітній проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) є ефективним інструментом для досягнення таких цілей, особливо в контексті мистецького спрямування ліцею, де творчість є невід'ємною частиною життя учнів і потужним каталізатором розвитку.

Тернопільський ліцей № 21 — спеціалізована мистецька школа імені Ігоря Герети — є закладом освіти, що поєднує загальну середню та мистецьку освіту. Освітній процес здійснюється за трьома освітніми рівнями: початкова освіта — тривалістю чотири роки; базова середня освіта — тривалістю п'ять років — одночасно з початковою мистецькою освітою; профільна середня освіта — тривалістю два роки — з профільною мистецькою освітою (*Тернопільський ліцей № 21-спеціалізована мистецька школа ім. І. Герети. Історія*).

Навчання у ліцеї ґрунтується на поєднанні загальної середньої та мистецької освіти. Основними принципами є вільне навчання, захоплення від перспективи відкриття, індивідуалізація з метою максимального розкриття потенціалу кожної дитини. Навчальний процес ґрунтується на дослідженнях, творенні та рефлексії, рушійною силою яких є внутрішня мотивація дитини. Ліцей створює середовище, де цінується оригінальність мислення, заохочується експериментування та підтримується індивідуальний творчий пошук кожного учня освітою (*Тернопільський ліцей № 21-спеціалізована мистецька школа ім. І. Герети. Історія*).

Здобувачі освіти, поєднуючи навчання та творчість, освітню і мистецьку складові, на інтегрованих уроках мають можливість продемонструвати гру на музичних інструментах, вміння малювати, а театральне мистецтво допомагає наблизитись до ситуації і навіть уявити себе актором. Завдяки цьому дитина може бути максимально наближена до життєвих ситуацій, а в майбутньому, потрапивши в них реально, вона зможе набагато легше пережити, обдумати, знайти правильне рішення. Виступаючи в ролі актора, дитина набуває досвіду, який допомагає їй назавжди подолати страх перед публікою освітою (*Тернопільський ліцей № 21-спеціалізована мистецька школа ім. І. Герети. Історія*).

Однією з ключових переваг освітнього проєкту ОДМ є наскрізна інтеграція предметів, що реалізується через гнучку систему «тема дня» та «тема тижня» (*ОДМ — інноваційний проєкт...*). Цей підхід забезпечує світоглядно-тематичну інтеграцію, роблячи знання не фрагментованими, а живими, багатограними та потрібними у реальному житті.

Світоглядно-тематична інтеграція реалізується через систему творчих завдань інтерактивного типу, що передбачають активізацію міжсенсорних, емоційно-образних асоціацій учнів у процесі сприймання.

Для посилення емоційного сприймання активно використовуються засоби театралізації (діалоги з уявними чи казковими героями, інсценізації)

та музикування (спів, ритм). На уроках української мови, опрацьовуючи вірш Катерини Бабкіної про равлика, діти через визначення настрою та обговорення проблеми запізнення змогли сформулювати поняття пунктуальності. Вірш із рухами та виконання пісні про равлика-приялика допоміг учням не лише зрозуміти, а й емоційно пережити ключову думку.

Загалом, учні легко запам'ятовують навчальний матеріал, якщо він супроводжується піснею або ритмом. Це доведено досвідом, коли дружокласники без вагань згадували увесь алфавіт завдяки пісні «Абетка». Аналогічно, готуючись до дня народження Лесі Українки, учні читали вірш «Вишеньки» речитативом з музичними інструментами, відпрацьовуючи при цьому колективний ритм.

На уроках театрального мистецтва діти розігрують ситуації, які можуть трапитись у реальному житті (у школі, дорогою до школи, на перерві). Така театралізація допомагає учням наблизитися до незрозумілих ситуацій, пережити їх емоційно, обдумати та знайти правильне рішення. Це мінімізує стрес при потраплянні в таку ситуацію у реальному житті. Уявлення себе артистом на сцені допомагає дитині виробити досвід публічних виступів, завдяки чому страх перед аудиторією ніколи не заважатиме їй виступати.

На уроках «Дизайну і технологій» школярі з перших днів мають право на власні погляди, вибір та креативність. Діти можуть проявити себе як дизайнери, створювати власний стиль, образ та висловлювати свої смаки.

Навіть такі предмети, як математика, тісно переплетені інтеграцією з іншими предметами, де дитина вчиться не лише рахувати, а й порівнювати, аналізувати.

Світоглядно-тематична інтеграція за програмою ОДМ реалізується через систему творчих завдань інтерактивного типу, що передбачають активізацію міжсенсорних, емоційно-образних асоціацій учнів у процесі сприймання творів мистецтва та художньо-творчої діяльності (*ОДМ — інноваційний проєкт....*). Цей тип інтеграції найбільш доступний учням початкових класів. Варто додатково підсилювати емоційне сприймання засобами порівняння літературних жанрів (вірші, загадки, прислів'я), театралізації (діалоги з уявними чи казковими героями, інсценізації) та музикування.

Кожний новий урок створює зв'язки з тим, про що дізналися на попередньому уроці, посилюючи здатність мозку до навчання загалом. Формуванню ціннісних орієнтацій школярів на уроках рідної мови сприяє і правильний добір текстів і завдань до них. Розглянемо кілька вправ:

2 клас. Запитання тижня: У кого я можу запитати?

Мета тижня: зрозуміти важливість здатності ставити питання та шукати відповіді в різних життєвих ситуаціях; ознайомитися з різними джерелами інформації, розвивати навички спілкування та вміння ставити відкриті та коректні питання.

Добре уроки мови розпочинати з розминки, головна функція якої — створення сприятливого клімату для творчого розвитку особистості на уроці. Вдалими будуть технології колективного, групового навчання: незакінчені речення, гра «Вірю — не вірю», «Так чи ні». Розпочинаємо урок активізацією навчальних знань — розгадування ребусів. Учні наводять приклади власних варіантів речень з цим словом. Пригадують інші «чарівні слова». На каліграфічній хвилині учні списують подане речення каліграфічно. Слова «дякую» та «будь ласка» є ключиками до всіх сердець.

Згодом учні обговорюють, чому саме ці слова є «ключиками» до всіх сердець та чому важливо їх вживати у мовленні. Та записують свій варіант речення з чарівним словом у зошит.

Робота над діалогами є важливим аспектом у розвитку комунікативних навичок і вчить учнів ставити коректні запитання. Цей процес відбувається у кілька етапів. Початковий етап: учні заповнюють діалог пропущеними словами. При цьому приділяється увага правильній формі звертання та шанобливому звертання до старших на «Ви». Наступний етап: учні розташовують репліки згідно зі змістовим порядком. Третій етап: розігрування діалогів у парах активізує дітей. Спочатку до роботи долучаються сміливіші учні, а згодом — і решта. Ця невимуслена форма роботи додає упевненості та сприяє формуванню почуття гідності.

Сучасним дітям важко ставити запитання, адже це потребує більш осмисленого читання. На уроках передбачена серія завдань, які є пропедевтикою формування навички ставити запитання.

Уявіть, що ви журналісти і хочете взяти інтерв'ю у різних експертів: у лікаря, відомого музиканта, художника. Складіть і запишіть запитання для цього інтерв'ю.

Учні-журналісти рандомним способом обирають місце репортажу, з уявним мікрофоном беруть інтерв'ю в експертів. Відпрацьовуємо навичку тримання мікрофона, норми етикету під час спілкування.

Важливість «Я». Ще один аспект для розуміння учня як особистості та відкритості до інших. Що я можу, добре вмію? Чим можу допомогти іншим?

Для того щоб учні усвідомили власні вміння та досвід як відправну точку для дослідження нової теми, їм пропонується продовжити речення за поданим початком:

- *Я вважаю себе експертом....*
- *Я дуже добре вмію....*
- *Тим, хто хоче цього навчитися, можу порадити почати з....*

Після цього етапу самооцінки починається робота над новою темою.

Тема тижня: Для чого школярам канікули? Мета тижня: розвивати самостійне мислення, уміння досліджувати, уяву, доказове та зв'язне мовлення, пам'ять, увагу, критичне мислення, навички вільного спілкування.

Вправа «Заповни чек-лист. Що ти робиш, щоб змінити світ навколо тебе».

Учні читають, аналізують. Навіть якщо вибрано тільки один варіант із шести, — це своєрідний гачок для дитини. А так можна?! О, я теж так роблю!!! Так закріплюється навичка піклування, радість турботи про інших.

Дуже люблять учні вірші з рухами. Хочу зазначити, що хотілося б більше бачити віршів. Нехай вони будуть невеличкі, з гарною мелодикою. Адже тут і робота над змістом твору, пошук римованих слів та заучування напам'ять з рухами, з використанням мнемотехніки.

Відомо, що діти добре запам'ятовують матеріал, якщо він супроводжується піснею, ритмом. У вересні другокласники легко згадують увесь алфавіт. А секрет — це й досі пам'ятають пісню «Абетка».

Наступною перевагою ОДМ є **проектна діяльність** (*Річний звіт директора гімназії...*). Особливо яскраво вона виражена на уроках предмета «Я і світ. Навчальні проекти». Зміст курсу побудований у формі запитань, що мотивує учнів до пошуку відповідей, досліджень та командної роботи. Це не просто ще один предмет у розкладі, а справжня школа життя, яка відповідає на виклики сучасного світу: інформаційний потік, медіагігієна, потреба в умінні співпрацювати.

- Розвиток ключових компетенцій: через проекти учні набувають життєво необхідних навичок.
- Критичне мислення: навчаються працювати з інформаційним потоком, шукати інформацію, відрізняти факти від думок.
- Соціальна відповідальність та співпраця: усвідомлюють, що таке командна робота, обов'язки у школі та важливість взаємодопомоги.
- Фінансова грамотність: вивчають основи збереження коштів та відповідального ставлення до ресурсів.
- Творчість: знаходять нестандартні підходи до вирішення завдань.
- Формування індивідуальності та відповідальності: створюючи «візитівку класу» або «портрет успішного учня», діти вчаться представляти себе, усвідомлювати себе частиною колективу та відповідальною особистістю. Учитель при цьому виступає не як єдине джерело знань, а як провідник і наставник, який допомагає учням знаходити відповіді самостійно.

До прикладу, навчальний рік у 3 класі розпочинається з перших проєктів, які допомогли дітям замислитися над тим, хто вони, які їхні обов'язки у школі, що робить нас справжньою командою. На цьому етапі розкривається дитяча індивідуальність: хтось упевнено бере слово, інший допомагає друзям малювати чи писати, а хтось тихо, але щиро підтримує однокласників. Важливими стали питання: «Чи всі учні мають обов'язки у школі?», «Що робить нас командою?». У цих простих темах закладений глибокий сенс: дитина починає усвідомлювати себе частиною колективу, відповідальною особистістю, здатною до співпраці.

Дуже цікавими виявилися теми:

- *«Де і як шукати інформацію?»* — учні навчаються користуватися довідниками, картинками, простими електронними ресурсами, розрізняти факти і думки.
- *«Що я можу дізнатися через дослідди?»* — проводять дослідження, під час яких діти з захопленням спостерігають за простими природними явищами.
- *«Які риси характеру допомагають досягти успіху?»* — спільно створюють «портрет успішного учня», де кожен може додати власну рису (працьовитість, доброта, наполегливість).
- *«Медіаосвіта»*: діти дізнаються про рекламу, створюють фотоколажі, аудіозаписи.
- *«Безпека в інтернеті»*: розмови про медіагігієну, про небезпеку неправдивої інформації та правила поведінки онлайн тощо.

Теми поєднуються з творчістю: малювання схем, створення плакатів, інсценування ситуацій. Це дає дітям змогу відчувати, що знання живі, вони потрібні у реальному житті.

У межах тижневої теми «Як держава мене захищає?» ми досліджували, як держава захищає права громадян за допомогою законів, чому важливо мати державні символи, як охороняються наші кордони. Саме завдяки специфіці нашого мистецького ліцею програма курсу ОДМ дає змогу тісно інтегрувати знання з мистецтвом, допомагаючи відчувати його максимально глибоко. Під час уроку за допомогою інтерактивної вправи учні відгадували загадки про музичні інструменти різних країн та міркували, який інструмент найкраще передає образ нашої Батьківщини. Особливу увагу приділили **бандурі** як символу козацької сили та української культури. Діти обговорювали ситуацію з перевезенням старовинної сопілки та переглянули відео, де прозвучав Гімн України. Це дало можливість усвідомити, що музика є частиною культури й символіки народу. Наприкінці уроку ми разом виконали Гімн України і саме співом відчували єдність і гордість за свою державу. Упродовж усього тижня ми формували ключові цінності, які взаємопов'язані з цінностями нашого ліцею: любов до рідної країни, повага до закону, почуття єдності та гордості за державу. І саме мистецтво стало містком, що допомагає дітям не лише зрозуміти ці теми, а й пережити їх емоційно. Так народжується усвідомлення: держава захищає нас, а ми маємо берегти її, примножувати її силу й красу.

Програма ОДМ містить багато важливих проєктів, а саме:

- Подорожі: школярі навчаються користуватися онлайн-картами, планувати маршрут, підраховувати бюджет.
- Я і моя сім'я: діти досліджують власні здібності, дізнаються більше про родинні традиції, корисну їжу та здоров'я.

- Економічна грамотність: від простого — «Що важливіше: бажання чи потреби?» — до складнішого: «Як зберегти зароблені кошти?», «Для чого потрібен банк?».

- Тема майбутнього: дослідження робіт, порівняння їхніх можливостей із людськими, роздуми про те, що робить людину унікальною.

Усі ці проєкти ми обов'язково пов'язуємо з мистецьким напрямом нашого ліцею. Малюнки, колажі, театралізації, музика — усе це робить процес пізнання не лише цікавим, а й душевним.

Сьогодні роль вчителя змінюється. Я вже не лише вчитель, який навчає, я — провідник, наставник, старший друг, який допомагає учням знаходити відповіді, ставити запитання, не боятися сумніватися й шукати нові шляхи. Щодня ми бачимо в очах своїх учнів довіру й надію, вони хочуть жити у світі, де панують добро, мир і любов, і наше завдання — підготувати їх до цього життя. Курс «Я і світ. Навчальні проєкти» — це унікальна можливість допомогти учням вирости людьми, які вміють мислити, співчувати, цінувати свою країну та її традиції.

Найцінніше для вчителя — бачити, як дитина від маленького невпевненого кроку переходить до сміливого виступу перед класом; як ті, хто соромився, починають ділитися думками; як очі загоряються, коли вони відчують: «Я можу! У мене виходить!».

Формування ціннісних орієнтирів є однією з основних цілей сучасної початкової освіти. Саме в цьому віці закладаються перші уявлення про добро, справедливість, повагу та відповідальність.

- Етика спілкування та мовлення. На уроках рідної мови правильний добір текстів і завдань сприяє формуванню ціннісних орієнтацій. Робота над словами «дякую» та «будь ласка» розглядається як «ключики до всіх сердець». Робота над діалогами вчить школярів шанобливому звертанню, нормам етики у спілкуванні та вмінню ставити коректні й відкриті питання.

- Музика як каталізатор цінностей. У межах тижневої теми «Як держава мене захищає?» інтеграція з мистецьким компонентом допомагає усвідомити, що музика є частиною культури й символіки народу. Через обговорення символіки бандури та спільне виконання Гімну України діти не лише розуміють, а й емоційно переживають ключові національні цінності.

- Розвиток самоусвідомлення. Вправи на кшталт «Я вважаю себе експертом у...» або «Чим можу допомогти іншим?» сприяють усвідомленню учнем своєї важливості як особистості, відкритості до світу та формують навички піклування про інших. Це підтверджує, що курс «Я і світ» допомагає дітям вирости людьми, які вміють мислити, співчувати та цінувати свою країну.

Отже, реалізація освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» в умовах нашого ліцею демонструє високу ефективність у підготовці учнів до життя. Завдяки наскрізній інтеграції, сфокусованій проєктній діяльності та системній роботі з формування цінностей освітній процес перетворюється на школу особистісного зростання.

Учні розвивають творчість, критичне мислення, відповідальність та комунікативні навички. Мистецьке середовище ліцею слугує потужним фундаментом і містком, що допомагає дітям не лише зрозуміти, а й емоційно пережити навчальний матеріал та сформувати глибоку громадянську свідомість.

Усе, що ми вкладаємо у дітей сьогодні, — це шлях до їхньої впевненості, відкритості до світу, здатності мріяти та знати: Україна потребує їхнього таланту й добрих справ. Наше найбільше бажання — бачити їх у майбутньому вільними, мирними та успішними людьми, які житимуть у процвітаючій державі.

Список використаних джерел та літератури:

Тернопільський ліцею № 21-спеціалізованої мистецької школи ім. І. Герети. Історія. <https://l21.te.ua/about-us/history/>

ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра. <https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

Річний звіт директора про діяльність Тернопільського ліцею № 21 — спеціалізованої мистецької школи імені Ігоря Герети за 2024–2025 навчальний рік. <https://l21.te.ua/zvit-dyrektora-shkoly/>

Тетяна ПУЧКО,

директор Рівненського ліцею «Центр надії»
ім. Надії Маринович Рівненської міської ради,

Марина ВАРЕНИК,

заступник директора Рівненського ліцею «Центр надії»
ім. Надії Маринович Рівненської міської ради,

Ліана МАСЛОВА,

вчитель початкових класів
Рівненського ліцею «Центр надії»
ім. Надії Маринович Рівненської міської ради

**ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІ КЛАСТЕРИ
РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ
«ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ» (ОДМ)**

**(З досвіду роботи Рівненського ліцею «Центр надії»
ім. Надії Маринович Рівненської міської ради)**

Анотація. У статті проаналізовано застосування трансдисциплінарних кластерів ресурсного забезпечення на прикладі впровадження інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) у Рівненському ліцеї «Центр надії». Розкрито сутність поняття «кластер» у контексті ОДМ, який об'єднує навчально-методичний, технологічний, кадровий і комунікаційний ресурси. Висвітлено ключові особливості програми: наскрізна інтеграція змісту, індивідуалізація навчання (PBL, IBL), активне використання цифрових технологій та формувального оцінювання. Досвід ліцею демонструє, як системна кластеризація ресурсів сприяє подоланню страху змін у педагогів, глибокому зануренню учнів у дослідницьку діяльність (на прикладі проєкту про мости) та формуванню цілісної картини світу.

Ключові слова: трансдисциплінарні кластери, ресурсне забезпечення, ОДМ, інтегроване навчання, формувальне оцінювання, індивідуалізація.

Abstract. The article analyzes the application of transdisciplinary resource clusters using the example of the implementation of the innovative educational project «Education. Children. Future» (ECF) at the Rivne Lyceum «Center of Hope.» The essence of the concept of «cluster» in the context of ECD, which combines educational, methodological, technological, human, and communication resources, is revealed. The key features of the program are highlighted: cross-cutting integration of content, individualization of learning (PBL, IBL), active use of digital technologies, and formative assessment. The lyceum's experience demonstrates how systematic clustering of resources

helps overcome teachers' fear of change, deeply immerse students in research activities (using the example of a project on bridges), and form a holistic picture of the world.

Keywords: *transdisciplinary clusters, resource provision, ODM, integrated learning, formative assessment, individualization.*

Світовий досвід розвитку конкурентоспроможності держави, регіонів і підприємств довів ефективність використання кластерних технологій. Реалізація кластерних ініціатив дає змогу досягти значного економічного й соціального ефектів як на національному та регіональному, так і на рівні підприємства. Кластеризація набуває широкого визнання у світі як основний шлях розвитку конкурентоспроможності, стимулювання інновацій, залучення інвестицій, створення нових технологій.

«Освіта. Діти. Майбутнє» — це інноваційний освітній проєкт, що розроблений для початкової школи в рамках всеукраїнського експерименту під назвою «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» (*Інноваційний освітній проєкт...*).

Кожен новий освітній проєкт для учителя — це виклик. З одного боку, він має залишити звичне, комфортне, те, що «працює». З іншого — прийняти виклик сучасності, відкриваючи для себе і дітей нові горизонти. Участь в інноваційному проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє. (ОДМ)» стає для вчителів Рівненського ліцею «Центр надії» саме таким досвідом — сміливим, глибоким, життєствердним.

Проєкт ОДМ має кілька ключових особливостей, які відрізняють його від традиційних освітніх програм:

✓ *Наскрізна інтеграція та цифрові технології.* Навчання відбувається за допомогою єдиного інтегрованого підручника-зошита, що поєднує матеріали з різних предметів та забезпечує реалізацію міжпредметних зв'язків. У процесі використовуються цифрові технології, такі як штучний інтелект, мультимедійний супровід та інтерактивні посібники.

✓ *Новітні методики.* Педагоги, які працюють за проєктом, опановують сучасні методики навчання, зокрема PBL (Project-Based Learning — навчання на основі проєктів), IBL (Inquiry-Based Learning — навчання на основі запитів), гейміфікацію, формувальне оцінювання та інші.

✓ *Індивідуалізація.* Програма адаптується до потреб кожної дитини, враховуючи її індивідуальні інтереси та темп розвитку. Це дає змогу учням з особливими освітніми потребами також успішно навчатися. Однією з найбільших переваг цього проєкту є його адаптивне освітнє середовище. Учителі інклюзивних класів переконалися на практиці: кожна дитина отримує можливість навчатися у власному темпі, відповідно до своїх здібностей та інтересів. Матеріали до уроків побудовані так, щоб не лише передати знання, а й заохотити дитину до пізнання, відкриття, творчості.

✓ *Заохочення до творчого мислення.* Програма забезпечує баланс між творчими предметами та точними науками під час вирішення завдань.

✓ *Цікаві для дітей інтегровані курси.* «Я і світ. Дидактичні ігри», додаткові сторінки логіки та сторінки супергероїв.

✓ *Траєкторія розвитку вчителя* передбачає проходження стадій роботи за методологією ОДМ з чітко визначеними критеріями та часовими проміжками для професійного розвитку із сертифікованим підвищенням кваліфікації.

Ресурсне забезпечення та «трансдисциплінарні кластери». Поняття «трансдисциплінарні кластери ресурсного забезпечення» є специфічним терміном, який можна інтерпретувати як системний підхід до організації ресурсів, що виходять за межі однієї дисципліни і забезпечують розвиток інноваційного проєкту.

На прикладі ОДМ це означає:

1. Навчально-методичний кластер, до якого входять інтегровані підручники, методичні рекомендації для вчителів, а також навчальні матеріали для батьків.

2. Технологічний кластер, тобто програмне забезпечення для адаптивного навчання, цифрові платформи, онлайн-ресурси та мультимедійні засоби.

3. Кадровий кластер, до якого належать програми підвищення кваліфікації для вчителів, семінари та тренінги від українських та міжнародних експертів, а також мережа шкіл, що обмінюються досвідом.

4. Комунікаційний кластер, тобто платформи для взаємодії між учителями, батьками та учнями, а також канали інформування про хід проєкту та його результати (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт..., б. д.*).

Відповідно до наказу МОН України від 16.03.2022 за № 245 вчителі початкової школи ліцею «Центр надії» беруть активну участь у Всеукраїнському інноваційному освітньому проєкті за темою «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» (*Інноваційний освітній проєкт...*). Метою проєкту є розробка, обґрунтування та впровадження моделі розвивального інформаційно-освітнього середовища початкової школи та створення навчального, дидактичного та методичного забезпечення освітнього процесу і навчання предметів інваріантної складової базового плану початкової школи у контексті реалізації Концепції НУШ відповідно до чинного стандарту початкової освіти, яке ґрунтується на інтегрованому, проєктному та дослідницько-пізнавальному підходах з використанням цифрових технологій в умовах змішаного навчання (*Освітня програма Рівненського ліцею «Центр Надії»..., б. д.*). У ліцеї проєкт реалізується на базі 1-х, 2-х, 4-х класів (вчителі О. Ющук, Т. Горчак, Н. Виноградова, О. Галябар, Л. Маслова, Н. Дехтерук). У межах реалізації проєкту учні навчаються в експериментальних класах за спеціально розробленим планом та комплектами навчальних і дидактичних матеріалів. Педагоги — учасники проєкту — проводять апробацію комплексного методичного забезпечення, діляться власним досвідом через закриту онлайн-платформу, проходять неперервне навчання через систему підвищення кваліфікації (навчальні

тренінги, семінари, майстер-класи, вебінари від новаторів сучасної освіти). Партнерські стосунки (підтримка, обмін досвідом, індивідуальні консультації, зустрічі з батьками) будуються через онлайн-платформу та гарячу лінію. У лютому 2025 року учителі-учасники інноваційного проєкту взяли участь у Всеукраїнському марафоні для вчителів початкової ланки закладів загальної середньої освіти за темою «Один день з ОДМ». Л. Маслова представила власні напрацювання з теми «Урок у проєкті ОДМ». У березні 2025 року вчитель 3-А класу Л. Маслова була учасником всеукраїнського педагогічного стартапу з теми «Сучасна освіта для початкової школи: Інновації, досвід, перспективи», який проходив у м. Вараш, та провела майстерку з теми «Оцінка без оцінки. Сучасний урок ОДМ».

Кожен урок у проєкті ОДМ — неповторний. Він живе, дихає, надиhaє. Адже він створений за участю сучасних педагогічних технологій: метод проєктного навчання (PBL), дослідницько-пізнавальний метод, переввернутий клас, сторітелінг, гейміфікація.

Метод проєктного навчання (PBL) посідає одне з ключових місць у роботі за проєктом ОДМ. Учні вже навчилися ставити цілі, планувати, досліджувати, створювати продукт і презентувати його. Особливо запам'ятався проєкт у 3 класі, присвячений будові мостів. Діти не лише вивчили види мостів, дізналися про найвідоміші у світі, а й самостійно проводили дослідження: від чого залежить міцність конструкції, як правильно підібрати матеріали. Вони створювали власні дизайни мостів, вчилися округлювати числа, розв'язували прикладні задачі. Завдяки інтеграції, опрацьовано великий обсяг теоретичного й практичного матеріалу, але — природно, з інтересом і користю. Це дало дітям відчуття цілісності знань і світу. Проєкт не завершився в класі. Діти вдома будували мости з підручних матеріалів, шукали нову інформацію, ділилися у чатах, читали статті та енциклопедії — без примусу, з власного бажання. І навіть ті, хто зазвичай не любить читати, із задоволенням поринали у дослідження. Це формувало навички самостійної роботи з інформацією, розвивало мовлення, поповнювало словниковий запас, тренувало критичне мислення. Хіба не цього ми прагнемо — навчити дітей не зупинятися, шукати, вдосконалюватися?

Соціальні проєкти також викликали особливий інтерес. Учні самостійно досліджували, як допомогти дітям з обмеженою мобільністю. Вони брали інтерв'ю у заступника директора, завгоспа, запитували у батьків про вартість встановлення ліфта у школі. Обговорювали варіанти доступності, шукали рішення, розуміли реальні труднощі. Це не просто навчання — це громадянське виховання, соціальна відповідальність, емпатія.

Не менш цікаві й дослідження в межах пізнавально-дослідницького методу. Наприклад, учитель і учні проводили дослід, як різні напої впливають на емаль зубів, використовуючи шкаралупу яєць як модель. Діти не просто дивилися — вони аналізували, робили висновки, співвідносили з власними звичками, задумувалися про здоров'я. Це формує логіку, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, культуру мислення.

У проєкті ОДМ також активно впроваджується метод «перевернутого класу» — учні опрацьовують частину матеріалу самостійно через відео, тексти, презентації, QR-коди. Це не лише оптимізує час на уроці, а й вчить дітей відповідальності, самоконтролю, вмінню організувати власне навчання.

На уроках української мови часто використовується сторітелінг. Наприклад, під час вивчення теми про речовини учні придумували продовження казки із заданими персонажами. Це були групові завдання, що стимулювали співпрацю, емоційне занурення, мовленнєву активність, здатність до компромісу та спільного планування.

Гейміфікація — ще один улюблений інструмент. Ігрові елементи, цифрові завдання, миттєвий зворотний зв'язок — усе це створює стійку мотивацію, бажання навчатися. Найулюбленіший момент — інтерактивна перевірка знань наприкінці уроку після рефлексії. Діти самостійно аналізують свої результати, оцінюють себе — і роблять це з радістю.

У березні 2025 року на базі ліцею був проведений педагогічний івент «Освіта. Діти. Майбутнє. Інновації, що змінюють сучасну освіту», під час якого вчителі початкової школи О. Галябар, Н. Виноградова, Л. Маслова, Н. Дехтерук провели майстерки для педагогів міста та області, на яких представили власні напрацювання, поділилися досвідом реалізації програми проєкту, змодельовали фрагменти навчальних занять та продемонстрували креативне використання новітніх методик навчання та цифрових інструментів на уроках у 3–4-х класах, поділилися досвідом роботи в межах проєкту з учнями із особливими освітніми потребами, а також ґрунтовно та всебічно обговорили усі етапи роботи закладу освіти в проєкті «ОДМ» та визначили першочергові завдання на новий навчальний рік. У травні вчитель початкових класів Л. Маслова була учасником Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Нова українська школа в дії: актуальні проблеми методик навчання та стратегії розвитку педагогічної освіти», на якій виступила з доповіддю «Досвід роботи у проєкті ОДМ».

Було представлено ключовий принцип проєкту ОДМ — інтегроване навчання (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт...*). Завдяки йому учні сприймають знання не як окремі, розрізнені предмети, а як цілісну й логічно пов'язану систему. Теми, що опрацьовуються, охоплюють одразу кілька навчальних дисциплін, спонукаючи школярів не лише засвоювати матеріал, а й усвідомлювати його значення у повсякденному житті. Наприклад, під час вивчення теми «Як експерименти допомагають будувати мости?» діти ознайомлюються з різними типами мостів, їхнім призначенням та будовою, створюють моделі з підручних матеріалів і досліджують їхню міцність. На уроках мистецтва вони відтворюють міст Леонардо да Вінчі, на заняттях з української мови та читання працюють із текстами про мостобудування, розширюють словниковий запас і вдосконалюють мовлення. На уроках математики школярі порівнюють багатоцифрові числа, вчать округлювати, підбирають балки для уявного мосту та розраховують довжини й висоти реальних споруд. Під час пішо-

хідної екскурсії вони знайомляться з мостами рідного міста й описують їх. У такий спосіб навчання перетворюється на захопливе дослідження, що виходить далеко за межі класної кімнати та підручника.

Особливістю ОДМ є те, що діти не просто вчаться — вони досліджують, взаємодіють і самостійно відкривають нове. Завдяки цьому формується внутрішня мотивація до навчання: учні починають розуміти, що знання потрібні не лише для оцінок, а й для безпеки, зручності, особистого розвитку та глибшого розуміння світу. Вони вчаться ставити запитання, знаходити відповіді, робити висновки і, найважливіше, — бачити сенс у тому, що вивчають (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт...*).

Саме на такій основі вибудовується принцип інтегрованого навчання, що реалізується через трансдисциплінарні кластери. Вони є не простим набором окремих ресурсів, а цілісною системою, яка поєднує освітні, технологічні, управлінські та соціальні аспекти. Завдяки кластерам знання з різних предметних галузей взаємодіють між собою, утворюючи логічно пов'язану картину світу й роблячи навчання практично значущим та життєво необхідним для учнів.

Важливим надбанням проєкту є модель оцінювання, яка формує навичку самооцінки, саморефлексії, а не страх перед оцінкою. Це створює атмосферу довіри, в якій дитина хоче рости. Участь у проєкті ОДМ відкрила для вчителів новий підхід до процесу оцінювання — не як до засобу контролю й тиску, а як до інструменту розвитку і мотивації, до важливого елемента підтримки дитини (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт...*). Суть оцінювання — встановити рівень навчальних досягнень учнів у засвоєнні змісту предмета відповідно до вимог програми. Але важливо й те, як саме це робиться, і тут проєкт ОДМ дає вчителям ефективні, сучасні ідеї та інструменти, а саме:

- чітке розуміння формульованого оцінювання: це не перевірка «знання на оцінку», а оцінювання заради навчання, що дає дітям розуміння, куди рухатись далі;
- структурування процесів самооцінювання і взаємооцінювання: учні вчаться оцінювати конкретні уміння та результати, а не себе «в цілому», і це формує здорову самооцінку та вміння самостійно працювати з власними результатами;
- за допомогою матеріалів ОДМ вчителі можуть здійснювати рефлексію, вести спостереження, залучати учнів до аналізу власного навчання (*Вчитель у проєкті ОДМ...*, б. д.).

Практичні результати. Уже в 3–4 класах діти впевнено фіксують свої досягнення, розуміють, над чим ще треба працювати, навчаються ставити реальні цілі, аналізують власні успіхи.

А вчитель, опираючись на результати самооцінювання учнів, бачить сильні сторони кожного, виявляє, кому і в чому потрібна підтримка, може своєчасно скоригувати освітній процес.

Чому це працює? Формувальне оцінювання, запропоноване проєктом ОДМ, не знецінює дитину, а навпаки, — підкреслює її успіхи, дає внутрішні орієнтири та формує внутрішню мотивацію до навчання.

Участь у проєкті ОДМ — це не просто оновлення методичних підходів. Це реальний шанс змінити ставлення до оцінювання як у вчителів, так і в учнів. Проєкт надав інструменти, які працюють на розвиток особистості, підтримку індивідуального темпу кожного здобувача освіти і створення справді безпечного навчального середовища.

Та, мабуть, найцінніше — це те, що вперше вчителі працюють в освітньому проєкті, де турбуються не лише про дитину, а й про вчителя. Усе продумано до дрібниць: календарні плани, розклади, презентації, методичні рекомендації, посібники, підтримка, можливість безоплатного навчання. І — простір для творчості.

Проєкт ОДМ підтримує й батьків: їм надаються пояснення до завдань, проводяться онлайн-зустрічі, консультації (*ОДМ — це інноваційний освітній проєкт*). Це створює спільноту навколо дитини, де всі — на одній хвилі: учні, вчителі, батьки.

«Освіта. Діти. Майбутнє.» (ОДМ) — це сучасний інноваційний проєкт, що відповідає концепції НУШ і спрямований на інтеграцію предметів, використання цифрових технологій та індивідуалізацію навчання у початковій школі.

Участь учителів ліцею «Центр надії» в цьому проєкті стала важливим кроком на шляху до створення авторської моделі полілінгвального освітнього простору. Адже трансдисциплінарний підхід допомагає формувати в учнів критичне та творче мислення, вміння працювати в команді, ефективно застосовувати знання в різних сферах життя. Водночас педагоги отримують нові інструменти для професійного зростання, можливість обміну досвідом і спільної розробки інноваційних практик.

Для педагогів це — новий виклик і водночас нова можливість. Вони стають співавторами змін, творцями навчального середовища, у якому кожна дитина має шанс відкрити свій талант, відчути цінність знань і навчитися жити у світі, що стрімко змінюється.

Список використаних джерел та літератури:

Інноваційний освітній проєкт за темою «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» на 2022-2027 роки (наказ МОН України від 16 березня 2022 року №245). <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/innovatsiynyy-osvitniy-proiekt-za-temoiu-stvorennia-modeli-adaptyvnoho-informatsiyno-osvitn-oho-seredovishcha-pochatkovoi-shkoly-na-2022-2027-roky-nakaz-mon-ukrainy-vid-16-bereznia-2022-roku-245/>

ОДМ — це інноваційний освітній проєкт для сучасного школяра. <https://edforfuture.com.ua/odm/#about>

Освітня програма Рівненського ліцею «Центр Надії» ім. Надії Маринович рівненської міської ради. Початкова освіта (1–4 класи) — перший рівень повної загальної середньої освіти. Б. д. <https://coh.rv.ua/wp-content/uploads/documents/%D0%A6%D0%9D-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%202025-2026.pdf>

Вчитель у проєкті ОДМ. Б. д. <https://edforfuture.com.ua/odm/#2>

ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ УЧИТЕЛЬСТВА ТА УЧНІВСТВА

Ольга КІЯН,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник,
провідний науковий співробітник
ПУ «Інститут прикладної педагогіки»,
завідувач сектору експериментальної педагогіки

ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ЯК ЗМІСТОВИЙ ІНСТРУМЕНТ НЕПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Анотація. У статті обґрунтовано поняття траєкторії розвитку фахової компетентності педагогічного працівника як змістового інструменту неперервного навчання впродовж життя. Акцентовано на викликах сучасності (цифровізація, конкуренція), що вимагають від учителя готовності до постійного професійного розвитку та суб'єктності у своїй діяльності. На основі концепції «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ) виділено чотири основні траєкторії розвитку: керівника / лідера, методиста, експерта та інтеграції кількох спеціальностей. Обґрунтовано наскрізні вміння (самоменеджмент, прогнозування, оцінювання) та практичні засоби реалізації траєкторії (самоаналіз, кейс-стаді, професійний щоденник, участь у масових заходах).

Ключові слова: траєкторія розвитку, фахова компетентність, неперервне навчання, ОДМ, педагогічне лідерство, самоменеджмент.

Abstract. The article substantiates the concept of the trajectory of professional competence development of a teacher as a substantive tool for lifelong learning. It focuses on the challenges of modernity (digitalization, competition) that require teachers to be ready for continuous professional development and subjectivity in their activities. Based on the concept of «Education. Children. Future» (ECF), four main trajectories of development are identified: manager/leader, methodologist, expert, and integration of several specialties. Cross-cutting skills (self-management, forecasting, assessment) and practical means of implementing the trajectory (self-

analysis, case studies, professional diary, participation in mass events) are substantiated.

Keywords: *development trajectory, professional competence, continuous learning, ODM, pedagogical leadership, self-management.*

Суспільний прогрес, цифровізація усіх сфер суспільного життя загалом, сфери освіти зокрема помітно позначаються на вимогах до професійної компетентності сучасного педагогічного працівника. Постійно збільшується обсяг науково-педагогічної і науково-методичної інформації, яку він має опрацьовувати й осмислювати для успішного здійснення освітньої діяльності. Змінюється нормативно-правова база України, яка регулює сферу освіти, педагогічну діяльність. Створюються нові освітні концепції і моделі, виникають нові педагогічні теорії і школи. З'являються нові освітні технології і методики, оволодіння якими забезпечує зростання результативності й ефективності освітнього процесу. І за цими новаціями необхідно стежити, аналізувати їх, упроваджувати найкращі й найвідповідніші у свою освітню діяльність.

Розвиток технології дистанційної освіти, розширення мереж закладів освіти приватної форми власності, зростання академічної мобільності серед українського учнівства і студентства приводять до суттєвого збільшення можливостей вибору здобувачем освіти її закладу, в якому він бажає навчатися (зокрема зарубіжної школи або вишу). Цю проблему посилює демографічна криза в Україні, унаслідок якої відбувається щорічне природне зменшення контингенту вступників до вітчизняних шкіл і вишів.

Надійною гарантією збереження і розвитку вітчизняних закладів освіти стає забезпечення їх конкурентоспроможності, досягнення якості української повної загальної середньої і вищої освіти на рівні європейських і світових стандартів, і навіть вище їх. А для цього необхідно постійно підвищувати рівень професійної компетентності українських педагогічних і науково-педагогічних працівників, кадровий, методичний і матеріально-технічний потенціал вітчизняних закладів освіти, шукати і впроваджувати нові освітні концепції і технології.

Педагогічний працівник, який зупиняється в своєму професійному розвитку, не прагне розвивати професійну компетентність, уже не залишається на місці, а починає відставати від розвитку суспільства і системи освіти, робить неконкурентоспроможним і себе, і свій заклад. Отже, сучасний педагогічний працівник (як і фахівець будь-якої іншої спеціальності) повинен бути готовим здійснювати професійне навчання і самоосвіту впродовж усього життя. Однак некритичне й несистемне засвоєння педагогічним працівником великого обсягу науково-педагогічної і методичної інформації, яка не осмислюватиметься (тобто не взаємодітиме й не позначатиметься на його практичному досвіді) і не застосовуватиметься ним на практиці, також не надто сприятиме його професійному розвитку, зростанню результативності його освітньої діяльності, конкурентоспроможності вчителя та закладу освіти, в якому він викладає.

На нашу думку, успішний процес розвитку фахової компетентності сучасного працівника ґрунтується на двох найважливіших основах. По-перше, на визначенні і прийнятті ним певної продуктивної методології професійної діяльності й професійного розвитку. По-друге, на розвитку його суб'єктності стосовно своєї професійної діяльності й розвитку, спроможності свідомо управляти ними (прогнозувати, конструювати, планувати, контролювати й коригувати їх відповідно до чинного законодавства України, системи професійних і життєвих цінностей, положень зазначеної вище методології діяльності).

Концепція «Освіта. Діти. Майбутнє» (далі — «ОДМ») стане надійною методологічною основою освітньої діяльності і професійного розвитку сучасного педагогічного працівника. З огляду на це, проблема цього дослідження полягає у визначенні траєкторій та оптимальних засобів розвитку фахової компетентності педагогічного працівника на засадах концепції «ОДМ».

Метою дослідження є розкриття сутності та обґрунтування траєкторії розвитку фахової компетентності педагогічного працівника, професійна діяльність якого здійснюється відповідно до концепції «ОДМ». Для досягнення поставленої мети необхідно виконати низку завдань дослідження, а саме: уточнити поняття «траєкторія розвитку фахової компетентності педагогічного працівника», виокремити й обґрунтувати основні види траєкторій розвитку фахової компетентності педагогічних працівників, виокремити й обґрунтувати ефективні практичні засоби визначення і здійснення педагогічним працівником розвитку своєї фахової компетентності, які відповідають положенням концепції «ОДМ».

Різні аспекти проектування і реалізації професійного розвитку педагогічних працівників розглядалися Н. Бібік, Ю. Завалевським, С. Кириленко, О. Кіян, О. Мариновською, О. Савченко, В. Шуляром та іншими вченими.

У Законі України «Про освіту» вказано, що «безперервний професійний розвиток» є «складником освіти дорослих», «безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та / або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності» (Закон України «Про освіту» від 2017 р.).

Фахова компетентність педагогічного працівника — це інтегрований результат його фахової підготовки, динамічна сукупність фахових компетенцій, яка розвивається ним упродовж подальшої професійної діяльності.

Траєкторія розвитку фахової компетентності педагогічного працівника — це інструмент його безперервного професійного розвитку, проєкт професійного становлення і зростання. Оскільки доросла людина проводить на роботі значну частину свого життя, а професійні досягнення і професійний статус впливають на становище людини в соціальному середовищі, то прокладання і проходження фахівцем траєкторії профе-

сійного розвитку є також проектуванням і реалізацією ним себе як особистості і члена суспільства.

Загальне бачення педагогічним працівником траєкторії розвитку своєї фахової компетентності відображується в його індивідуальному освітньому / самоосвітньому плані, який визначає загальну спрямованість цієї траєкторії (її вид), охоплює і фіксує цілі та основні завдання, зміст (фахові знання, уміння і навички, цінності, особисті якості, які необхідно сформулювати / розвинути), очікувані результати та орієнтовні строки досягнення їх.

Сполучення положень концепції «ОДМ» і традиційних критеріїв диференціації траєкторій професійного розвитку (кар'єрне зростання, зростання фахової компетентності) дає нам змогу виділити чотири основні траєкторії, а саме:

1. Траєкторія керівника (лідера). Ця траєкторія зацікавить не лише тих педагогічних працівників, які мають потребу в кар'єрному зростанні, для яких воно є професійною цінністю, але й чинних керівників (наприклад, директорів, їхніх заступників), які прагнуть оптимізувати свою управлінську діяльність. Для реалізації цієї траєкторії педагогічному працівнику необхідно оволодіти основами стратегічного, операційного, організаційного, ситуаційного та інноваційного менеджменту, розвивати вміння ділового спілкування, роботи в команді та її організації, загалом вміння планування, організації, мотивації і контролю діяльності (як своєї власної (самоменеджмент), так і діяльності команди, організації). Критично важливим є оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями в сфері бізнесу (програмним забезпеченням планування й організації діяльності, її контролю та оцінювання). Важливим є знання правової бази, яка регулює діяльність у сфері освіти, вміння користуватися нею.

Необхідно зауважити, що кар'єрне зростання, з одного боку, — це цілком нормальна, професійно й соціально прийнятна і приємна подія, яка засвідчує професійний розвиток фахівця. Однак, з іншого боку, це аж ніяк не самоціль, а природний наслідок оптимальної організації педагогічним працівником своєї професійної діяльності і професійного розвитку. Від якого (наслідку), за небажання керувати, він має право відмовитися.

2. Траєкторія методиста (це висококваліфікований педагогічний працівник, який володіє менеджерськими знаннями й уміннями, застосовує їх для наснаження, стимулювання розвитку, розв'язання проблемних питань інших педагогічних працівників, учнів і батьків). Методист здійснює лише тимчасове керівництво (наприклад творчою групою учителів), однак активно застосовує у своїй діяльності надбання операційного, ситуаційного, інноваційного менеджменту. Дуже важливими для методиста є соціально-діагностувальні і психодіагностувальні вміння, вміння спілкуватися, здійснювати особистісний вплив (особистісне лідерство). Отже, він повинен оволодіти психологічними (зокрема психодіагностичними), соціологічними, соціально-психологічними та іншими знаннями й уміннями. Методист повинен добре розбиратися у змісті освіти й її сучасних

засобах, мати досвід їх практичного застосування. Як правило, методист зосереджується або на оптимізації викладання / навчання курсів окремої освітньої галузі, або на індивідуалізації освітнього процесу.

3. Траєкторія експерта передбачає органічне сполучення в процесі професійного розвитку вчителя трьох складників, а саме: поглибленого розвитку фахової компетентності, оволодіння ним експертними здібностями, засвоєння спеціального знання (експертна спеціалізація: штучний інтелект, аксіологія, освітній маркетинг, освітній консалтинг, технологізація освітнього процесу, конструювання освітнього середовища, тестологія, діагностика, контроль і оцінювання тощо). Отже, змістом професійного розвитку за цією траєкторією є оволодіння додатковими фаховими компетенціями, експертними і спеціальними знаннями (спеціалізація експерта).

Як і методист, експерт має володіти здатністю застосовувати свою фахову компетентність та експертні здібності для наснаження і навчання інших учасників освітнього процесу в «ОДМ». Однак він відрізняється від методиста тим, що надає свій експертний висновок і рекомендації лише тоді, коли інші учасники звертаються до нього. Методист вказує, а експерт лише пропонує. Методист іде до учасників освітнього процесу, а до експерта йдуть вони.

4. Траєкторія інтеграції кількох педагогічних спеціальностей передбачає горизонтальний професійний розвиток педагогічного працівника, який поєднує розвиток професійної компетентності за основним фахом зі здобуттям додаткового. Така спрямованість професійного розвитку педагогічного працівника створює можливості для міжгалузевої інтеграції змісту освіти. Позитивні наслідки такої інтеграції проявляються як в економії освітнього часу і ресурсів, так і в кращому засвоєнні учнівством інтегрованого навчального матеріалу завдяки вивченню комбінованої освітньої інформації. Прикладом реалізації цієї траєкторії є викладання математики іноземною мовою, сполучення інформатики (наприклад програмування) з природничими предметами (програмування (створення застосунків) дослідження об'єктів живої і неживої природи), STEAM-освіта тощо.

Можна виділити *загальні вміння* педагогічного працівника, які матимуть інваріантний характер для різних траєкторій розвитку його фахової компетентності, а саме:

- здійснювати самоменеджмент (за П. Друкером, кожен компетентний працівник може стати менеджером, якщо він отримає право і навчиться приймати рішення і нести відповідальність за свою професійну діяльність і професійний розвиток);
- аналізувати, оцінювати й коригувати результати своєї освітньої діяльності (забезпечувати зворотний зв'язок);
- прогнозувати нові вимоги професійної педагогічної діяльності, нові виклики і проблемні ситуації, можливості розвитку;
- визначати складники фахової компетентності (знання, уміння і навички, цінності, особисті якості), необхідні для успішної освітньої діяльності

(адекватну відповідь на нові освітні вимоги, реалізацію можливостей для розвитку);

- визначати / конструювати зміст свого професійного розвитку, відбирати й застосовувати необхідні для цього засоби, здійснювати заходи, створювати індивідуальний освітній план, який дає змогу систематизувати й скоординувати все вказане вище;
- контролювати й оцінювати результати свого професійного розвитку;
- підбирати й застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у процесі свого професійного розвитку;
- працювати в команді, вирішувати / попереджувати конфлікти.

Більшість практичних засобів, за допомогою яких учитель, який працює відповідно до концепції «ОДМ», може реалізувати свою траєкторію професійного розвитку, є досить відомими й добре випробуваними на практиці, а саме:

Самоаналіз. Передбачає визначення і вивчення педагогічним працівником своїх цінностей, цілей, якостей, досягнень. Варта уваги ідея про розроблення опитувальника для самоаналізу педагогічного працівника, який працює за концепцією «ОДМ». Самоаналіз проводиться не лише для визначення виду траєкторії розвитку фахової компетентності педагогічного працівника, її цілей та завдань, змістових орієнтирів, але й для аналізу, оцінювання і коригування проміжних результатів.

Аналіз фахової наукової літератури, застосування здобутих знань. Розвиток фахової компетентності педагогічного працівника безумовно пов'язаний з критичним засвоєнням теоретичного і прикладного знання, яке міститься в наукових, науково-методичних і науково-популярних публікаціях учених і методистів. Педагогічному працівнику доцільно скласти план вивчення такої літератури, який би корелював з індивідуальним планом професійного розвитку (може створюватися як додаток до цього плану). Учителю не варто жорстко визначати обсяг літературних джерел, який він вивчатиме впродовж певного періоду часу, однак 1–2 джерела (наприклад статті) можна опрацювати впродовж тижня. Власне, головними є не кількісні, а якісні результати аналізу літератури. Для того щоб результати аналізу літератури не загубилися, педагогічному працівнику доцільно створити шаблон бланка аналізу літературного джерела (обов'язковими складниками якого є: 1) інформація про автора, 2) назва публікації та її бібліографічний опис, 3) основні ідеї, оприлюднені в публікації, 4) рекомендації до своєї діяльності за концепцією «ОДМ», які можна сформулювати за результатами дослідження, 5) критичні зауваження, 6) примітки (наприклад результати / наслідки використання отриманої інформації в практичній діяльності). Роздрукований бланк може зберігатися в картотеці, однак доцільніше зберігати його як електронний документ у відповідній папці комп'ютера педагогічного працівника. Результати аналізу можна застосувати як для оптимізації своєї педагогічної діяльності, так і для цитування публікацій інших авторів у ході підготовки публікацій педагогічного працівника.

Варто зауважити, що аналіз літератури не буде результативним, якщо педагогічний працівник із самого початку не вибиратиме об'єкти аналізу (джерела) відповідно до своїх практичних завдань, не втілюватиме отриману інформацію в практичній професійній діяльності, не осмислюватиме результати використання цієї інформації.

Ведення професійного щоденника (Шабала, 2024).

Написання тез, статей, посібників тощо. Цей засіб корисний тим, що дає змогу педагогічному працівнику як систематизувати та оприлюднити свій продуктивний досвід з участі в проєкті «ОДМ» (наприклад у посібнику), так і детально розібратися у певному теоретичному положенні, а потім оформити результати аналізу та власні положення й узагальнення у науковій або методичній публікації.

Пропозиції учасників. Кожен педагогічний працівник, який здійснює професійну діяльність на основі концепції «ОДМ», матиме за бажання можливість сформулювати й оприлюднити серед інших учасників інноваційного проєкту свою пропозицію / пропозиції. Оприлюднення здійснюватиметься на спеціальному форумі, розміщеному на сайті проєкту. Пропозиція може стосуватися як оптимізації навчального / навчально-методичного забезпечення окремих навчальних занять, навчання певних курсів / інтегрованих курсів, так і вдосконалення проєкту в цілому. Головними вимогами до пропозицій є правомірність, чіткість, лаконічність, практичність, відповідність положенням концепції «ОДМ». Формулювання своїх пропозицій, вивчення / застосування продуктивних пропозицій інших педагогічних працівників стане одним із засобів розвитку фахової компетентності учасників проєкту «ОДМ».

Кейс-стаді, тобто аналіз конкретних педагогічних ситуацій з власного досвіду участі в проєкті «ОДМ» або досвіду діяльності інших педагогічних працівників.

Моделювання педагогічних ситуацій, що може здійснюватися як у формі уявного експерименту (подумки), так і за допомогою програм-симуляторів і тренажерів.

Професійне спілкування з досвідченими колегами, експертами, фахівцями.

Участь у тренінгах та аутотренінг. Розвиток певних професійних якостей (наприклад, комунікативних, управлінських) передбачає формування / розвиток відповідних психологічних, особистісних конструктів. Для того щоб визначити правильний вектор їхнього розвитку, педагогічний працівник може взяти участь у певному психологічному / управлінському тренінгу. Однак формування психологічних якостей фахівця може передбачати:

Тривалу участь у масових наукових і методичних заходах, які проводяться в очному, змішаному й дистанційному форматах (конференціях, семінарах / вебінарах, педагогічних читаннях тощо).

Проведення відкритих занять і відвідування занять інших педагогічних працівників із подальшим оцінюванням / самооцінюванням і обговоренням.

*Стажування та відвідування інших закладів освіти.***Висновки та перспективи подальших розвідок.**

Траєкторія розвитку фахової компетентності педагогічного працівника — це засіб його неперервного професійного розвитку, який дає змогу визначити спрямованість, цінності, цілі й засоби цього процесу.

Можна виділити чотири основні види траєкторії розвитку фахової компетентності педагогічного працівника, який працює за концепцією «ОДМ», а саме: траєкторія керівника / лідера (розвиток фахової компетентності посилюється розвитком управлінської компетентності (компетенцій); траєкторія методиста (поглиблений розвиток фахової компетентності доповнюється управлінськими компетенціями, соціально-діагностувальними і психодіагностувальними, комунікативними вміннями, вміннями організовувати й спрямовувати тимчасові колективи учасників освітнього процесу); траєкторія експерта (розвиток фахової компетентності доповнюється експертними здібностями і спеціальним метапредметним знанням), траєкторія інтеграції педагогічних спеціальностей. Низка вмінь (аналізувати, діагностувати, прогнозувати, проектувати, оцінювати, коригувати свою професійну діяльність і професійний розвиток) є наскрізними для всіх зазначених вище траєкторій.

До основних практичних засобів втілення педагогічним працівником запроєктованої траєкторії розвитку його фахової компетентності можна віднести самоаналіз, аналіз фахової наукової літератури та правових актів, ведення професійного щоденника, підготовлення наукових і методичних публікацій, формулювання пропозицій, кейс-стаді (аналіз практичних ситуацій), моделювання педагогічних ситуацій, професійне спілкування, участь у тренінгах та здійснення аутотренінгу, участь у масових наукових і методичних заходах, презентаційні заняття і відвідування занять інших педагогічних працівників, стажування тощо.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням і апробацією моделі індивідуального освітнього / самоосвітнього плану й опитувальника для самоаналізу педагогічного працівника, який працює за концепцією «ОДМ».

Список використаних джерел та літератури:

«Про освіту», Закон України 2017 р., Офіційний вісник України № 78 (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Шабала, Ю. (2024). Щоденник індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагогічних працівників: сутність, структура, зміст. Інноваційна педагогіка, (73), 228-233. <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/73/45.pdf>

Володимир ГЛАДИШЕВ,

доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

Василь ШУЛЯР,

доктор педагогічних наук, професор,
заслужений учитель України,
директор ПУ «Інститут прикладної педагогіки», м. Київ

БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАЗКИ Г. К. АНДЕРСЕНА «СНІГОВА КОРОЛЕВА»

Анотація. Метою статті є розкриття бібліотерапевтичного потенціалу казки Г. К. Андерсена «Снігова Королева» у контексті психологічної самодопомоги вчителя. На основі аналізу змісту та образної системи твору визначено, як казка може сприяти усвідомленню особистісних запитів педагогів («Я і моє здоров'я», «Я і моя родина», «Я і самотність», «Я відповідаю за все» тощо). Показано можливості використання бібліотерапевтичного читання для розвитку рефлексивності, внутрішньої рівноваги, духовного зростання педагога.

Практична значущість дослідження полягає у запропонованих орієнтирах для педагогів-практиків щодо використання художніх творів як ресурсу психологічної підтримки та самопізнання.

Ключові слова: бібліотерапія, бібліотерапевтичне читання, психологічна самодопомога, особистісні запити, казка, педагог, саморефлексія.

Abstract. The article explores the bibliotherapeutic potential of Hans Christian Andersen's fairy tale «The Snow Queen» as a resource for teachers' psychological self-help and personal reflection. The study aims to demonstrate how the symbolic and emotional content of the story can meet the reader's individual and professional needs, particularly in the dimensions of «I and my health,» «I and my family,» «I and loneliness,» and «I am responsible for everything.» The authors emphasize the capacity of bibliotherapeutic reading to promote teachers' self-understanding, emotional stability, and mental well-being through personal engagement with literary imagery. The paper highlights the pedagogical and psychological value of classical literature as a means of developing empathy, resilience, and faith in human goodness. The findings provide practical guidance for educators on how to consciously apply literary reading as an instrument of self-therapy and inner harmony in their professional life.

Keywords: *bibliotherapy, therapeutic reading, psychological self-help, personal needs, fairy tale, teacher, self-reflection.*

Актуальність. Сучасний педагог працює в умовах підвищеного психологічного навантаження, що вимагає не лише професійної, а й емоційної стійкості. Освітняни живуть і працюють у травмованому суспільстві. Межові стреси: психологічні, моральні, фізичні — потребують нового ресурсу витримати / вистояти / вижити в ситуації, коли війна триває. Таким ресурсом є читання художньої літератури взагалі й бібліотерапевтичне зокрема. В Україні цей напрям активно розробляють вчені, психологи, практики (Гладишев, & Гладишева, 2020; Гладишев, & Шуляр, 2025а; Гладишев, & Шуляр, 2025в; Шуляр, Гладишев, Захар, Гладун, Шевченко, & Яременко, 2025).

Одним із малодосліджених, але дієвих засобів внутрішньої підтримки є бібліотерапевтичне читання — звернення до літературного тексту як до джерела саморозуміння, душевного зцілення й духовного розвитку. Казка Г. К. Андерсена «Снігова Королева» має значний потенціал для самопізнання та осмислення власних переживань. Особливо важливо для вчителя як особистості, покликаної до взаємодії, добра й віри в людину. **Метою статті** є виявлення бібліотерапевтичного потенціалу казки «Снігова Королева» та визначення можливостей її використання для задоволення особистісних запитів педагогів. **Завдання дослідження:** 1) проаналізувати зміст твору в контексті бібліотерапевтичних ідей; 2) визначити провідні особистісні запити вчителя, що можуть бути задоволені через читання казки; 3) окреслити практичні орієнтири для використання бібліотерапії у педагогічній діяльності.

Концепцію бібліотерапевтичного читання як засобу психологічної самодопомоги вчителя викладено в окремому посібнику (Гладишев, & Гладишева, 2020).

Бібліотерапевтичне читання — термін з бібліотерапії, яка передбачає «лікувальний вплив на хворого з допомогою читання, літератури з метою нормалізації або оптимізації його психічних, а через них фізіологічних і біологічних процесів організму» (Гладишев, & Гладишева, 2020, с. 5).

Бібліотерапія передбачає звернення людини до літературних творів, яке забезпечує можливість «книголікування» у випадках, що потребують допомоги фахівців. Під час бібліотерапії відбувається взаємодія між читачем, бібліотерапевтом і книгою, тому визначимо «провідні, на нашу думку, ознаки взаємин літератури / книги, особистості та бібліотерапії»:

- бібліотерапія передбачає цілеспрямований вплив на особистість, яка перебуває у «розладнаному», тобто такому, що відрізняється від оптимального дня неї, стані та потребує підтримки;
- цілеспрямованість впливу визначається діагностикою «розладнання» та найбільш ефективними (з погляду бібліотерапевта) засобами «боротьби» з ним;
- форми прояву та причини особистісних проблем для кожного є індивідуальними, проте наслідком цих проблем потрібно визнати дис-

комфорт, що виник у особистості; цей дискомфорт може проявлятися в порушенні самооцінки, підвищенні конфліктності, занепаді фізичних і моральних сил, зниженні працездатності, життєвого тону, в ряді інших поведінкових проявів, сукупність яких заважає самореалізації особистості та її повноцінному життю;

- специфіка бібліотерапії полягає в організації позитивного впливу на особистість шляхом цілеспрямовано організованого читання;

- література, через звернення до якої відбувається вплив на особистість, має бути спеціально підбраною, визначальним чинником відбору творів є специфіка «особистісного запиту», для відповіді на який використовується звернення до творів;

- діагностика, добір літератури і процес бібліотерапії повинен здійснюватися фахівцями та мати системний характер» (Гладишев, & Шуляр, 2025а, с.19 –20).

Оскільки ми пропонуємо звернення до книги не під керівництвом фахівців, а самостійно, потрібно дати пояснення специфіки бібліотерапевтичного читання, яке передбачає «занурення» читача в світ книги і «привласнення» досвіду емоційного перебування в цьому світі.

Під бібліотерапевтичним читанням розуміємо «цілеспрямоване звернення читача до літературного твору з метою задоволення «особистісних запитів» (Гладишев, & Гладишева, 2020, с. 29). Відповідно, провідна відміна бібліотерапевтичного читання від так би мовити читання «звичайного» полягає в тому, що бібліотерапевтичне читання передбачає спроможність читача зіставляти літературні твори та власні особистісні чинники, що не стосуються навчально-виховного процесу (у випадку вчителів), але відіграють значну роль у цьому процесі.

Бібліотерапевтичне читання базується на використанні бібліотерапевтичного потенціалу літературних творів, який має насамперед особистісний характер. Проблемі виявлення бібліотерапевтичного потенціалу літературних творів та його використання для здійснення психологічної самодопомоги присвячено окремий посібник[□]. Визначено, що «під бібліотерапевтичним потенціалом літературного твору потрібно розуміти притаманну йому спроможність задовольнити особистісні запити, для вирішення яких людина звертається до бібліотерапевтичного читання» (Гладишев, & Шуляр, 2025а; Гладишев, & Шуляр, 2025в).

Зважаючи на велике значення в літературній освіті великого данського казкаря Г. К. Андерсена, розглянемо бібліотерапевтичний потенціал його найбільш відомої казки «Снігова Королева». Підкреслимо, що розглядаємо не естетично / навчально / виховні аспекти казки, а саме її бібліотерапевтичний потенціал — спроможність задовольнити «особистісні запити» читача шляхом «занурення» в текст твору, «привласнення» емоційного досвіду перебування в певних життєвих ситуаціях.

Деякі зауваження щодо форми подачі матеріалу із виявлення бібліотерапевтичного потенціалу казки «Снігова Королева»: спочатку доцільно представити сюжет твору, потім — його, твору, бібліотерапевтичний потенціал, тобто його можливості дати відповіді на провідні «особистісні

запити» читача. Ця структура зумовлена специфікою «особистісних запитів» вчителя, які умовно можна поділити на «професійні особистісні запити» та «індивідуальні особистісні запити» (Гладишев, & Гладишева, 2020, с.29–78).

Оскільки казка «Снігова Королева» може вважатися своєрідним «класичним» твором у межах української літературної освіти, великого значення набуває особистісне ставлення читача до твору, що сформоване його практикою бібліотерапевтичного читання та вивченням цього твору в школі. Художня досконалість і глибина осягнення життя у класичних творах є такими, що фактично звернення до них може задовольнити переважну більшість «особистісних запитів», тож орієнтуємося на найбільш яскраво виражені запити (Гладишев, & Гладишева, 2020, с.29–78).

Для правильного розуміння розміщеного нижче матеріалу вважаємо за доцільне надати класифікацію особистісних запитів учителя у формі таблиці.

Професійні особистісні запити вчителя	Індивідуальні особистісні запити вчителя
Чи на своєму місці в житті я опинився?	Я і моє здоров'я
Я і колеги	Я відповідаю за все? а) «особисті кордони» та їхня роль у стосунках людини із собою та Світом; б) питання самооцінки та її роль у встановленні «особистих кордонів»,
Я і батьки учнів	Самотність: добро чи зло?
Я та учні	Я і моя родина
	Я і гроші

Сюжет твору. Казка починається з того, що Диявол створив величезне дзеркало, яке спотворювало і людей, і увесь Світ: «...все хороше і прекрасне зменшувалося в ньому до неможливого, а все негідне і погане виступало чіткіше і здавалося ще гіршим» (Андерсен, б. д.). Його учні з допомогою дзеркала спотворили усе, «не залишилося жодної країни, жодної людини, що не відбилися б спотвореними в дзеркалі» (Андерсен, б. д.). Після цього вони намагалися дістатися неба, щоб знущатися з Творця, але не спромоглися утримати дзеркало, і воно «упало на землю і розбилася на тисячу мільйонів, більйонів і ще більше скалок» (Андерсен, б. д.). «І ці скалки зробили ще більше нещастя, ніж саме дзеркало» (Андерсен, б. д.). Вони потрапляли в очі та серця людей, і тепер від них страждали люди, вони бачили викривлений Світ». У центрі казки — історія Кая та Герди, «названих» брата та сестри, родини яких мешкають у сусідніх будинках. Хлопчик і дівчинка довіряють одне

одному, радіють життю, але скалки дзеркала Снігової Королеви влучають в око та серце Кая — і він стає злим, безсердечним, насміхається з Герди, бабусі, передражняє дорослих, відмовляється від людських стосунків, бачить лише погане. Жити добрими почуттями він не може, головним для нього стає розум. Після того як Снігова Королева викрала Кая, люди вирішили, що хлопець помер, але Герда не могла з цим погодитися і навесні вирушила шукати Кая. Її шлях був важким, складним, вона мала здолати багато перешкод, але Герді допомагали люди, тварини, птахи. А тоді, коли вона опинилася перед володіннями Снігової Королеви та зустріла її військо, на допомогу навіть прийшов сам Творець. Щире серце Герди, її гарячі сльози врятували Кая, він позбавився скалок і звільнився від Снігової Королеви, після чого Кай і Герда повернулися додому, де на них чекала бабуся, яка читала Євангелії. А вони були поруч з нею, «вони обоє, дорослі, але ще діти серцем», і це було перемогою Бога над Дияволом.

Читання «Снігової Королеви» доцільно задля вирішення насамперед запиту «Я і моє здоров'я». Йдеться про здоров'я у сенсі спроможності повноцінно, на рівні різноманітних почуттів, проживати життєві події, що для кожної людини є вкрай важливим. «Перетворення» Кая з доброго, розумного, чутливого хлопчика на бездушну істоту, яке відбулося через потрапляння в очі й серце сколків дзеркала, демонструє, що може статися з людиною, яка не дбає про своє психічне здоров'я, дозволяє негативним впливам зовнішнього середовища спровокувати знищення людського в собі. При цьому потрібно зазначити, що нещастя багато в чому сталося з Каєм через його самовпевненість, неспроможність реально оцінити загрози з боку Снігової Королеви: коли бабуся попереджала про небезпеку, а Герда запитує, чи може та з'явитися в їхній оселі та їхньому житті, Кай самовпевнено заявляє: «Нехай спробує! — сказав хлопчик. — Я її посаджу у теплу піч, і вона розтане!» (Андерсен, б. д.). У цьому разі Кай постає як людина, яка має благородні мотиви, хоче захистити дорогих для себе людей, не уявляючи при цьому складність життєвої ситуації, з якою вона зіткнулася.

Потрібно пам'ятати, що в реальному житті таке, як у казці Андерсена, «знедушення» людини не може бути раптовим, воно не може стати наслідком однієї, навіть дуже важливої події, тому ми маємо «відстежувати» своєрідні маленькі кроки до «знедушення» та «профілакувати» їх, не дозволяючи, щоб «кількість» перетворилася на «якість». В умовах казки Кай миттєво втратив людські якості, позбавився емпатії та можливості серцем відгукнутися на спроби Герди врятувати його. Андерсен переконує: це сталося тому, що в душі Кая не було справжньої віри, яка б захистила його від сил зла.

Частково зазначений вище аспект твору може бути використаний і під час розгляду запиту «Я відповідаю за все», оскільки прагнення хлопчика захистити Герду і бабуся є цілком виправданим, але він не уявляє собі межі небезпеки, не може адекватно оцінити рівень загрози, через що й опиняється під владою Снігової Королеви. Невипадково ми бачимо,

що після розмови з бабусею й Гердою безпосередня зустріч зі Сніговою Королевою на «власній території», у кімнаті, коли він захищений від неї вікном, викликає у Кая переляк: «Хлопчик злякався і зіскочив з стільця» (Андерсен, б. д.). На побутовому рівні ситуація досить типова, людина значною мірою переоцінює свої сили та недооцінює рівень загрози, чезрез що й опиняється потім у складних або навіть загрозливих ситуаціях.

Кай із самого початку стає вразливим до сил Снігової Королеви, до сил зла, і це є наслідком його самовпевненості та необережності, неспроможності зіставити рівень загрози та свої сили, а також відсутності віри як основи світовідчуття. За цих умов потрапляння в очі й серце скопків дзеркала Диявола певним чином «закріплює» цю вразливість — він втрачає людські почуття і стає частиною світу Диявола, Снігової Королеви як уособлення цієї бездушної сили.

Завдяки зазначеним вище моментам бібліотерапевтичне читання казки доцільне також з метою вирішення запиту «Я і самотність». Автор змальовує цікавий шлях Кая — від «несамотньої» живої людини, у якій є родина та «названа сестра», до повністю самотньої постаті у палаці Снігової Королеви («Кай залишився один в неосяжній пустинній залі» (Андерсен, б. д.)), яка завдяки Герді повертається до родини, але вже на, так би мовити, новому рівні — тепер це не хлопчик, а доросла людина з серцем дитини. Можна припустити, що для Андерсена наявність чистого серця є ознакою «справжності» людини незалежно від віку, яка захищає її від самотності, надає сенсу життя, робить його життям справжньої людини. З цього боку, «блукання» Кая від людини до людини через самотність є переконливим свідченням, що самотність багато в чому залежить від самої людини, від її спроможності «відкрити» власне серце для людських почуттів, до ширих стосунків із навколишнім світом. «Провалитися» в самотність людина може за будь-яких зовнішніх обставин, але усвідомлення цього факту та його наслідків для власної душі — це перший крок до того, щоб позбавитися самотності.

Також до казки доцільно звертатися, коли йдеться про запит «Я і моя родина». У казці це питання вирішується на різних рівнях. Насамперед, звичайно, — це стосунки між Каєм і Гердою, які постають у кількох іпостасях: від насправді братерсько / сестринських на початку казки до дитячо-дорослих наприкінці. Але тривалий час з боку Кая ці стосунки були перерваними, тоді як з боку Герди вони завжди були своєрідним сенсом її життя. Не можна не звернути увагу на те, що своєрідна «родина» Кая й Герди склалася спочатку на рівні дитячих почуттів, пройшла важкі випробування та «закріпилася» тоді, коли колишні діти подорослішали. Центром цієї «родини», її берегинею була Герда, саме її серце було сповнено родинних почуттів до Кая завжди — і тоді, коли він був щирим хлопчиком, і тоді, коли він перетворився на самотню постать, якій не були потрібні ані Герда, ані її почуття.

Віра Герди — основа її ставлення до Кая, до себе, до їхніх стосунків. Навіть тоді, коли він брутально поведився з Гердою, вона мала у серці багато віри та сестринської любові, щоб не залишити Кая наодинці

з собою-безсердечним, вона прагнула врятувати його. І допомога, яку вона отримала від «зовнішнього світу», стала наслідком цієї віри, що забезпечила силу й непереможність дівчинки: «Хіба ти не бачиш, яка велика її сила? Хіба ти не бачиш, що їй підкоряються і люди, і тварини? Адже вона боса обійшла пів світу. Не в нас позичати їй сили. Сила — в її серці» (Андерсен, б. д.). І тут можуть виникнути питання.

Чи варто підтримувати стосунки, якщо партнер «усувається» від цих стосунків? Чи можна «врятувати» родину лише зусиллями одного з партнерів? І навіщо це робити?

У казці Андерсена не може бути адекватних відповідей на ці питання, адже Кай постає як жертва, яку потрібно було рятувати, і Герда це зробила. Утім, у реальному житті частіше за все «порятунок» родини, якщо один з партнерів свідомо чи несвідомо не хоче, не може, не прагне підтримувати стосунки, майже неможливий. Родина — це занадто серйозно для того, щоб триматися лише на одній половині, тому спроби тільки одного з партнерів у переважній більшості випадків є марними. Мабуть, потрібно зосередити увагу на мотивах «виключення» одного з партнерів із родинного життя, аналізувати ці мотиви, наскільки вони є свідомими, вираженими, для того щоб зробити правильні висновки та обрати правильну стратегію поведінки. І тоді запит «Я і моя родина» поєднується із запитом «Я відповідаю за все», оскільки людині потрібно визначити межі своєї відповідальності як за партнера, так і за родину в цілому.

Другий рівень запити «Я і моя родина» можна простежити на прикладі стосунків між дітьми і бабусею, яка сприймається в якості морального центру родини, як хранителька родинних цінностей та традицій, що тяжіють до загальнолюдських — не випадково бабуся у казці постійно тримає та читає Євангеліє. Звернення до казки доцільне тоді, коли виникають «проблеми поколінь», і це не лише традиційні «батьки і діти». У кожній родині є своя ієрархія, свої особливі стосунки між поколіннями, тому своєрідне «дорослішання» як членів родини, так і родини полягає насамперед в тому, що ці стосунки наповнюються більш свідомим ставленням людини до себе, до своїх родичів, до родини в цілому. З цього приводу казка Андерсена допомагає на особистісному рівні «відчути» власну відповідальність людини за родину, за кожного з її членів, і це дуже важливо: спочатку людина народжується, у цей період життя родина й кожний із членів родини всіляко захищають дитину, але потім людина дорослішає, її відповідальність за родину зростає, що накладає певні обов'язки.

Як бачимо, запит «Я відповідаю за все» певною мірою «розчинений» в образній системі твору, тому задля його задоволення потрібно розглядати «відповідальність» кожного з персонажів у загальному контексті морально-естетичної позиції письменника. Це може бути корисним тоді, коли звернення до казки передбачає задоволення цього запити у поєднанні з іншими. До речі, частіше за все так і буває, оскільки, як зазначалося вище, в реальному житті особистісні запити майже завжди є взаємопов'язаними та взаємопроникаючими.

Виявлення бібліотерапевтичного потенціалу казки Г. К. Андерсена «Снігова Королева» надає можливість читачеві свідомо звертатися до цього твору з метою задоволення відповідних «особистісних запитів». Варто зауважити, що для людини, яка звикає до бібліотерапевтичного читання та використовує його системно, бібліотерапевтичний потенціал літературних творів індивідуалізується, що робить кожен з творів практично невичерпаним джерелом задоволення «особистісних запитів» і здійснення психологічної самодопомоги шляхом бібліотерапевтичного читання.

Висновки та рекомендації для вчителів-практиків:

1. **Казка як терапевтичний ресурс.** Звернення до художнього тексту сприяє емоційному розвантаженню, відновленню внутрішньої рівноваги та розвитку здатності до саморефлексії.

2. **Бібліотерапевтичне читання варто практикувати регулярно,** обираючи твори, що відгукуються особистісно й допомагають осмислити власні життєві ситуації через долі персонажів.

3. **Педагог може використовувати метод бібліотерапії** не лише для самодопомоги, а й для підтримки учнів-читачів, батьків, мешканців громади через спільне читання, обговорення, емоційне осмислення прочитаного.

4. **Казка «Снігова Королева»** є ефективним засобом для рефлексії над питаннями віри, відповідальності, любові, подолання самотності, що є важливими складниками педагогічного світогляду.

5. **Рекомендується створити «Особистий бібліотерапевтичний щоденник»**, у якому вчитель фіксуватиме свої думки, відчуття й «зцілювальні» ідеї, народжені під час читання. Такі засоби можна трансформувати й для учнів-читачів, де особистісні роздуми допомагатимуть аналізувати свій стан і наснажуватися позитивами, вірою, надіями на краще.

Список використаних джерел та літератури:

Андерсен, Г. К. (б. д.). *Снігова королева*. Вилучено з https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=260#google_vignette

Гладишев, В. В., & Гладишева, С. О. (2020). *Бібліотерапевтичне читання — інструмент психологічної самодопомоги вчителя* : Навчально-методичний посібник. Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО.

Гладишев, В. В., & Шуляр, В. І. (2025). *Бібліотерапевтичний потенціал літературних творів* : Навчально-методичний посібник (В. І. Шуляр, Ред.). Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО.

Гладишев, В. В., & Шуляр, В. І. (2025). [Матеріал зі сторінок 19–20]. У В. І. Шуляра (Ред.), *Бібліотерапевтичний потенціал літературних творів* (С. 19–20). Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО.

Шуляр, В. І., Гладишев, В. В., Захар, О. Г., Гладун, В. В., Шевченко, А. В., & Яременко, С. А. (2025). *Творчість Г. К. Андерсена в системі літературної освіти* : Навчально-методичний посібник (В. І. Шуляр, Ред.). Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО.

Володимир ТИМЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу
навчально-методичного забезпечення
ПУ «Інститут прикладної педагогіки»

ДИЗАЙН ДОСВІДУ ЯК ЦІННІСТЬ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ З ДИЗАЙНУ

Анотація. Обґрунтовано дизайн досвіду (*Experience Design*) як фундаментальну цінність сучасної дизайн-освіти, що виходить за межі мистецтва. Аналізується філософська концепція *Design for Dasein* (DfD), заснована на феноменології М. Гайдеггера та Д. Іхде, яка розглядає дизайн як онтологічно відповідальне формування світу, а не лише розв'язання проблем. Досліджується людиноцентричний дизайн (HCD) як методологічне підґрунтя, що формує в здобувачів ключову компетентність — наукове дизайн-мислення. Визначено систему культурних, естетичних та етичних цінностей неперервної дизайн-освіти, реалізація яких забезпечує підготовку інноваційної та соціально відповідальної особистості в цифрову епоху.

Ключові слова: дизайн досвіду, людиноцентричний дизайн, *Design for Dasein*, наукове дизайн-мислення, дизайн-освіта, неперервна освіта, ціннісний підхід.

Abstract. The article substantiates *Experience Design* as a fundamental value of modern design education, moving beyond the arts. The philosophical concept of *Design for Dasein* (DfD), based on the phenomenology of M. Heidegger and D. Ihde, is analyzed, viewing design as an ontologically responsible formation of the world, rather than mere problem-solving. *Human-Centered Design* (HCD) is explored as the methodological basis that develops a key competence in students — scientific design thinking. The system of cultural, aesthetic, and ethical values of lifelong design education is defined, ensuring the preparation of an innovative and socially responsible personality for the digital age.

Keywords: experience design, human-centered design, *Design for Dasein*, scientific design thinking, design education, lifelong learning, value-based approach.

У модернізованому переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, спеціальність 022 «Дизайн» віднесено до галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Водночас розмежовуються дизайн і мистецтво як різні, хоча й споріднені сфери людської діяльності. Сучасні дизайнери розробляють

інноваційні концепції, які орієнтовані на користувача, а їхня продукція охоплює: послуги, організаційні схеми, нові способи вирішення суспільних проблем, а також артефакти предметної, віртуальної та доповненої реальностей з використанням передових технологій, таких як квантові комп'ютери та ШІ-асистенти.

Водночас дизайн досвіду проєктування (Dasein — нім. «тут-буття» — термін М. Гайдеґґера) як цінність цифрового суспільства важливо передавати сучасному «візуальному поколінню» цифрової епохи засобами дизайн-освіти. Концепція Design for Dasein (DfD) є прямим застосуванням філософської феноменології (зокрема праць М. Гайдеґґера та Д. Іхде) до практики дизайну досвіду. Вона вимагає від дизайнера розуміння того, як технологічні об'єкти та середовища *змінюють* людське буття. Ключові принципи феноменології, інтегровані в DfD: інтенціональність, буття-в-світі (In-der-Welt-sein); технологічна медіація (Дон Іхде).

Досвід завжди є спрямованим — він є досвідом *чогоось*. Дизайн досвіду (Experience Design) створює не сам досвід, а для його інтенціонального переживання. Наприклад, дизайнер проєктує не кнопку, а умови для осмисленого вибору.

Гайдеґґерівський термін «буття-в-світі (In-der-Welt-sein)», який підкреслює, що людина завжди перебуває у контексті, серед об'єктів і технологій, що впливають на її сприйняття. Дизайнер не може проєктувати ізолюваного користувача; він проєктує світ, у якому це Dasein існує.

Об'єкти та технології не є нейтральними інструментами; вони активно медіують (трансформують) наш досвід світу. Дизайн для Dasein враховує, що кожен інтерфейс, від смартфона до архітектури, *змінює* наші відносини з реальністю і самим собою.

DfD стверджує, що головна етична відповідальність дизайнера — це не просто вирішити проблему, а сформувані онтологічно відповідальний світ, де об'єкти сприяють сенсотворенню та автентичному буттю.

Проективність Dasein в умовах цифрової епохи — це здатність людського буття (Dasein) спрямовувати себе у майбутнє через взаємодію з цифровими середовищами, технологіями та віртуальними просторами, які стають новими формами «буття-в-світі». Дизайн стає медіатором буття, що формує простори сенсотворення, інтерфейси вибору, сценарії взаємодії. У цьому сенсі досвід проєктування — це *переживання проєктивності*, тобто буття, яке творить себе через дизайн. Освітню формулу дизайну і дизайн-освіти подано у Таблиці 1.

Таблиця 1.

Освітня формула дизайну і дизайн-освіти

Поняття	Опис
Dasein	Людське буття, здатне до саморефлексії, вибору, сенсотворення
Проеєктування	Спрямоване моделювання майбутнього через дизайн

Закінчення таблиці 1.

Дизайн досвіду	Створення умов для переживання, осмислення, взаємодії
Зв'язок	Dasein реалізує свою проєктивність через дизайн досвіду

Проте дослідники дизайну і дизайн-освіти стурбовані тим, що теорія і практика дизайн-освіти «не встигають» за новими викликами XXI століття. Це обмежує можливості для наукового аналізу дизайну досвіду та розуміння його проєктування як фундаментальної цінності сучасної дизайн-освіти, і це не дозволяє науково аналізувати дизайн досвіду і розуміти проєктування досвіду як цінність сучасної освіти з дизайну.

Важливо зазначити, що цінність дизайн-освітнього досвіду полягає в тому, що фахівці дизайн-освіти розробляють **інноваційний сенсотворчий досвід пізнання**, зумовлений антиципацією, концептуальною рефлексією та спрямованістю у майбутнє. Зазначену філософську інтенцію уточнюємо для більшої семантичної точності та стилістичної виразності.

Сенсотворчий досвід людського пізнання — це не просто процес отримання знань, але й активне чуттєве сприймання вражень і створення семантичних значень, які формують досвід індивідуального розуміння світу, себе та взаємодії з іншими. *Сенсотворення дизайнера* — це його здатність не лише сприймати інформацію, а надавати їй значення у власному контексті, через емоції, особистісні, етнокультурні цінності.

Досвід пізнання дизайнера — це не пасивне відображення світу, але й активна взаємодія з ним, що містить мислення, уяву, інтуїцію, практику.

Антиципація в дизайні передбачає майбутнє використання дизайн-продукції, очікування, сценарії.

Концептуальна рефлексія дизайнера (КРД) — це форма дизайн-мислення, спрямована на осмислення та переосмислення понять, ідей і принципів, що формують основу проєктної антиципації і творчого моделювання майбутнього; допомагають дизайнеру чи педагогу усвідомити, які ідеї він втілює, які сенси формує, які культурні коди активує (масової чи національної культури). КРД є основою автентичного проєктування, бо дає змогу не просто створювати форми, але й надавати інноваційні значення результатам проєктування. Концептуальна рефлексія дає змогу дизайнеру усвідомити, які ідеї він втілює, як вони пов'язані з потребами користувача і як формують інноваційний зміст проєкту.

Спрямованість у майбутнє є абсолютно релевантною для дизайну як проєктної практики.

У межах статті зосередимось на одному з ключових напрямів практичного дизайну і теорії дизайн-освіти — людиноцентричному дизайні (Human-Centered Design, HCD), який формує філософське та методологічне підґрунтя сучасної освіти з дизайну.

Мета статті — обґрунтувати дизайн досвіду як фундаментальну цінність сучасної дизайн-освіти через призму людиноцентричного підходу та концепції Design for Dasein.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність людиноцентричного дизайну та його принципи.
2. Проаналізувати філософські засади дизайну досвіду в контексті феноменології.
3. Обґрунтувати наукове дизайн-мислення як ключову компетентність здобувачів дизайн-освіти.
4. Визначити систему цінностей неперервної дизайн-освіти та шляхи їх реалізації.

Людиноцентричний дизайн: сутність і принципи

Людиноцентричний дизайн відрізняється від інших дисциплін, зокрема інженерії та науки, де пристрої, алгоритми та експерименти розробляються без наміру безпосередньо використовувати їх людьми чи організаціями. Людиноцентричний дизайн XXI століття — це дисципліна створення інновацій. Фахівець людиноцентричного дизайну створює як фізичне середовище (архітектурне середовище, пристрої, машини, інструменти), так і нематеріальне (послуги, процедури, зокрема освітні).

Людиноцентричний підхід до створення дизайн-продуктів, послуг, систем або освітніх рішень орієнтований безпосередньо на потреби, досвід та емоції користувача інноваційної дизайн-продукції.

Основні принципи HCD: *емпатія* — глибоке розуміння потреб і мотивацій людей, для яких створюється бренд або комунікаційне рішення; *ітеративність* — постійне тестування, вдосконалення та адаптація проєктних ідей; *співтворчість* — залучення користувачів до процесу створення, щоб рішення були релевантними та прийнятними; *фокус на досвіді* — не лише функціональність, а й емоційна та естетична якість взаємодії. Людиноцентричність комунікаційних рішень у дизайні подано у таблиці 2.

Таблиця 2.

Людиноцентричність комунікаційних рішень у дизайні

Категорія	Приклади
Стратегічні рішення	Тон бренду (tone of voice), цільова аудиторія, канали комунікації, меседж бренду є людиноцентричними через: вивчення реальних потреб, очікувань і мотивацій користувачів; формулювання меседжу, що резонує з життєвим досвідом людей; вибір каналів, якими користується саме ця категорія користувачів; тон бренду, що відповідає емоційним очікуванням користувачів.

Закінчення таблиці 2.

Візуальні рішення	Логотип і айдентика, інфографіка, ілюстрації та піктограми, типографіка, колірна палітра є людиноцентричними через: образи, що викликають довіру, натхнення або співпереживання; шрифти, які легко читаються людьми з різними особливостями зору; колірну палітру, що враховує культурні асоціації та емоційний фон; айдентика, яка відображає цінності спільноти.
Інтерактивні рішення	UX/UI дизайн, анімації та мікровзаємодії, мультимедійні презентації є людиноцентричними через: інтуїтивну навігацію, що відповідає ментальним моделям користувача; анімації, які пояснюють дії без перевантаження; мультимедійні формати, що враховують різні стилі навчання (візуальний, аудіальний, кінестетичний).
Освітні приклади	Візуальні модулі для уроків, мнемографіка, емоційні персонажі є дитиноцентричними через: персонажів, з якими дитина може себе ототожнити; мнемографіку, що враховує вікові особливості пам'яті; візуальні модулі, адаптовані до рівня розвитку, мовної чутливості та культурного контексту.

Людиноцентричний підхід особливо актуальний у сфері неперервної дизайн-освіти, де важливо враховувати вікові, культурні, когнітивні та емоційні особливості здобувачів освітніх послуг.

На нашу думку, визначення сутності поняття «дизайн» для освіти має ґрунтуватися на матеріалах юридичного словника-довідника Д. Святоцького, що відображає дизайн як об'єкт інтелектуальної власності з усією сукупністю його цінностей. Дизайн — це комплексна міждисциплінарна проектно-художня діяльність, яка синтезує в собі елементи наукових, технічних і гуманітарних знань, інженерного конструювання і художнього мислення. Центральною проблемою дизайну є створення предметного світу, естетично оцінюваного як співмірного, гармонійного, цілісного (Святоцький, б. д.).

Визначення сутності дизайну корелює із сутністю STEAM-освіти — процесу налагодження зв'язку між артдисциплінами (мистецькими і гуманітарними), природничими науками, технологіями, інжинірингом, математикою, що надає можливість ученим, інженерам, підприємцям, художникам і дизайнерам налагоджувати діалог.

Результатом STEAM-освіти і дизайну є інноваційність — це ключова компетентність, необхідна для успішного життя та професійної діяльності як здатність генерувати нові ідеї, впроваджувати їх у життя, адаптуватися до змін та створювати щось унікальне.

Філософські засади дизайну досвіду: концепція Design for Dasein

Людиноцентричний підхід повноцінно реалізується у дизайні досвіду як цінності сучасної неперервної дизайн-освіти, філософське підґрунтя якої сформульовано у працях Т. Вендта, зокрема «Design for Dasein: Understanding the Design of Experiences» (Wendt, 2015).

Design for Dasein (DfD) Томаса Вендта — це концепція філософських принципів дизайну досвіду, своєрідне бачення феноменології для розуміння буття людини. Концепцію структуровано за таким змістом: «Феноменологія та дизайн досвіду», «Дизайн-мислення та практика», «Парадокс проблема-рішення», «Від феноменології до постфеноменології та об'єктних досліджень», «Втілення та формування смислу» (Wendt, 2015).

Томас Вендт трактує дизайн як спосіб пізнання світу і себе в ньому: ми «робимо філософію руками», втілюючи теорії в практичних діях, тому знання народжується не лише з мислення, а з практики проектування / дизайну і теорії дизайн-освіти.

Перехід від дизайну артефактів до дизайну нематеріальних послуг і досвіду вимагає нового розуміння місця дизайну у світі. Якщо дизайнери досвіду унікальні у своїй здатності проектувати досвід, то розуміння природи досвіду має бути пріоритетом. Дизайн для Dasein спирається на постфеноменологію, предметні дослідження, філософію техніки, герменевтику, дизайн-мислення і теорію дизайну, стверджуючи, що дизайн досвіду є феноменологічною діяльністю, а феноменологія — дизайнерським прагненням (Meyer, & Norman, 2020).

Тип і характер освіти з дизайну у школах і на кафедрах дизайну орієнтовані насамперед на людину. Дизайнери починають відігравати дедалі більшу роль не лише в проектуванні, але й в управлінні за межами дизайн-студії та навіть у прийнятті рішень щодо діяльності в рамках бізнесу (дизайн-менеджмент, дизайн-маркетинг, дизайн-консалтинг).

У 2019 році Кен Фрідман запропонував список викликів для дизайну, заявивши, що ці виклики створюють новий контекст для процесу проектування. Дослідники звертають увагу на контраст між традиційним дизайном артефактів (інструментальний HCD фокус) і сучасним напрямом людиноцентричного дизайну досвіду (фокусування Dasein як цінності сучасної освіти з дизайну) (Friedman, 2019). Контраст інструментального проектування і дизайну для Dasein (DfD) подано у таблиці 3.

Таблиця 3.

**Контраст інструментального проєктування і дизайну
для Dasein (DfD)**

Світогляд дизайну	Інструментальний (HCD) фокус	Дизайн для фокусування Dasein (DfD)
Онтологія об'єкта	Предмет як інструмент з функціональною роллю.	Об'єкт як багатогранна сутність, що розглядається в контексті середовища.
Місія дизайнера	Задоволення ринковим споживанням і вирішення проблем.	Онтологічна відповідальність: формування світу, надання сенсу, перехід від існування до існування задля чогось.
Етика (цінності)	Емпатія як заміник етики (псевдоетика); зосередження на індивідуальному користувачеві.	Етика як системний та екологічний вплив; людина в контексті, критична постановка.
Методологія	Лінійні, раціональні і технічні процеси.	Герменевтична практика: дія, орієнтована на процес, що формує свідомість, дизайн-мислення.

Наукове дизайн-мислення як ключова компетентність

Цінність дизайну досвіду у сучасній дизайн-освіті виявляється у науковому дизайн-мисленні — взаємодоповненні креативності та емоційно-образного сприйняття з логікою наукового дослідження, з опорою на експеримент, аналіз, доказовість, системність.

Наукове дизайн-мислення — це інтелектуально-творчий процес здобувача освіти, спрямований на розв'язання проєктно-технологічних завдань у сфері дизайну на основі поєднання креативного пошуку та наукової логіки: постановки проблеми, висунення гіпотези, моделювання, прототипування, експериментальної перевірки та доказового обґрунтування результатів.

Ключові ознаки наукового дизайн-мислення:

- 1. Системність** — мислення вибудовується у логіці «проблема → гіпотеза → проєкт → експеримент → результат».
- 2. Доказовість** — кожне дизайнерське рішення підкріплюється перевіркою, аналітичними або емпіричними даними.
- 3. Креативність** — використання художньо-образних і техніко-технологічних засобів для пошуку інноваційних рішень.
- 4. Інтердисциплінарність** — інтеграція знань з мистецтва, технологій, педагогіки, інформатики, екології тощо.

5. Рефлексивність — здатність усвідомлювати процес, оцінювати власні рішення, коригувати їх.

Щоб формування наукового дизайн-мислення здобувачів стало ефективним, необхідно здійснювати практично функціонуючий проєкт неперервної дизайн-технологічної освіти у різномірних закладах формальної і неформальної освіти.

Наукове дизайн-мислення в системі МАН України

Система розвитку наукового дизайн-мислення в учнів МАН України може ґрунтуватися на світовому досвіді використання сучасного дизайну в різних сферах цифрового суспільства та на практиці окремих відділів і секцій МАН.

У Київській МАН діють секції з дизайну: «Архітектура і дизайн» (відділення «Інженерія та матеріалознавство») — пов'язана з галуззю знань «Архітектура та будівництво»; «Інтернет-технології і вебдизайн» (відділення «Інформаційні технології») — відповідає галузі знань «Інформаційні технології»; «Екологічний дизайн» (відділення «Екологія та аграрні науки») — належить до галузі знань «Аграрні науки та продовольство».

Наукове дизайн-мислення поєднує науковий метод і принципи проєктування для розв'язання складних проблем і створення інноваційних рішень. Дизайн у галузях знань формальної і неформальної освіти подано у таблиці 4.

Таблиця 4.

Дизайн у галузях знань формальної і неформальної освіти

Код	Галузь знань	Приклади напрямів дизайну
A	Освіта	Педагогічний / навчальний дизайн
B	Культура, мистецтво, гуманітарні науки	Дизайн і технології, мистецтво і дизайн, історичний ретро-дизайн, дизайн у художній літературі
C	Соціальні науки, журналістика, інформація	Етнодизайн (фолк-дизайн), графічний дизайн, дизайн мультимедіа
D	Бізнес, адміністрування та право	Дизайн-менеджмент, дизайн бізнес-моделей, дизайн-консалтинг
I	Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	Біодизайн, універсальний дизайн
J	Послуги (сервіс)	Фешн-дизайн, дизайн логістики, мілітарний дизайн

Закінчення таблиці 4.

Е	Природничі науки, математика і статистика	Дизайн ландшафтів, дизайн і математика, дизайн статистики, авангардний футуродизайн
Г	Інженерія, виробництво та будівництво	Дизайн архітектури, дизайн інтер'єрів
Н	Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина	Екологічний дизайн, ландшафтний етнодизайн
Ф	Інформаційні технології	Вебдизайн, геймдизайн (ігровий дизайн), дизайн технологій штучного інтелекту (ШІ)

Досвід МАН України, де у неформальній освіті практично функціонують зазначені галузі знань, дає змогу створити практично функціонуючий проєкт неперервної дизайн-освіти з дизайну і технологій.

Дослідження наукового дизайн-мислення в учнів Малої академії наук здійснюється науковими співробітниками відділу інноваційних технологій в освіті обдарованих Інституту обдарованої дитини НАПН України (Тименко, 2025). З'ясовано, що цінності дизайн-освіти виявляються у гармонії форми та функції, у зв'язку дизайн-освіти з традиціями, у суспільній значущості виробу.

Система цінностей неперервної дизайн-освіти

Методологічна позиція полягає у поєднанні естетики, етики та інноваційності як основних параметрів професійної підготовки фахівців дизайну і дизайн-освіти. Сукупність цінностей у неперервній дизайн-освіті подано у таблиці 5, а реалізація ціннісного підходу на різних рівнях освіти — у таблиці 6.

Таблиця 5.

Сукупність цінностей у неперервній дизайн-освіті

Тип цінностей	Зміст
Культурні	Збереження й розвиток національної художньої спадщини, етнодизайн, популяризація ремесел.
Естетичні	Формування візуальної культури, здатності до оцінки краси та гармонії, розвиток смаку й художнього мислення.
Соціальні	Співпраця в дизайн-групах, толерантність, інклюзивність, усвідомлення соціальної значущості дизайнерської діяльності.

Закінчення таблиці 5.

Професійні	Майстерність, інноваційність, відповідальність за результат, етичність у взаємодії з клієнтом і суспільством.
Екологічні	Упровадження принципів екодизайну, біодизайну, використання сталих матеріалів, розвиток ідей циркулярної економіки.
Етнокультурні	Культурна ідентичність, символічна грамотність, спадкоємність поколінь, повага до ручної праці, ритуальність, локальність, регіональна різноманітність.

*Таблиця 6.***Реалізація ціннісного підходу на різних рівнях освіти**

Рівні дизайн-освіти	Форми реалізації
Початкова дизайн-освіта	Сенсорні вправи, ігрове проєктування, перші уявлення про орнамент і колір.
Базова дизайн-освіта	Ознайомлення з ремеслами, етнодизайном, прості проєкти у сфері побуту, техніки й природи.
Профільна дизайн-освіта	Міждисциплінарність (STEAM), дослідницька компетентність, соціально значущі проєкти.
Вища дизайн-освіта	Професійна підготовка дизайнерів у моді, архітектурі, цифровому дизайні з урахуванням етики та інновацій.
Післядипломна дизайн-освіта	Підвищення кваліфікації викладачів і дизайнерів, інтеграція в міжнародні практики.

Цінності освіти з дизайну важливо підтримувати інноваційними освітніми практиками: проєктним навчанням з орієнтацією на соціальну значущість; гейміфікацією та цифровими інструментами (AR/VR, конструктори Makerzoid, цифрові медіатори); інклюзивною освітою відповідно до принципів Universal Design for Learning (UDL); етнодизайн-проєктами через втілення традиційної культури формотворення в сучасні дизайн-рішення; вивченням і впровадженням зарубіжного досвіду дизайн-освіти з урахуванням національних особливостей українського дизайну.

У контексті міжнародного досвіду варто вивчити досвід реалізації програми бакалавра дизайну (BDes) в Університеті Карнегі-Меллона (CMU, Піттсбург, Пенсільванія, США). Програма CMU містить 65,5 % освітніх компонентів з дизайну, 6 % обов'язкових дисциплін (обчислення, англійська мова, історія та психологія), 15,5 % факультативів з відділів за

межами дизайну і 13 % вільних факультативів. Це ілюструє збалансовану дизайн-освіту як всередині, так і поза дизайном, що є необхідним у сучасному світі.

Виклики та перспективи дизайну досвіду в освіті: фрагментарність реалізації ціннісного підходу; недостатня інтеграція цифрових технологій; обмежене врахування екологічних та етичних аспектів у навчальних програмах; перспективи розвитку: удосконалення модельних програм дизайн-освіти; підвищення кваліфікації викладачів; міжнародна співпраця; активна інтеграція української дизайн-освіти у глобальний освітній простір.

Ціннісний підхід є фундаментальною основою неперервної дизайн-освіти України. Він забезпечує інтеграцію культурних, естетичних, соціальних, професійних, екологічних та етнокультурних компонентів, сприяє підготовці гармонійної, відповідальної та інноваційної особистості.

Дизайн вийшов далеко за межі своєї основи в мистецтві, і змішування дизайнерів з художниками робить погану послугу обом сферам. Дизайн — це не мистецтво, навіть якщо в дизайні присутні компоненти мистецтва. Сучасні дизайнери повинні використовувати технології, які постійно розвиваються. Вони покликані професією отримати глибше розуміння соціальних питань, людської поведінки та сучасних бізнес-моделей. Сучасні дизайнери мають бути готовими до нових етичних викликів, які супроводжуються експансією на різні глобальні території з різними проблемами сталого розвитку, різними культурами та різними системами цінностей.

Подальший розвиток ціннісного підходу до дизайну досвіду визначатиме конкурентоспроможність українських дизайнерів і впливатиме на становлення креативної економіки України.

Список використаних джерел і літератури:

Святоцький, Д. (б. д.). Словник з інтелектуальної власності. https://ukrreferat.com/chapters_book/pravo/svyatotskij-od-2000-intelektualna-vlasnist-slovnik-dovidnik-tom-1-kniga.html

Wendt, T. (2015). *Design for Dasein: Understanding the Design of Experiences*. CreateSpace.

Meyer, M. W., & Norman, D. (2020). Design Education in the 21st Century. *ScienceDirect*. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405872620300046>

Friedman, K. (2019). *Design Education Today: Challenges, Opportunities, Failures*. Chatterjee Global Lecture. University of Cincinnati. URL: <https://www.academia.edu/40519668>

Тименко, В. (2025). Інноваційна система розвитку наукового дизайн-мислення в учнів Малої академії наук. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*, 1(34), 86–94.

Василь ШУЛЯР,

доктор педагогічних наук, професор,
директор ПУ «Інститут прикладної педагогіки», м. Київ

**ПРОФЕСІЙНО-ФАХОВА СТУДІЯ
ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ
МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА
В ПРОЄКТІ «ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»
(стаття перша)**

Анотація. У статті розглянуто професійно-фахову студію як інноваційний формат підвищення кваліфікації педагогічних працівників у межах проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє». Акцент зроблено на практичній спрямованості студійного навчання. Проведено увідповіднення потребам сучасного педагога, який працює в умовах реформування освіти, викликів війни та трансформації освітнього середовища. Окреслено модель студії як циклічної професійної дії. Вона охоплює діагностичний, змістово-практичний, рефлексивний та застосувальний етапи. Збережено авторську класифікацію студійних занять («методичне студійне заняття», «методична майстерня», «урок-майстерня»). Подано їх у новій інтерпретації, зорієнтованій на формування в педагога здатності проєктувати, апробувати й удосконалювати методичні рішення. Запропоновано практичні ефекти впровадження студій у системі підготовки освітян до реалізації проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє». Описано можливості студії як середовища взаємонавчання, професійної підтримки та розвитку індивідуальної траєкторії зростання вчителя. Розроблено зразки предметних моделей занять у форматі професійно-фахової студії. Визначено перспективи впровадження студій у різних освітніх контекстах та потенційні напрями масштабування.

Ключові слова: професійно-фахова студія; методична компетентність; післядипломна освіта; студійні формати; методичне студійне заняття; методична майстерня; урок-майстерня; професійний розвиток педагога.

Abstract. The article examines the professional and specialized studio as an innovative format of in-service teacher professional development within the project «Education. Children. Future.» The focus is placed on the practical orientation of studio-based learning. The format is aligned with the needs of contemporary teachers working in the context of educational reform, wartime challenges, and the transformation of the learning environment. The studio is outlined as a model of cyclical professional action that includes diagnostic, content-practical, reflective, and application stages. The author's classification of studio sessions («methodological studio session,»

«methodological workshop,» «lesson-workshop») is preserved and presented in a new interpretation aimed at developing teachers' ability to design, test, and improve methodological solutions. The article proposes practical effects of implementing studios in preparing educators for the project «Education. Children. Future.» It describes the studio as an environment of peer learning, professional support, and the development of a teacher's individual growth trajectory. Examples of subject-specific models of studio-format sessions are provided. Prospects for implementing studio formats in different educational contexts and potential directions for scaling are identified.

Keywords: professional and specialized studio; methodological competence; in-service teacher education; studio formats; methodological studio session; methodological workshop; lesson-workshop; teacher professional development

Вступ

Сучасний учитель перебуває в ситуації багатовекторних професійних викликів: реформування загальної середньої освіти, оновлення змісту навчання за модельними програмами, робота в умовах війни та постійна необхідність адаптації до змін соціального й освітнього середовища. З огляду на це професійний розвиток педагога вже не може ґрунтуватися лише на традиційних формах підвищення кваліфікації. Потрібні формати, що поєднують **практичність, індивідуальність, гнучкість та взаємодію**.

Сучасний світ називають світом **VUCA**. Основні його риси: нестабільність — **volatility**, невизначеність — **uncertainty**, складність — **complexity**, неоднозначність — **ambiguity** або **(НННС)**. Це глобальний світ. Світ, що надзвичайно швидко рухається і розвивається. Знання не найбільша цінність. Значуща модель цінностей містить гнучкість, креативність, уміння співпрацювати (співпраця).

Такий виклик ураховано як Педагогічною Конституцією Європи, так і професійним стандартом учителя (у передмові ці документи репрезентовано). Узагальнену цільову трудову функцію сучасного вчителя можемо визначити так: розроблення й упровадження сучасних методик і технологій, реалізація інтерактивних методів виховання, розвитку та навчання. Назване узгоджується із зазначеними документами. Наведемо одну зі статей «Педагогічної Конституції Європи»: «Стаття 7.3. Головними стратегіями успішної діяльності вчителя є: автентичність, винятковість, рефлексивність знань, демократичність, діалогічність, дослідництво, інтегративність, конструктивізм, лідерство, особистісна зорієнтованість, послідовність, рефлексивність, здатність до розвитку, соціальна спрямованість, спирання на відповідний досвід, співробітництво, цілеспрямованість» (Педагогічна Конституція Європи, с. 14).

Зважаючи на викладене вище, кожен суб'єкт освіти (той, хто вчиться, і той, хто вчить) має провести «інвентаризацію» засобів навчання, методів і прийомів, методик та технологій, професійних знань, умінь і навичок, оновити або / й докорінно змінити підходи та зміст освіти, обрати такі стратегії, стратегіями й тактики, що забезпечать розвиток професійної

компетентності. У контексті зростає роль і методичної компетентності вчителя як учасника й організатора освітнього процесу.

Нині в системі післядипломної педагогічної освіти є низка дійових форм, що забезпечують рівень професійності педагога. Однією з таких є професійно-фахова студія.

Слово «студія» походить від форми першої особи однини італійського дієслова (італ. studio, від лат. Studeo), що означає «ретельно вивчаю, старанно працюю». У наукових джерелах знаходимо різноманітні комбінації зі словом «студія»: наукова студія, педагогічна студія, методична студія тощо. Понятійне поле містить ще й такі варіанти: феміністсько-педагогічна студія (Ольга Плахотнік), історико-педагогічна студія (Олена Венгеловська), філософсько-педагогічна студія (Світлана Кузьміна), етнолінгвістична студія (Наталя Шарманова), педагогічна студія (Ірина Дубровіна) тощо.

М. Сергєєва, І. Пугачов, І. Самохін поняття «педагогічна студія» використовують за дисертаційним дослідженням Марини Тусєєвої і розглядають як «творчо орієнтовану різновидність професійного об'єднання шкільних педагогів у середині школи в межах методичної діяльності закладу освіти, що пов'язана зі зростанням учительської кваліфікації, здобуттям нових знань шляхом моделювання проблемних ситуацій, які можуть виникнути під час уроку, проведенням спеціальних тренінгів, ігрових прийомів, використанням на власних заняттях новаторських форм проведення» [Сергєєва М. Роль педстудии..., с. 226 + Тусєєва М.].

Аналіз педагогічних досліджень, вивчення перспективної практики щодо розвитку методичної компетентності педагогів засвідчує перехід від стандартних до інтенсивних способів навчання і підвищення кваліфікації педагогів: творчі майстерні, майстер-класи, кейс-технології, тренінги, практикуми тощо.

Однією з ефективних форм розвитку методичної компетентності вчителя є професійно-фахова студія. Така форма сприяє: активній пошуково-творчій діяльності педагога, побудові персональної траєкторії методичного розвитку на рефлексивній основі, урахуванню об'єктивних і суб'єктивних факторів професійного зростання або / і «вигорання».

Одним із таких форматів, який набуває особливої актуальності в межах проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє», є **професійно-фахова студія** — простір для пізнання, обміну, апробації та розвитку педагогічних практик.

Студія дає педагогу можливість не лише отримати нові знання, а й **вбудувати їх у власну професійну систему**, перевірити під час практичних завдань, відрефлексувати, адаптувати до реальних потреб учнів і контексту закладу освіти. Це відповідає світовим підходам до професійного навчання дорослих, орієнтованим на діяльність, партнерство та конструктивний досвід.

Наша мета: оновити філософію підготовки та проведення професійно-фахових занять у форматі студійних зустрічей. **Завдання передбачають:** 1) оновлене бачення формату професійно-фахового зростан-

ня учасників проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє»; 2) виокремлення низки принципів партнерської взаємодії; 3) розроблення моделі студійних занять у взаємодії чотирьох циклів; 5) переформатування змістового наповнення типологічної класифікації студійних занять із новою інтерпретацією з урахуванням сучасних викликів і ризиків; 6) виокремлення ефектів та результатів участі у студійних заняттях як учасників проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє», так і освітян, які виявили бажання відвідати такі заняття; 7) запропонувати деякі зразки студійних занять для педагогічних працівників.

Професійно-фахова студія: оновлене бачення формату професійного зростання

Професійно-фахова студія в контексті проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» функціонує як **інтерактивний простір практичного навчання**, де педагог опановує технології, методики, інструменти та професійні рішення через:

- активну участь;
- спільне моделювання;
- аналіз власних і чужих практик;
- осмислення й переосмислення професійних дій;
- взаємне навчання з колегами.

На відміну від традиційних форм, студія не обмежується передачею знань. Вона формує **педагогічну дію**, уміння співпрацювати в конкретних ситуаціях, працювати з методичними задачами, конструювати навчальні ситуації / сценарії, адаптувати їх до потреб учнівства.

Студія працює на основі принципів:

- **практичної спрямованості** (learning by doing);
- **гнучкості** (учитель обирає траєкторію й темп);
- **спільнотності** (навчання через взаємодію);
- **рефлексивності** (аналіз власної практики);
- **індивідуалізації** (власний професійний продукт кожного учасника).

Модель студії в проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє»: циклічна професійна дія

Запропонована модель складається з чотирьох взаємопов'язаних циклів:

1. Діагностика професійних потреб

- онлайн-опитування, інтерв'ю, самооцінювання;
- виявлення проблемних зон методичної компетентності;
- формування індивідуальних цілей учасника.

2. Змістово-практичний модуль

- опрацювання нових методик, технологій, стратегій;
- виконання практичних завдань і вправ;
- робота з методичними кейсами й моделями занять;
- мікротренінги, вправлення в інструментарій.

3. Рефлексія та оцінювання прогресу

- групова та індивідуальна рефлексія;
- аналіз професійних дій через призму результатів;

- визначення можливостей для покращення.

4. Застосування й створення власного методичного продукту

- підготовка педагога до впровадження ідей у практику;
- апробація;
- створення методичних матеріалів (мініпроект).

Ця модель не повторює запропоновану автором попередню триадну концепцію, але **органічно поєднується** з уже розробленою логікою студій та може стати основою практичного блоку проекту.

Типи студійних занять:

збережена класифікація з новим тлумаченням

З огляду на важливість авторської системи, збережено триєдину класифікацію студійних занять. Водночас подано **нові інтерпретації**, які враховують нові виклики і ризики та дають змогу використовувати напрацьований доробок без дублювання текстів попередніх публікацій [Шуляр, 2 000 000].

1. Методичне студійне заняття

Це **базова форма**, у межах якої педагог:

- опановує актуальні методичні підходи й техніки;
- аналізує алгоритми, інструктивні матеріали, ресурси;
- виконує практичні професійно-фахові вправи для закріплення нового інструментарію;
- моделює професійно-методичні рішення за готовими зразками;
- набуває навичок розробляти компетентнісні предметні вправи (запитання — завдання — задачі), технологія яких вперше розроблена автором [Шуляр, 200 000];
- конструювати моделі вивчення тематичних предметних розділів / тем і низку компетентнісних занять [Шуляр, 2 000 000].

Головна мета — **підготувати основу для подальших практичних дій**, забезпечити розуміння сутності технології й навчити працювати з нею.

2. Методична майстерня (майстер-клас)

У центрі цієї форми — **практика в дії**, де:

- педагог / співробітник ІПП спостерігає за прикладом застосування навчальної технології за однією із семи проєкцій;
- співробітник / учитель демонструє взаємодію в умовно реальному освітньому процесі, залучаючи в ролі «учнів» колег;
- учасники аналізують навчальну ситуацію, визначають ефекти, виклики та ризики продемонстрованої проєкції;
- кожен учасник створює мікроелемент власного методичного продукту і репрезентує його;
- партнерська співпраця та обмін досвідом у відпрацюванні тієї чи іншої проєкції.

Цей формат дає змогу побачити **зв'язок між технологією та результатом професійно-фахової студії**, що робить його незамінним у формуванні професійного бачення.

3. Урок-майстерня

Це підсумкова й найбільш продуктивна форма, де співробітник / педагог:

- самостійно моделює фрагмент заняття за визначеною технологією;
- працює в індивідуальному, парному або груповому режимі;
- презентує готову методичну розробку;
- отримує зворотний зв'язок і рекомендації.

Урок-майстерня формує:

- уміння створювати навчальні моделі занять, дидактичних матеріалів;
- навички конструювати вивчення розділу / теми з орієнтиром на плановані кінцеві результати;
- здатність адаптувати технологію до конкретного предмета / інтегрованого курсу;
- навички самопрезентації та обґрунтування методичних рішень відповідно до проєкцій.

Ефекти та результати участі в студії

Учасники студії отримують:

Короткотермінові ефекти

- освоєння нових методичних прийомів;
- готові інструменти та матеріали;
- розуміння механіки застосування технології.

Середньотермінові ефекти

- удосконалення професійної комунікації;
- підвищення якості підготовки до занять;
- розвиток методичної гнучкості.

Довготривалі ефекти

- формування особистого методичного стилю;
- стабільне зростання методичної компетентності;
- здатність вести професійні студії самостійно.

Приклади застосування кожної форми для вчителів різних предметів

1. Українська мова та література

- **Методичне студійне заняття:** тренування інструменту «читання з передбаченням» на коротких текстах.
- **Методична майстерня:** показ уроку із застосуванням «читальних ролей» під час опрацювання оповідання.
- **Урок-майстерня:** учитель створює / конструє модель заняття за повістю, інтегруючи передбачення, аналіз персонажа й дискусію.

2. Математика

- **Методичне студійне заняття:** опанування прийому «візуальні моделі задач».
- **Методична майстерня:** педагог демонструє роботу над задачею через схеми, діаграми, блоки.

- **Урок-майстерня:** учасник розробляє / конструює модель заняття у 6 класі, де учні розробляють власні моделі до текстових задач.

3. Історія

- **Методичне студійне заняття:** вивчення технології роботи з історичними джерелами.
- **Методична майстерня:** демонстрація мікрозаняття «аналіз документа епохи».
- **Урок-майстерня:** учитель моделює тему «Причини Першої світової війни» через роботу з джерелами та мапами.

4. Природничі науки (біологія, хімія, фізика)

- **Методичне студійне заняття:** тренування інструменту «експериментальна задача» або «візуалізація процесів».
- **Методична майстерня:** демонстрація мініексперименту з поясненням логіки пізнання.
- **Урок-майстерня:** учитель створює / конструює модель заняття, де учні самі складають гіпотези та проводять мікродослідження.

5. Англійська мова

- **Методичне студійне заняття:** опанування технології «сторітелінг на уроці».
- **Методична майстерня:** показ створення історії на основі карток та ключових слів.
- **Урок-майстерня:** учасник створює / конструює модель заняття, де учні працюють у групах над власними історіями, записують їх та презентують.

6. Мистецтво / музичне мистецтво

- **Методичне студійне заняття:** прийом «емоційна карта твору».
- **Методична майстерня:** педагог демонструє, як за допомогою кольорів та ліній учні відтворюють звучання музики.
- **Урок-майстерня:** учитель створює / конструює модель заняття, де учні моделюють візуальний або руховий образ твору.

Висновки

1. Професійно-фахова студія є ефективним форматом розвитку методичної компетентності педагога, особливо в умовах реформування освіти та роботи в мінливому середовищі.
2. Студія забезпечує інтеграцію теорії й практики, формує здатність до застосування методичних інновацій у реальному навчальному процесі.
3. Запропонована модель студійного навчання як циклічної професійної дії сприяє побудові індивідуальної траєкторії професійного зростання.
4. Триєдина система студійних занять («методичне студійне заняття» — «методична майстерня» — «урок-майстерня») залишається дієвим інструментом формування практичних умінь педагога.

5. Студійний формат має значний потенціал для масштабування, зокрема шляхом інтеграції в цифрові освітні середовища, використання гібридних моделей і створення кросдисциплінарних студій.

Запропонована модель «Професійно-фахової студії» для реалізації проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє», сегмента «Файно» та інших закладів освіти є перспективною і продуктивною в різних освітніх контекстах та потенційних напрямках масштабування: 1) розроблення студійних занять для вчителів початкових класів, 1–2 цикл; 2) конструювання моделей занять для вчителів- предметників 5–6 класів; 3) апробація розроблених моделей за проєкціями у закладах освіти, які набудуть статусу «Школа-лабораторія» для ПУ «Інституту прикладної педагогіки».

Список використаних джерел і літератури:

1. *Клименко Л. О.* Педагогічна відкрита студія «Наука і ми» як засіб удосконалення професійної компетентності вчителя-природничника» / Л. О. Клименко, О. В. Лісович // Вересень. — № 4. — 2022. — С.147–156. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2022.13>

2. Педагогічна Конституція Європи — К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — 2013. — 28 с. — С. 10.

3. Програмно-тематичний комплекс: як його підготувати вчителів літератури / Планувальна діяльність суб'єктів літературної освіти Нової української школи (програмно-тематичний комплекс вивчення курсу зарубіжної літератури, 5 клас) / за заг. ред., наук. керівн., автор комплексу Василь Шуляр // практико-орієнтована монографія. — 2-га частина. — Миколаїв ОІППО, 2022. — 142 с. — С. 15–24.

4. Професійно-фахова студія як форма розвитку методичної компетентності педагога Нової української школи (за ідеями професора Ніли Волошиної) / В. І. Шуляр // Вересень : науково-методичний, інформаційно-освітній журнал. — 2023. — №1 (96). — С. 3–13.

5. *Шуляр В. І.* Акмеологічні засади розвитку професійно-методичної компетентності педагога в системі післядипломної педагогічної освіти (із досвіду роботи Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти) : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. — Миколаїв : ОІППО, 2019. — 68 с.

6. *Шуляр В. І.* Компетентнісні літературні вправи (зарубіжна література, інтегрований курс «Література») у 2-х частинах. Ч. 1 : практико-орієнтована монографія / В. І. Шуляр. — Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2024. — 197 с. — (Серія «Методика літератури, умотивована любов'ю»).

7. *Шуляр В. І.* Професійно-фахова студія : методика і технологія Нової української школи : науково-методичний посібник / В. І. Шуляр. — Миколаїв : видавничий центр «МОІППО», 2023. — 100 с.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО. ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ПЕДАГОГІКИ — ПРОСТІР ДЛЯ ДІАЛОГУ	5
ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «ОСВІТА. ДІТИ. МАЙБУТНЄ»	
КИРИЛЕНКО Світлана. Інноваційний освітній проєкт «Освіта. Діти. Майбутнє»: від ідеї до реалізації.	6
БЕВЗ Тетяна. Дизайн освітнього досвіду в умовах інноваційних моделей навчання: адаптивні підходи та міжнародний трансфер знань у проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ).	20
БУРЯК Світлана. Досвід, що творить майбутнє: учитель, освітні стратегії та практики в координатах проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє».	30
ВАТКОВСЬКА Марина, МАЦЮК Альона, ПІЩЕТА Наталія, ПОЛИВЯНА Алла, ДУЗЬ Ірина, БІЛОУС Юлія, БІЛОУСОВА Марина. Тенденції змін сучасного менеджменту в діяльності закладів загальної середньої освіти: досвід учасників інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє».	42
ОСТАПЕНКО Анатолій, ТЕЛЮК Юлія, ПАРШУТА Любов. Впровадження інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» у Володимирецькому ліцеї «Колегіум»: від планів до реалізації.	52
ГУДИМА Марія. Інтеграція, ціннісні орієнтири та проєктна діяльність в освітньому процесі.	60
ПУЧКО Тетяна, ВАРЕНИК Марина, МАСЛОВА Ліана. Трансдисциплінарні кластери ресурсного забезпечення розвитку інноваційного освітнього проєкту «Освіта. Діти. Майбутнє» (ОДМ)	68
ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ УЧИТЕЛЬСТВА ТА УЧНІВСТВА	
КІЯН Ольга. Траєкторія розвитку фахової компетентності педагогічного працівника як змістовий інструмент неперервного навчання впродовж життя	76
ГЛАДИШЕВ Володимир, ШУЛЯР Василь. Бібліотерапевтичний потенціал казки Г. К. Андерсена «Снігова Королева»	84
ТИМЕНКО Володимир. Дизайн досвіду як цінність сучасної освіти з дизайну	92
ШУЛЯР Василь. Професійно-фахова студія як ресурс розвитку методичної компетентності педагога в проєкті «Освіта. Діти. Майбутнє» (стаття перша)	103

CONTENTS

FOREWORD. INSTITUTE OF APPLIED PEDAGOGY — A SPACE FOR DIALOGUE.	5
INNOVATIVE EDUCATIONAL PROJECT «EDUCATION. CHILDREN. FUTURE»	
KYRYLENKO Svitlana. Innovative educational project «Education. Children. Future»: from idea to implementation.	6
BEVZ Tetiana. Designing educational experiences in innovative learning models: adaptive approaches and international knowledge transfer in the project «Education. Children. Future» (ECF).	20
BURIAK Svitlana. Experience that shapes the future: teachers, educational strategies, and practices in the context of the project «Education. Children. Future (ECF)».	30
VATKOVSKA Marina, MATSYUK Alona, PISHCHETA Natalia, POLIVYANA Alla, DUZ Irina, BILOUS Yulia, BILOUSOVA Marina. Trends in changes in modern management in the activities of general secondary education institutions: the experience of participants in the innovative educational project «Education. Children. Future.»	42
OSTAPENKO Anatoliy, TELYUK Yulia, PARSHUTA Lyubov. Implementation of the innovative educational project «Education. Children. Future» in the Volodymyrets Lyceum »Collegium»: from plans to implementation.	52
GDYMA Maria. Integration, value orientations, and project activities in the educational process.	60
PUCHKO Tetiana, VARENYK Marina, MASLOVA Liana. Transdisciplinary clusters of resource support for the development of the innovative educational project «Education. Children. Future (ECF)»	68
Teaching and Learning Trajectories	
KIAN Olga. The trajectory of development of professional competence of a teacher as a content tool for lifelong learning	76
HLAYDYSHEV Volodymyr, SHULYAR Vasyl. The bibliotherapeutic potential of Hans Christian Andersen's fairy tale «The Snow Queen»	84
TYMENKO Volodymyr. Experience design as a value of modern education with design	92
SHULIAR Vasyl. Professional and specialized studio as a resource for developing teachers' methodological competence within the project «Education. Children. Future.»	103